«ҚАЗАТОМӨНЕРКӘСІП» ҰАК» АҚ

БАСШЫЛЫҚТЫҢ 2019 ЖЫЛҒЫ 31 ЖЕЛТОҚСАН АЯҚТАЛҒАН ЖЫЛ БОЙЫНША ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛМАҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКТІ ДАЙЫНДАУ ЖӘНЕ БЕКІТУ ҮШІН ЖАУАПКЕРШІЛІК ТУРАЛЫ МӘЛІМДЕМЕСІ

Төменде берілген мәлімдеме тәуелсіз аудиторлардың және басшылықтың «Қазатомөнеркәсіп» Ұлттық Атом Компаниясы» АҚ («Компания») 2019 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл бойынша шоғырландырылмаған қаржылық есептілігі қатысты жауапкершілігін шектеу мақсатында жасалды.

Компания басшылығы 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның шоғырландырылмаған қаржылық ахуалы, сонымен қатар оның қызметінің нәтижелері, көрсетілген күнге аяқталған жылдың ішіндегі ақша қаражатының қозғалысы және капиталдағы өзгерістер Халықаралық қаржылық есептілік стандартына (ХҚЕС) сәйкес шынайы көрсетілген Компанияның 2019 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл бойынша шоғырландырылмаған қаржылық есептілігіне дайындау үшін жауап береді.

Шоғырландырылмаған қаржылық есептілікті дайындау кезінде басшылық:

- есепке алу саясатының қағидаттарын дұрыс таңдау және қолдану;
- ақпаратты, соның ішінде есепке алу саясаты туралы ақпаратты осындай ақпараттың орындылығын, шынайылығын, салыстырмалылығын және түсініктілігін қамтамасыз ететін нышанда ұсыну;
- ХҚЕС талаптарын орындау пайдаланушылардың есептілікті, қандай да бір мәмілелердің, сонымен қатар өзге де оқиғалардың немесе шарттардың Компанияның Шоғырландырылмаған қаржылық ахуалына және қызметтің шоғырландырылмаған қаржылық нәтижелеріне ететін әсерін түсінуі үшін жеткіліксіз болған жағдайларда, қосымша ақпаратты ашып көрсету; және
- Компанияның келешек көз жетерлік уақыттарда қызметті жалғастыруға қабілеттілігін бағалау үшін жауапкершілікте болады.

Басшылық сонымен қатар келесі іс-шараларға жауапты:

- Компанияның барлық кәсіпорындарында тиімді және сенімді ішкі бақылау жүйесін әзірлеу, енгізу және қолдау;
- есепке алуды Компанияның мәмілелерін ашып көрсетуге және түсіндіруге, сонымен қатар Компанияның шоғырландырылмаған қаржылық ахуалы туралы жеткілікті түрде дәл ақпаратты кез келген күн бойынша ұсынуға және шоғыландырылмаған қаржылық есптіліктің ХҚЕС талаптарына сәйкестігін қамтамасыз етуге мүмкіндік беретін нышанда жүргізу;
- бухгалтерлік есепті Қазақстан Республикасының заңнамасына және бухгалтерлік есеп стандарттарына сәйкес жүргізу;
- Компания активтерінің сақталуын қамтамасыз ету бойынша барлық орынды ықтимал шараларды қабылдау; және
- қаржылық және өзге теріс пайдаланушылық фактілерін болдырмау және айқындау.

Компанияның 2019 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл бойынша шоғырландырылмаған қаржылық есептілігін басшылық 2020 жылғы 4 наурызда бекітті.

ЮСУПОВ М.Б.

ЭКОНОМИКА ЖӘНЕ ҚАРЖЫ ЖӨНІНДЕГІ

БАС ДИРЕКТОР

ҚОЖА-АХМЕТ Д.А.

ҚАРЖЫ БАҚЫЛАУШЫСЫ

«Қазатомөнеркәсіп» ұлттық атом компаниясы» АҚ

2019 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін жеке қаржылық есептілік және тәуелсіз аудитордың аудиторлық қорытындысы

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі

«Қазатомөнеркәсіп» Ұлттық атом компаниясы» АҚ Акционерлер мен Директорлар кеңесіне

Пікір

Біздің пікірімізше, жеке қаржылық есептілік «Қазатомөнеркәсіп» АҚ (бұдан әрі «Компания») 2019 жылдың 31 желтоқсандағы қаржылық жағдайын, сондай-ақ жоғарыда көрсетілген күнмен аяқталатын жыл ішіндегі оның қаржылық нәтижелері мен ақша қаражатының қозғалысын Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес барлық маңызды жақтарынан анық көрсетеді.

Аудит тақырыбы

Біз Компанияның жеке қаржы есептілігіне аудит жүргіздік, ол келесілерді қамтиды:

- 2019 жылдың 31 желтоқсанындағы қаржылық жағдайы туралы жеке есеп;
- жоғарыда көрсетілген күнмен аяқталатын жыл ішіндегі пайда немесе шығын және басқа жиынтық кірістер туралы жеке есеп;
- жоғарыда көрсетілген күнмен аяқталатын жыл ішіндегі капиталдағы өзгерістер туралы жеке есеп;
- жоғарыда көрсетілген күнмен аяқталатын жыл ішіндегі ақша қаражаттардың қозғалысы туралы жеке есеп;
- есеп саясатының негізгі ережелеріне және басқа да түсіндірме ақпаратты қоса алғанда, жеке қаржылық есептілігіне ескертпелер.

Пікір білдіру үшін негіз

Біз аудитті халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргіздік (ХАС). Осы стандарттарға сәйкес Біздің жауапкершілігіміз *«Аудитордың жеке қаржылық есептілігінің аудитіне жауапкершілігі»* атты бөлімде төменде сипатталған.

Біз алған аудиторлық дәлелдер, аудиторлық пікірімізді білдіру үшін негізді қамтамасыз ету үшін жеткілікті әрі тиісті болып табылады деп есептейміз.

Тәуелсіздік

Біз халықаралық бухгалтерлер этика стандарттар Кеңесінің (ХБЭСК) профессионалды бухгалтерлер этика Кодексіне сәйкес Топқа тәуелсізбіз. Біз ХБЭСК Кодексіне сәйкес өзге этикалық міндеттерді орындадық.

Біздің аудит тәсіліміз

Қысқаша шолу

Жалпы Компанияның маңыздылығы: 6,700 миллион теңге, осы сомма 2019 жылдың 31 желтоқсанымен аяқталған жылдық салық салынғанға дейінгі табыстың 5% құрайды.

- Біз Компанияға және оның бірлескен операцияларына аудиторлық шаралар жүргіздік.

- Біз өз есебімізде аудиттың негізгі мәселелері жоқ екенін анықтадық.

Біздің аудит әдіснамамыз маңыздылықты анықтау және жеке қаржылық есептің маңызды бұрмалануының тәуекелдерін бағалауын қамтиды. Атап айтқанда, біз қай жерлерде басшылық субъективті пайымдау жасағанын талдадық, мысалы, жорамалдар мен табиғатына байланысты белгісіз болашақтағы оқиғаларды талдауды талап ететін маңызды бухгалтерлік бағалауларды. Біз сондай-ақ басшылықтың ішкі бақылауларды елемеу тәуекелін қарастырдық, соның ішінде, басқа да мәселелермен қатар, алаяқтықпен туындалған елеулі бұрмалау қауіп белгілерінің барлығын бағаладық.

Маңыздылық

Аудит көлемін анықтауға маңыздылықты қолдануымыз септігін тигізді. Аудит қаржылық есептілікте елеулі бұрмалаулардың болмауына жеткілікті сенімділік алу үшін жобаланған. Бұрмалау алаяқтық немесе қателіктер салдарынан туындауы мүмкін. Егер олар жеке немесе жиынтығында жеке қаржылық есептілігі негізінде қабылданған пайдаланушылардың экономикалық шешімдеріне ықпал етуіне негіз бар деп күтілсе, олар маңызды болып саналады.

Біз өзіміздің кәсіби пікірімізге сүйене отырып, маңыздылық үшін, соның ішінде тұтастай алғанда жеке қаржы есептілігі үшін жалпы топтық маңыздылық үшін, қажет төмендегі кестеде көрсетілгендей белгілі бір сандық мөлшердегі шектер орнаттық. Осы мөлшерлердің арқасында, және де сапалы факторларды есепке ала отырып, біз аудиттің көлемін, түрін, мерзімін және біздің аудиторлық шаралардың ауқымын анықтадық, сондай-ақ бұрмалаулардың жеке немесе жиынтығында жеке қаржылық есепке тигізетін септігін бағаладық.

Жеке қаржылық есептіліктің деңгейіндегі маңыздылық	6,700 миллион теңге
Берілген деңгей қалай анықталды	Жылдық салық салынғанға дейінгі табыстың 5% құрайды.
Маңыздылық белгілерін қолдану негіздері	Біз бағдарлық көрсеткіш ретінде салық салынғанға дейінгі табысты таңдадық. Біз табыс көрсеткіші жеке қаржылық есептіліктің пайдаланушылары қолданатын көпшілік мақұлдаған бағдарлық көрсеткіш болып табылады деп сенеміз. Біз осы саладағы пайдаға бағытталған компаниялар үшін қолданылатын материалдық маңыздылық шектеріне сәйкес келетін 5% мөлшерін таңдадық.

Аудиттің негізгі мәселелері

Негізгі аудит мәселелері, біздің кәсіби пікіріміз бойынша, ағымдағы кезеңнің жеке қаржылық есептілікке жүргізілген аудит үшін маңызды деп есептелінетін мәселелер болып табылады. Біз бұл мәселелерді жеке қаржылық есептілікке жүргізілген аудит мәтінінде біртұтас алып қарастырдық, және бұл мәселелерге байланысты бөлек пікір білдірмейміз.Біз өз есебімізде аудиттың негізгі мәселелері жоқ екенін анықтадық.

Өзге ақпарат

Басшылық өзге ақпарат үшін жауапты. Өзге ақпарат жылдық есепті қамтиды, бірақ жеке қаржылық есептілік пен оған тәуелсіз аудитордың қорытындысын қамтымайды. Бұл есеп, шамамен, біздің аудиторлық қорытындының күнінен соң бізге берілетін болады.

Біздің жеке қаржылық есептілік бойынша пікіріміз өзге ақпаратты қамтымайды, және біз бұл ақпаратқа қатысты қандай да бір формада сенімділік білдіретін қорытынды жасамаймыз.

Жеке қаржылық есептілікке жүргізілген аудитке байланысты, біздің міндетіміз жоғарыда көрсетілген өзге ақпаратты алған кезде, онымен танысып, және өзге ақпарат пен жеке қаржылық есеп немесе біз аудит барысында алған біліміміз арасында маңызды келіспеушіліктердің бар болуы туралы, және өзге ақпараттың басқа мүмкін маңызды бұрмалаулары бар болуы туралы сұрақтарды қарастыру болып табылады.

Егер жоғарыда көрсетілген өзге ақпаратпен танысу барысында, оның маңызды бұрмалауы бар туралы қорытындыға келсек, біз корпоративтік басқаруға жауапты адамдарға айтуға міндеттіміз.

Басшылықтың және корпоративтік басқаруға жауапты адамдардың жеке қаржылық есептілікке жауапкершілігі

Басшылық осы қаржылық есептіліктің Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес жасалуына және дұрыс ұсынылуына, басшылықтың қаржылық есептілікті дайындауға қажетті деп санайтын ішкі бақылауына және алақол әрекеттер немесе қателіктердің салдарынан айтарлықтай бұрмаланбауына жауапты.

Жеке қаржылық есептілікті даярлай отырып, басшылық Топтың өз қызметін үздіксіз жалғастыруға қабілеттілігін бағалауға, қызметтің үздіксіздігіне қатысты тиісті жағдайлардағы мәліметтерді ашуға, және есептіліктің қызметтің үздіксіздігі жорамалының негізінде жасалуына жауапкершілік алады, басшылық Топты жоюға, қызметін тоқтатуға ниеттенген жағдайды, немесе қызметті тоқтату мен жоюдан басқа нақты қандай да бір балама болмаған жағдайларды қоспағанда.

Корпоративтік басқаруға жауапты адамдар Топтың жеке қаржылық есептілігін дайындау процессін қадағалауға жауапкершілік алады.

Аудитордың жеке қаржылық есептілігінің аудитіне жауапкершілігі

Біздің мақсатымыз тұтастай алғанда жеке қаржылық есептілікте алақол әрекеттер немесе қателіктердің салдарынан туындайтын елеулі бұрмалаулардың жоқ екендігі туралы сапалы кепілділікті алу, және біздің пікірімізді қамтитын аудиторлық қорытындыны шығару болып табылады. Сапалы кепілділік дегеніміз, жоғары деңгейдегі кепілділікті білдіреді, бірақ ХАС-на сәйкес жүргізілген аудит маңызды бұрмалаулардың бар болған жағдайында, оларды әрқашан анықтайтындығына кепілдік болып саналмайды. Бұрмалаулар алақол әрекеттер мен қателіктердің нәтижесі болуы мүмкін, және егер олар, жеке немесе тұтастай қолданушылардың осы жеке қаржылық есептілік негізінде қабылданатын экономикалық шешімдеріне айтарлықтай ықпалын тигізеді деп негізді болжауға болатын болса, маңызды болып есептелінеді.

ХАС-на тиісті жүргізілетін аудит барысында, біз кәсіби пікір қолданып, кәсіби күдікшілдікті сақтаймыз. Бұдан басқа, біз төмендегілерді орындаймыз:

- алақол әрекеттер немесе қателіктердің салдарынан жеке қаржылық есептіліктегі айтарлықтай бұрмалаулардың тәуекелдерін айқындаймыз және бағалаймыз; осы тәуекелдерге жауап ретінде аудиторлық рәсімдерді жобалаймыз және жүргіземіз; біздің пікірімізді білдіру үшін, жеткілікті әрі тиісті аудиторлық дәлелдерді аламыз. Алақол әрекеттердің салдарынан болған елеулі бұрмалаулардың тәуекелі, қателіктердің салдарынан болған елеулі бұрмалаулардың тәуекелінен жоғарырақ, себебі, алақол әрекеттерге келісу, жалғандық, қасақана жіберу, ақпаратты бұрмаланған күйінде беру немесе ішкі бақылауды айналып өтетін іс-әрекеттер жатады;

- тиісті жағдайларға қатысты аудиторлық рәсімдерді жобалау мақсатында аудит үшін маңызы бар ішкі бақылау жүйесіне түсінік аламыз, бірақ Топтың ішкі бақылауының тиімділігі туралы пікір білдіру мақсатында емес;

- қолданылған есеп саясатының орындылығын, басшылық дайындаған тиісті ақпараттың ашылуы мен бухгалтерлік бағалардың негізділігін бағалаймыз;

- басшылықтың үздіксіз қызмет туралы жорамалдың қолданылуының орындылығы туралы тұжырым жасаймыз, ал алынған аудиторлық дәлелдердің негізінде Топтың үздіксіз қызметін жалғастыру қабілеттілігіне елеулі күмәндар тудыратын оқиғалар мен жағдайларға байланысты маңызды белгісіздіктердің бар болуы туралы қорытынды жасаймыз. Егер біздің қорытындыда маңызды белгісіздік болған жағдайда, біз өз қорытындымызда жеке қаржылық есептіліктегі тиісті ақпараттың ашылуына назар аудару керекпіз, егер ондай ақпараттың ашылуы орынсыз болған жағдайда, біз өз пікірімізді өзгерту керекпіз. Біздің тұжырымдарымыз аудиторлық қорытындының шығарылу күніне дейінгі жиналған аудиторлық дәлелдерге негізделген. Алайда, одан кейін болатын оқиғалар немесе шарттар Топтың қызметінің үздіксіздік қабілеттілігін тоқтатуына әкеп соқтыруы мүмкін;

- жалпы ұсынылуына, құрылымы мен мазмұнына, ақпараттың ашылуына, және де негізінде жатқан операциялар мен оқиғаларды осы жеке қаржы есептілікте дұрыс ұсынылғанына баға береміз

- жеке қаржылық есептілік туралы пікірімізді білдіру үшін, Топқа кіретін ұйымдар немесе кәсіпкерлік қызметтердің қаржылық ақпараттарына қатысты жеткілікті аудиторлық дәлелдемелерді алу. Біз Топ аудитінің басқаруына, бақылауына және жүргізілуіне жауап береміз. Біз өз пікірімізге толықтай жауапкершілік аламыз.

Біз корпоративтік басқаруға жауапты адамдармен өзара ақпараттық қатынастар жасаймыз, оларға өзге ақпараттан бөлек, жоспарланған аудиттің көлемі мен мерзімдерін, сондай ақ, аудит нәтижелерінен туындаған маңызды қорытындылар т уралы, оның ішінде, аудит барысында айқындалған ішкі бақылаудың маңызды жетіспеушіліктері туралы мәлімет береміз.

Біз сондай-ақ, корпоративтік басқаруға жауапты адамдарға тәуелсіздікке қатысты барлық тиісті этикалық талаптарды ұстанғанымыз туралы хабарлаймыз, және аудитордың тәуелсіздігіне ықпал етуіне негізі бар деп санауға болатын барлық өзара қарым-қатынастар мен өзге сұрақтар туралы, және қажет болған жағдайда, тиісті сақтық шаралары туралы мәлімдейміз.

Корпоративтік басқаруға жауапты адамдарға берілген мәліметтердің ішінен, біз ағымдағы кезеңнің жеке қаржылық есептілік аудиті үшін маңызды болып саналатындарын анықтаймыз және сондықтан олар аудиттің негізгі мәселелері болып есептеледі. Бұл мәселелерді өз қорытындымызда баяндаймыз, келесі жағдайлардан басқа кездерде: жария етуге заңды түрде немесе нормативтік актпен тыйым салынғанда, немесе сирек жағдайларда біз бұл ақпараттың біздің қорытындымызда хабарлануының қажет емес жағдайларда, өйткені бұндай ақпаратты хабарлаудың теріс салдары оны хабарлаудың қоғамдық маңызы бар пайдасынан асып кетеді.

Нәтижесі бойынша тәуелсіз аудитордың аудиторлық қорытындысы шығарылған тапсырма жетекшісі – Конратбаев Азамат.

PricewaterhouseCoopers LLP

Алматы, Қазақстан
2020 жылғы 4 наурыз

Бекітілді:

Дана Инкарбекова
Басқарушы директоры
«ПрайсуотерхаусКуперс» ЖШС

(Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің 1999 жылғы 21 қазандағы №0000005 Бас мемлекеттік лицензиясы)

Қол қойылды:

Светлана Белокурова
Орындаушы-Аудитор
(Аудитордың Квалификациялық куәлігі №00000357 1998 жылдың 21 ақпанынан)

Қол қойылды:

Азамат Конратбаев
Аудит партнері
(Шартты бухгалтерлер институты АССА сертификаты №00770863 2003 жылдың 8 мамырынан)

Мазмұны

ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРДЫҢ АУДИТОРЛЫҚ ҚОРЫТЫНДЫСЫ

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІК

Пайда немесе шығын және өзге жиынтық табыс туралы жеке есеп ... 1
Қаржылық ахуал туралы жеке есеп ... 2
Ақша қаражатының қозғалысы туралы жеке есеп ... 3
Капиталдағы өзгерістер туралы жеке есеп ... 4

ЖЕКЕ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

1 Компания және оның қызметі туралы жалпы мәліметтер ... 5
2 Компания өз қызметін жүзеге асырған экономикалық орта ... 6
3 Есеп саясатының негізгі ережелері ... 7
4 Есеп саясатын қолданудағы маңызды есептік бағалар мен кәсіби пайымдаулар ... 25
4. Есеп саясатын қолданудағы маңызды есептік бағалар мен кәсіби пайымдаулар (жалғасы) ... **Ошибка! Закладка не определена.**
5 Жаңа және қайта қаралған стандарттары мен түсіндірмелерін қолдану ... 26
6 Жаңа есептік ережелер ... 27
7 Байланысты тараптармен есеп айырысу және операциялар ... 28
8 Пайда немесе залал туралы есеп жайында ақпарат ... 30
9 Түрлері бойынша түсімді талдау ... 30
10 Сатудың өзіндік құны ... 31
11 Өткізу бойынша шығыстар ... 31
12 Жалпы және әкімшілік шығыстар ... 31
13 Активтердің құнсыздануынан болған шығындар және құнсызданудан болған шығындарды қалпына келтіру ... 32
14 Өзге де кірістер ... 33
15 Өзге шығыстар және таза (шығын)/бағамдық айырма бойынша пайда ... 33
16 Қызметкерлер еңбегіне төлем ... 34
17 Қаржылық кірістер мен шығыстар ... 34
18 Табыс салығы бойынша шығыстар ... 34
19 Материалдық емес активтер ... 37
20 Негізгі құралдар ... 38
21 Өндіріске дайындау бойынша шығындар ... 40
22 Жер қойнауын пайдалану құқығы ... 41
23 Барлау және бағалау активтері ... 41
24 Еншілес кәсіпорындарға инвестициялар ... 42
25 Қауымдасқан кәсіпорындарға инвестициялар ... 43
26 Бірлескен кәсіпорындарға инвестициялар ... 45
27 Өзге инвестициялар ... 45
28 Дебиторлық берешек ... 46
29 Өзге активтер ... 46
30 Пайдалану құқығы нысанындағы активтер ... 47
31 Қорлар ... 47
32 Байланысты тараптарға берілген қарыздар ... 48
33 Ақша қаражаты және олардың баламалары ... 48
34 Капитал ... 48
35 Кредиттер мен қарыздар ... 50
36 Резервтер ... 52
37 Кредиторлық берешек ... 53
38 Өзге міндеттемелер ... 53
39 Шартты және келісімшарттық міндеттемелер ... 54
40 Қаржы тәуекелдерін басқару ... 55
41 Қаржы құралдарының әділ бағасы ... 64
42 Қаржылық құралдарды бағалау категориялары бойынша ұсыну ... 65
43 Бизнесті сатып алу ... 65
44 Сегменттік ақпарат ... 68
45 Акцияға пайда және бір акцияның баланстық құны ... 69

«ҚАЗАТОМӨНЕРКӘСІП» ҰЛТТЫҚ АТОМ КОМПАНИЯСЫ» АҚ
Пайда немесе шығын және өзге жиынтық табыс туралы жеке есеп

Миллион қазақстандық теңгеде	Ескерт.	2019 ж.	2018 ж. (қайта есептелген)
Түсім	9	403,076	317,293
Сатудың өзіндік құны	10	(301,659)	(249,992)
Жалпы пайда		**101,417**	**67,301**
Өткізу бойынша шығыстар	11	(5,013)	(5,580)
Жалпы және әкімшілік шығыстар	12	(15,696)	(17,107)
Қаржы активтерінің құнсыздануынан болған таза шығындар	13	(434)	(770)
Қаржылық емес активтердің құнсыздануын қалпына келтіру	13	803	15,119
Қаржылық емес активтердің құнсыздануынан болған шығындар	13	(7,229)	(31,214)
Бағамдық айырма бойынша таза (шығын)/пайда	15	(101)	10,783
Бизнесті сатып алудан таза пайда	43	-	248,402
Өзге де кірістер	14	20,748	6,936
Басқа шығыстар	15	(4,530)	(4,906)
Қаржылық кірістер	17	53,593	14,712
Қаржылық шығыстар	17	(8,602)	(6,010)
Салық салынғанға дейінгі пайда		**134,956**	**297,666**
Табыс салығы бойынша шығыстар	18	(20,200)	(21,169)
БІР ЖЫЛДАҒЫ ПАЙДА		**114,756**	**276,497**
Өзге жиынтық кіріс			
Пайда немесе шығын құрамына кейіннен қайта жіктелуі мүмкін баптар			
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын үлестік құралдарға инвестициялардан шығыстар шегерілген кірістер		7	4,731
Еңбек қызметі аяқталғаннан кейін сыйақылар бойынша міндеттемелерді қайта бағалау		(5)	33
Жыл ішіндегі өзге де жиынтық кіріс		**2**	**4,764**
ЖЫЛ ІШІНДЕГІ ЖИЫНТЫҚ КІРІС ЖИЫНЫ		**114,758**	**281,261**
Жалғасып келе жатқан қызметтен түскен пайда негізінде есептелген қарапайым акцияға арналған базалық және ажыратылған пайда	45	442	1,066

Осы жеке қаржылық есептілікті басшылық 2020 жылғы 4 наурызда бекітті:

Юсупов М.Б.
Экономика және қаржы жөніндегі бас директор

Қожа-Ахмет Д.А.
Қаржы бақылаушысы

Смагулова Н.Н.
Бас бухгалтердің м.а.

Қоса беріліп отырған ескертпелер осы жеке қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігін құрайды.

Миллион қазақстандық теңгеде	Ескерт.	2019 ж. 31 желтоқсан	2018 ж. 31 желтоқсан (қайта есептелді)
АКТИВТЕР			
Ұзақ мерзімді активтер			
Материалдық емес активтер	19	48,105	47,436
Негізгі құралдар	20	40,713	38,455
Өндіріске дайындау бойынша шығындар	21	21,019	18,588
Жер қойнауын пайдалану құқығы	22	195,941	206,357
Барлау және бағалау активтері	23	21,271	21,847
Пайдалану құқығы нысанындағы активтер	30	1,245	-
Еншілес кәсіпорындарға инвестициялар	24	160,995	153,446
Қауымдасқан кәсіпорындарға инвестициялар	25	19,036	28,149
Бірлескен кәсіпорындарға инвестициялар	26	26,784	39,904
Туынды қаржы активі	9	543	1,369
Өзге инвестициялар	27	63	55
Байланысты тараптарға берілген қарыздар	32	10,125	13,245
Өзге ұзақ мерзімді активтер	29	2,730	2,740
		548,570	**571,591**
Қысқа мерзімді активтер			
Дебиторлық берешек	28	108,369	81,163
Табыс салығы бойынша алдын ала төлем		6,027	1,025
Өтеуге жататын ҚҚС		40,387	26,441
Қорлар	31	175,520	148,149
Мерзімді депозиттер		-	5
Байланысты тараптарға берілген қарыздар	32	2,799	10,373
Ақша қаражаты және олардың баламалары	33	33,783	45,034
Өзге қысқа мерзімді активтер	29	13,152	13,829
		380,037	**326,019**
Сатуға арналған ретінде жіктелетін активтер		12,891	1,267
		392,928	**327,286**
АКТИВТЕР ЖИЫНЫ		**941,498**	**898,877**
КАПИТАЛ			
Акционерлік капитал	34	37,051	37,051
Резервтер		(1,537)	(1,544)
Бөлінбеген пайда		578,030	543,280
КАПИТАЛ ЖИЫНЫ		**613,544**	**578,787**
МІНДЕТТЕМЕЛЕР			
Ұзақ мерзімді міндеттемелер			
Кредиттер мен қарыздар	35	69,300	16,270
Қаржылық жалдау бойынша міндеттемелер		582	350
Резервтер	36	5,832	2,234
Кредиторлық берешек	37	-	776
Қызметкерлерге сыйақы		234	231
Өзге міндеттемелер	38	3,683	3,679
Кейінге қалдырылған салық міндеттемелері	18	41,109	41,279
		120,740	**64,819**
Қысқа мерзімді міндеттемелер			
Кредиттер мен қарыздар	35	72,564	147,694
Қаржылық жалдау бойынша міндеттемелер		401	129
Кредиторлық берешек	37	129,919	85,735
Өзге салықтар мен міндетті төлемдер бойынша міндеттемелер		916	1,433
Қызметкерлерге сыйақылар		32	49
Табыс салығы бойынша міндеттемелер		107	-
Өзге қысқа мерзімді міндеттемелер	38	3,275	20,231
		207,214	**255,271**
МІНДЕТТЕМЕЛЕР ЖИЫНЫ		**327,954**	**320,090**
КАПИТАЛ МЕН МІНДЕТТЕМЕЛЕР ЖИЫНЫ		**941,498**	**898,877**
Бір акцияның теңгерімдік құны	45	**2,180**	**2,049**

Осы жеке қаржылық есептілікті басшылық 2020 жылғы 4 наурызда бекітті:

Юсупов М.Б.
Экономика және қаржы жөніндегі бас директор

Қожа-Ахмет Д.А.
Қаржы бақылаушысы

Смагулова Н.Н.
Бас бухгалтердің м.а.

Миллион қазақстандық теңгеде	Ескерт.	2019 ж.	2018 ж.
ОПЕРАЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТ			
Сатып алушылардан ақша қаражатының түсуі		497,921	401,970
Алынған сыйақы		9,213	1,959
Жеткізушілерге төлемдер		(387,308)	(367,278)
Қызметкерлерге төлемдер		(7,386)	(6,939)
Операциялық қызметтен ақша қаражаты		**112,440**	**29,712**
Төленген табыс салығы		(22,492)	(17,247)
Бюджетке төленетін басқа да төлемдер (3-ескертпе)		(8,728)	(19,498)
Төленген сыйақы		(6,511)	(1,998)
Операциялық қызметтен түскен ақша қаражатының ағыны		**74,709**	**(9,031)**
ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТ			
Негізгі құралдарды сатып алу		(13,505)	(5,203)
Негізгі құралдарды сатудан түсетін түсімдер		8	13
МЕА сатудан түсетін түсімдер		18	-
Еншілес кәсіпорындарға инвестицияларды іске асырудан түсетін түсімдер		3,834	17,942
Ұзақ мерзімді активтерді сатудан түсетін түсімдер		-	2,431
Материалдық емес активтерді сатып алу		(109)	(558)
Кен орнын игеру бойынша активтерді сатып алу		(4,764)	(12,841)
Барлау және бағалау активтерін сатып алу		(13,878)	(6,453)
Мерзімді салымдарды орналастыру		(623)	(205)
Мерзімді салымдарды өтеу		502	4,280
Еншілес кәсіпорындарға инвестициялар сатып алу		(1,581)	(90,548)
Қауымдасқан және бірлескен кәсіпорындарға инвестициялар сатып алу		(426)	(6,564)
Тарату қорының келісімшарттық міндеттемелерге сәйкес берілген ақша қаражаты		(412)	(7,764)
Еншілес кәсіпорындардан алынған дивидендтер (3-ескертпе)		23,706	3,529
Қауымдасқан және бірлескен кәсіпорындардан алынған дивидендтер		16,949	12,475
Бірлескен операциялар бойынша ақша қаражатының сальдосы		-	1,885
Байланысты тараптарға берілген қарыздарды өтеу		8,102	10,482
Борыштық құралдарды өтеу		59	35
Өзге		-	2,416
Инвестициялық қызметтен түскен ақша қаражатының ағыны		**17,880**	**(74,648)**
ҚАРЖЫЛЫҚ ҚЫЗМЕТ			
Кредиттер мен қарыздардан түсетін түсімдер	35	190,679	68,977
Кредиттер мен қарыздарды өтеу	35	(208,480)	(66,712)
Облигацияларды орналастыру	35	70,000	70,000
Облигацияларды өтеу	35	(73,500)	-
Бақылаушы акционерге төленген дивидендтер	34	(80,001)	(161,661)
Жалдау бойынша міндеттемелерді өтеу		(291)	(105)
Қаржылық қызметтен түскен ақша қаражатының ағыны		**(101,593)**	**(89,501)**
Ақша қаражаты мен олардың баламаларының таза артуы (кемуі)		**(9,004)**	**(173,180)**
Жыл басындағы ақша қаражаты және олардың баламалары	33	45,034	210,976
Валюта бағамдары өзгерістерінің ақша қаражатына және олардың баламаларына әсері		(2,251)	7,250
Ақша қаражаты мен олардың баламаларының құнсыздануына арналған резервтегі өзгеріс		4	(12)
Жыл соңындағы ақша қаражаты және олардың баламалары	33	**33,783**	**45,034**

Осы жеке қаржылық есептілікті басшылық 2020 жылғы 4 наурызда бекітті:

Юсупов М.Б.
Экономика және қаржы жөніндегі бас директор

Кожа-Ахмет Д.А.
Қаржы бақылаушысы

Смагулова Н.Н.
Бас бухгалтердің м.а.

Қоса беріліп отырған ескертпелер осы жеке қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігін құрайды.

«ҚАЗАТОМӨНЕРКӘСІП» ҰЛТТЫҚ АТОМ КОМПАНИЯСЫ» АҚ
Капиталдағы өзгерістер туралы жеке есеп

Миллион қазақстандық теңгеде	Акционерлік капитал	Резервтер	Бөлінбеген пайда	Жиыны капитал
2018 жылғы 1 қаңтарға	**37,051**	**(1,170)**	**423,306**	**459,187**
Бір жылдағы пайда	-	-	276,497	276,497
Басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын үлестік құралдардан түскен таза пайда (3-ескертпе)	-	4,759	(28)	4,731
Еңбек қызметі аяқталғаннан кейін сыйақылар бойынша міндеттемелерді қайта бағалау	-	-	33	33
Жыл ішіндегі жиынтық кіріс жиыны	**-**	**4,759**	**276,502**	**281,261**
Сату кезінде өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын үлестік құралдардан таза пайданы ауыстыру	-	(5,133)	5,133	-
Жарияланған дивидендтер (34-ескертпе)	-	-	(161,661)	(161,661)
2018 ж. 31 желтоқсанға	**37,051**	**(1,544)**	**543,280**	**578,787**
Бір жылдағы пайда	-	-	114,756	114,756
Өзге жиынтық кіріс	-	7	(5)	2
Жыл ішіндегі жиынтық кіріс жиыны	**-**	**7**	**114,751**	**114,758**
Жарияланған дивидендтер (34-ескертпе)	-	-	(80,001)	(80,001)
2019 ж. 31 желтоқсанға	**37,051**	**(1,537)**	**578,030**	**613,544**

Осы жеке қаржылық есептілікті басшылық 2020 жылғы 4 наурызда бекітті:

Юсупов М.Б.
Экономика және қаржы жөніндегі бас директор

Кожа-Ахмет Д.А.
Қаржы бақылаушысы

Смагулова Н.Н.
Бас бухгалтердің м.а.

1 Компания және оның қызметі туралы жалпы мәліметтер

Осы жеке қаржылық есептілік «Қазатомөнеркәсіп» ұлттық атом компаниясы» АҚ (бұдан әрі – «Компания») үшін 2019 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылға халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (ХҚЕС) сәйкес дайындалды.

Компания Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес құрылған акционерлік қоғам болып табылады. Компания «Қазатомөнеркәсіп» ұлттық атом компаниясын құру туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің 1997 жылғы 14 шілдедегі № 3593 Жарлығына және «Қазатомөнеркәсіп» ұлттық атом компаниясының мәселелері туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 1997 жылғы 22 шілдедегі № 1148 қаулысына сәйкес жарғылық капиталына мемлекет жүз пайыз қатысатын жабық акционерлік қоғам түрінде құрылды. 2018 жылғы 13 қарашада «Самұрық-Қазына» ұлттық әл-ауқат қоры» АҚ (бұдан әрі – «Самұрық-Қазына» АҚ) ғаламдық депозитарлық қолхаттарды немесе ҒДҚ қоса алғанда, 38,903,491 акция ұсынды, бұл Лондон қор биржасында (LSE) және Астана Халықаралық биржасында (AIX) қосарлы листинг түріндегі компанияның акционерлік капиталының 15%-ын құрайды. Әрбір ҒДҚ бір акцияны ұсынады. Ұсыныс бағасы ҒДҚ үшін 11.60 АҚШ долларын және жай акция үшін 4,322.74 теңгені құрады.

2019 жылғы 26 қыркүйекте «Самұрық-Қазына» АҚ LSE және AIX-ке ҒДҚ түріндегі қосымша 9,863,021 акцияны орналастырды. Қосымша ұсыныстың бағасы ҒДҚ үшін 13 АҚШ долларын құрады. 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компания акцияларының 81.28%-ы «Самұрық-Қазына» АҚ-ға тиесілі және акциялардың 18.72%-ы еркін айналымда.

Компанияның тіркелген мекенжайы: Қазақстан Республикасы, Нұр-Сұлтан қ., Е 10 к-сі, 17/12. Негізгі қызмет орны Қазақстан Республикасы болып табылады.

Компания қызметінің негізгі түрі уран өндіру және уран өнімдерін сату болып табылады. Компания әлемдегі жетекші уран өндіруші компаниялардың қатарына кіреді. Бұдан басқа, «Қазатомөнеркәсіп» ҰАК» АҚ еншілес кәсіпорындары сирек және сирек жер металдарын өндіру; бериллий және тантал өнімдерін өндіру және өткізу; ғылымды қажетсінетін технологияларды әзірлеу жөніндегі қызметті жүзеге асырады.

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАК» АҚ ядролық отын циклінің бастапқы сатыларында Қазақстан Республикасының мүдделерін білдіретін компания болып табылады. Компания Компанияның ағымдағы және перспективалық кіріс көздерінің елеулі бөлігін құрайтын бірқатар бірлескен және қауымдасқан кәсіпорындардың қатысушысы болып табылады (25 және 26-ескертпелер). Жаңартылған даму стратегиясына сәйкес Компанияның шоғыры ұзақ мерзімді қосылған құнның өсуін қамтамасыз ету үшін уран өндіруге және оның құн тізбегінің элементтеріне байланысты қызметтің негізгі түріне бағытталған. Компания нарықтық жағдайларды ескере отырып, өндіру көлемін оңтайландыруға және нарықтық-бағдарланған тәсілді көрсету ретінде маркетинг қызметін күшейтуге ниетті.

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компания уран өндіру мен барлауға арналған келесі келісімшарттарда тарап болды:

Кен орны/участке	**Әзірлеу кезеңі**	**Келісімшарт күні**	**Келісімшарт мерзімі**	**Жер қойнауын пайдаланушы**
Мойынқұм, № 3 участке (Орталық) (солтүстік бөлігі)	Өндіру	31.05.2010	31 жас	Компания
Буденовское, №2 участке	Өндіру	08.07.2005	35 жас	«Қаратау» ЖШС
Буденовское, №1 участке	Өндіру	20.11.2007	30 жас	«Ақбастау» БК» АҚ
Буденовское, №3, 4 участкелер	Өндіру	20.11.2007	31 жас	«Ақбастау» БК» АҚ
Ыңғай, №2 участке	Барлау	25.06.2018	4 жас	Компания
Ыңғай, №3 участке	Барлау	25.06.2018	4 жас	Компания

2018 жылғы қарашада жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарттар бұрын уран өндіру және бастапқы өңдеу бойынша қызметтер көрсеткен «Қазатомөнеркәсіп-SaUran» ЖШС (Қанжуған, Уванас, Шығыс Мыңқұдық учаскесі, , Оңтүстік Мойынқұм учаскесі кен орындары) және «РУ-6» ЖШС (Солтүстік және Оңтүстік Қарамұрын кен орындары) компаниясының еншілес кәсіпорындарына қайта ресімделді.

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «Қазатомөнеркәсіп» ҰАК» АҚ еншілес, бірлескен және қауымдасқан кәсіпорындарының қатарына 30 (2018 ж.: 30-дан астам) кәсіпорын кіреді, олар Қазақстанның 5 өңірінде - Түркістан, Шығыс Қазақстан, Қызылорда, Ақмола және Алматы облыстарында орналасқан. 2019 жылдың 31 желтоқсанына Компания қызметкерлерінің жалпы саны 405 (2018 ж.: 383) адам.

1 Компания және оның қызметі туралы жалпы мәліметтер (жалғасы)

Төменде жыл ішінде Компания инвестицияларының құрылымындағы өзгерістер берілген.

«Ақбастау» БК» АҚ және «Қаратау» ЖШС

2018 жылы Компания және Uranium One Inc. «Қаратау» ЖШС мен «Ақбастау» БК» АҚ бойынша бірқатар келісімдерге қол қойды. Нәтижесінде, аталған бірлескен кәсіпорындар ҚХЕС 11-ге сәйкес бірлескен операциялар ретінде жіктелді. Компания бірлескен кәсіпорындарға инвестицияларды тануды тоқтатты және бірлескен операцияларға қатысуға қатысты активтер мен міндеттемелердегі өз үлесін мойындады. Сатып алынған күннен бастап осы кәсіпорындардың активтері, міндеттемелері, кірістері мен шығыстары иелену үлесі мөлшерінде жолма-жол шоғырландырылады. Компания бұл өзгерісті ХҚЕС 3 және ХҚЕС 11-ге сәйкес бизнесті біріктіру ретінде ескереді (43-ескертпе).

«Байкен-U» ЖШС, «Қызылқұм» ЖШС, «Хорасан-U» БК» ЖШС

2018 жылғы желтоқсанда Компания Energy Asia (BVI) Limited компаниясының 40.05% акциясын және «Хорасан-U» БК» ЖШС жарғылық капиталындағы Energy Asia Holdings (BVI) Limited компаниясының 16.02% акциясын сатып алу бойынша мәмілені аяқтады. Жасалған мәміле нәтижесінде «Байкен-U» ЖШС, «Қызылқұм» ЖШС және «Хорасан-U» БК» ЖШС-ға Компанияның иелену үлесі тиісінше 52.5%, 50% және 50%-ға дейін ұлғайды.

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша компания «Байкен-U» ЖШС бақылау кеңесінде дауыс беру және өкілдік ету құқықтарының көпшілігін алу жолымен бақылау алды. 2019 жылғы ақпанда Компания «Хорасан-U» БК» ЖШС-ға бақылау кеңесінде дауыс беру және өкілдік ету құқықтарының көпшілігін алу жолымен бақылау алды, осыған байланысты «Хорасан-U» БК» ЖШС-ға инвестициялар еншілес кәсіпорындарға инвестицияларға жіктелді (24-ескертпе). Компания «Қызылқұм» ЖШС-ға айтарлықтай әсерін сақтап қалды. Осы операция бойынша сатып алу құны активтердің әрқайсысының әділ құнына барабар бөлінген (43-ескертпе).

Жекешелендіру бағдарламасы шеңберінде активтерді өткізу

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАК» АҚ-ның IPO бойынша тобы аңдатпасында бұрын жарияланғандай, бейінді емес активтерді өткізу жоспарларына сәйкес, бірқатар бейінді емес активтер KazPV жобасының кәсіпорындарын қоса алғанда жүзеге асырылды немесе іске асырылатын болады: «Astana Solar» ЖШС, «Kazakhstan Solar Silicon» ЖШС және «MK KazSilicon» ЖШС. KazPV кәсіпорындарындағы 75% қатысу үлесін бастапқы кезеңде сатуды көздейтін кейінге қалдыру шарттары бар сатып алу-сату шартына 2019 жылғы 17 мамырда қол қойылды. 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бұл мәміле аяқталған жоқ. KazPV жобасына кіретін кәсіпорындарға инвестициялар осы жеке қаржылық есептілікте сатуға арналған активтер ретінде ұсынылған.

«Уранды байыту орталығы» АҚ

Компания «Уранды байыту орталығы» АҚ-да 50% минус 1 (бір) акцияны осы бірлескен кәсіпорындағы өз әріптесі – «ТВЭЛ» АҚ-ға («ТВЭЛ») сату ниеті туралы хабарлады. Компания ЖБО-ның 1 акциясын өзінде қалдырады, ол компанияның ТВЭЛ-мен алдын ала келісілген шарттарға сәйкес уранды байыту жөніндегі қызметтерге қол жеткізу құқығын сақтайды. ЖБО-дағы инвестиция осы қаржылық есептілікте сатуға арналған актив ретінде ұсынылған.

2 Компания өз қызметін жүзеге асырған экономикалық орта

Қазақстан Республикасының экономикасында дамушы нарықтарға тән кейбір ерекшеліктердің көрініс табуы жалғасуда. Ол әсіресе Қазақстан экспортының негізгі бөлігін құрайтын мұнай мен газ және минералдық шикізаттар бағаларының ауытқуына сезімтал. Бұл ерекшеліктерге, сонымен қатар, ұлттық валютаның елден тысқары жерде еркін айырбасталмауы және құнды қағаздар нарығының төмен өтемпаздық деңгейіі жатады және де ерекшеліктер осылармен шектелмейді. Өңірде сақталып отырған саяси шиеленісушілік, айырбастау бағамының құбылмалылығы Қазақстан Республикасының экономикасына теріс әсер етті және өтімділіктің төмендеуі мен халықаралық қаржыландыруды тартуда қиыншылықтар туындауын қоса, теріс әсер етуді жалғастыруы мүмкін.

2015 жылғы 20 тамызда Қазақстан Республикасының Ұлттық банкі және Үкіметі айырбас бағамын қолдауды тоқтату және инфляциялық таргеттеу, валюталық дәлізді жою мен еркін құбылмалы айырбас бағамына көшудің негізінде жаңа ақшалай-кредиттік саясатты іске асыру туралы шешім қабылдады. Бұл ретте, қаржылық тұрақтылықты қамтамасыз ету үшін Ұлттық банктің айырбас бағамына қатысты саясатты теңгенің айырбас бағамының күрт ауытқуларының алдын алу үшін интервенцияларға жол береді.

2 Компания өз қызметін жүзеге асыратын экономикалық орта (жалғасы)

Осы есеп күніндегі жағдай бойынша Қазақстан Республикасы Ұлттық банкінің ресми айырбас бағамы 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 1 АҚШ доллары үшін 381.18 теңгемен салыстырғанда 1 АҚШ доллары үшін 380.26 теңгені құрады (2018 жылғы 31 желтоқсан: 1 АҚШ доллары үшін 384.20 теңге). Осылайша, теңгенің айырбас бағамына және Ұлттық банк пен Үкіметтің болашақтағы іс-әрекеттеріне, сондай-ақ осы факторлардың Қазақстан Республикасының экономикасына әсеріне қатысты белгісіздік сақталып отыр.

Мұндай экономикалық орта Компанияның қызметі мен қаржылық жағдайына елеулі әсер етеді. Басшылық Компания қызметінің тұрақтылығын қамтамасыз ету үшін барлық қажетті шараларды қабылдайды. Алайда қалыптасқан экономикалық жағдайдың болашақ салдарын болжау қиын және басшылықтың ағымдағы күтулері мен бағалаулары нақты нәтижелермен ерекшеленуі мүмкін.

Бұдан басқа, Қазақстан Республикасының тау-кен секторы Қазақстан Республикасындағы саяси, заңнамалық, салықтық және реттеушілік өзгерістердің әсеріне бейім болып қалады. Қазақстан Республикасының экономикалық тұрақтылық перспективасы елеулі деңгейде Үкімет қабылдаған экономикалық шаралардың тиімділігіне, сондай-ақ құқықтық, бақылау және саяси жүйелердің дамуына, яғни Компанияның бақылау аясынан тысқарыдағы жағдайларға байланысты.

Басшылық Қазақстан экономикасындағы өзгерістердің дәрежесін де, ұзақтығын да және олардың Компанияның келешектегі қаржылық ахуалына болуы мүмкін әсерін алдын ала көре алмайды және бағалай алмайды. Басшылық ағымдағы жағдайларда Компания қызметінің тұрақтылығын және өсуін қолдау үшін барлық қажетті шараларды қолдануда екендіктеріне сенімді.

3 Есеп саясатының негізгі ережелері

Қаржылық есептілікті дайындау негізі

Осы қаржылық есептілік өзгеруі пайданың немесе залалдың құрамында көрсетілетін әділ құн бойынша және өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржы құралдарының бастапқы құны бойынша есепке алу Ережесінің негізінде Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына («ХҚЕС») сәйкес әзірленді. Осы қаржылық есептілікті дайындау кезінде қолданылған есеп саясатының негізгі ережелері төменде берілген. Осы қағидаттар, егер өзгесі көрсетілмесе, есептілікте ұсынылған барлық кезеңдерге қатысты дәйекті түрде қолданылды.

Осы жеке қаржылық есептілік заңнама талаптарына сәйкес Компанияның және оның еншілес кәсіпорындарының (бұдан әрі «Топ») шоғырландырылған қаржылық есептілігіне қосымша шығарылды. Шоғырландырылған қаржылық есептілікте еншілес кәсіпорындардың операциялары Топ (i) инвестициялар объектісі табысына елеулі әсер ететін елеулі қызметті басқаруға оған мүмкіндік беретін өкілеттерге ие, (ii) инвестициялар объектісіне қатысудан түскен өзгермелі табыспен байланысты тәуекелдердің ықпалына түседі, немесе осындай табысты алуға арналған құқығы бар, және (iii) инвестордың табыс мөлшеріне әсер ету мақсатында инвестициялар объектісіне қатысты өз өкілдіктерін пайдалану мүмкіндігі бар болғандықтан инвестициялар ретінде анықталған толық шоғырландырылған. Сонымен қатар шоғырландырылған қаржылық есептілікке бірлескен және қауымдастырылған кәсіпорындардың үлестік әдіс бойынша есепке алынған нәтижелері енеді.

Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігі басшылық атынан 2020 жылғы 4 наурызда бекітілді. Пайдаланушылармен осы қаржылық есептілікті таныстыру қаржылық ахуал , операциялық қызмет нәтижелері мен Компанияның жалпы қаржылық ахуалындағы өзгерістер туралы толық ақпарат алу мақсатында 2019 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылға және жыл ішіндегі шоғырландырылған қаржылық есептілікпен бірге жүргізілуі тиіс.

Есептілікті ұсыну валютасы

Егер өзгеше көрсетілмеген болса, осы жеке қаржылық есептіліктің көрсеткіштері миллион қазақстандық теңгеде берілген.

Еншілес, бірлескен және қауымдастырылған кәсіпорындарға инвестициялар

Осы жеке қаржылық есептіліктің мақсаттары үшін мұндай инвестицияларды есепке алу кезінде Компания құнсыздануға резервті шегергендегі бастапқы құн әдісін пайдаланды.

3 Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Бірлескен қызмет туралы келісімдер

Егер де ол басқа тараптармен бірлесіп әрекет етіп, келісімдерге жалпы бақылауды жүргізсе, және егер де тиісті әрекеттер туралы шешімдерді қабылдау, бірлескен бақылаудың жүзеге асырылуына қатысушы тараптардың бір ауыздан келісуін талап ететін болса, Компания бірлескен қызмет туралы келісімнің қатысушысы болып саналады. Бірлескен қызмет туралы Келісім осындай келісімнің қатысушыларының құқықтары мен міндеттемелеріне қарай бірлескен қызмет немесе бірлескен кәсіпорын болып табылады. Егер бірлескен қызметке қатысушылардың активтерге құқығы бар және бірлескен қызметке байланысты міндеттемелер бойынша жауапты болған жағдайда, онда қызмет бірлескен операция болып табылады. Компания өзінің бірлескен қызметке қатысуына қатысты мыналарды таниды: (i) кез келген бірлесіп бақыланатын активтердегі өз үлесін қоса алғанда, өз активтері, (II) өзіне бірлесіп қабылданатын кез келген міндеттемелердегі өз үлесін қоса алғанда, өз міндеттемелері, (III) бірлескен операция нәтижесінде өндірілген өнімді сатудан түскен түсім және (iv) кез келген бірлесіп шеккен шығыстарда өз үлесін қоса алғанда, өз шығыстары.

Келісім талаптарына сәйкес қатысушылар бірлескен операциялар өнімдерін өзінің 50% иелену үлесіне тең түрде сатып алады. Егер қатысушылар аталған шартты кезең ішінде орындамаса, бірлескен операция бойынша міндеттеме немесе дебиторлық берешек тиісті жалпы пайда мөлшерінде танылады. Міндеттеме/дебиторлық берешек қатысушы тепе-теңдік талаптарын орындаған кезде, не қатысушылар осындай міндеттемелерден/дебиторлық берешектен босатуды бірлесіп шешкен кезде есептен шығарылады, тиісті пайда/залал пайда мен шығындар туралы есепте танылады. Қатысушылар арасындағы дебиторлық және кредиторлық берешектер қаржылық есептілікте толық көрсетілген. Бірлескен кәсіпорындарды сатудан түскен түсім Компания өнімді үшінші тарапқа сатқанға дейін қаржылық есептілікте танылмайды.

Негізгі құралдар

(i) Негізгі құралдарды мойындау және бағалау

Негізгі құралдар жинақталған амортизациялау және құнсызданудан жинақталған шығындар есептен шығарылып, өзіндік құны бойынша көрсетіледі. Бастапқы құн активті мақсаттық пайдалану үшін жұмыс орнына жеткізуге және жұмыс қалпына келтіруге тікелей байланысты кез келген шығындардан, импорт бажы және сатып алынғандар бойынша өтелмейтін салықпен қоса, сауда жеңілдіктерін және қайтаруларды есептемегендегі сатып алу құнынан тұрады. Шаруашылық әдісімен дайындалған немесе құрастырылған негізгі қаражат объектісінің бастапқы құны өзіне жұмсалған материалдар құнын, орындалған өндірістік жұмыстарды және өндірістік үстеме шығындардың сәйкесті үлесін қосудан тұрады.

Олардың пайдалы қызмет мерзімі жалпы аталған объектінің пайдалы қызмет мерзімінен айырмашылығы бар негізгі құралдар нысанының бөлек елеулі бөліктері бөлек нысандар (компоненттер) ретінде есептеледі және осындай бөліктердің пайдаланылатын мерзімін көрсететін нормалар бойынша амортизацияланады.

Бұдан әрі болатын шығындар аталған нысанның баланстық құнына кіргізіледі немесе, Компанияның аталған нысанды пайдаланудан экономикалық пайдасы мүмкін болып және оның құны сенімді бағалануы мүмкін болған жағдайда, бөлек актив ретінде көрсетіледі. Негізгі құрал-жабдықтар құрамында елеулі бастапқы құнымен және бір жылдан астам пайдалы қызмет мерзімімен қоса арнайы қор бөлігі мен қосалқы жабдықтар көрсетіледі. Өзге қор бөліктері мен қосалқы құрал-жабдықтар тауарлық-материалдық қор құрамында көрсетіледі және шығындану деңгейі бойныша жылдағы пайда мен шығында көрсетіледі.

Ағымдағы жөндеу мен техникалық қызмет көрсетуге кеткен шығындар ағымдағы кезеңдегі шығындарға жатады. Негізгі құрал-жабдықтардың ірі түйіндерін немесе компоненттерін ауыстыруға кеткен шығындар ауыстыруға жататын бөлшектерді бір уақытта тізімнен шығару кезінде капиталдандырылады. Негізгі құрал-жабдықтардың шығып қалуынан болған пайда немесе шығын сатудан түскен ақша мен оның баланстық құны арасындағы айырмашылық ретінде айқындалады және жыл ішіндегі пайдада немесе шығында көрсетіледі.

(ii) Негізгі құралдардың амортизациясы

Жерге амортизация есептелмейді. Уранды өндіруге және оны алдын ала өңдеуге пайдаланатын объектілерді амортизациялау өндірістік әдіс тұтыну құрылымын ең жақсы түрде көрсететін объектілерге қатысты осы әдіс негізінде есептеледі. Негізгі құралдардың өзге объектілерінің амортизациясы олардың бастапқы құнын олардың пайдалы қызмет мерзімі ішінде қалдық құнына дейін тұрақты амортизация сомасын есептеп шығару арқылы біркелкі есептеу әдісімен есептеледі:

3 Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

	Пайдалы қызмет мерзімі
Ғимараттар	10 нан 50 жылға дейін
Машиналар мен жабдықтар	3 тен 50 жылға дейін
Көлік құралдары	3 тен 10 жылға дейін
Өзгесі	3 тен 20 жылға дейін

Негізгі құралдарының пайдалы қызметінің есептесу мерзімі оның пайдалы қызметінің өз мерзіміне де, жер қойнауын пайдалануға арналған келісім-шарт мерзіміне және (немесе), негізгі құралдарының аталған нысаны орналасқан аумағындағы кен орнындағы экономикалық тұрғыдан түсіп жатқан қордың ағымдағы бағалануына да тәуелді. Активтің қалдық құны есептесу сомасы болып табылады, оны Компания, актив пайдалы қызмет мерзімінің соңына дейінгі жағдайға және пайдалы қызмет мерзімінің соңы сипатталатын жағдайдың соңына жеткендей, істен шығуға болуы мүмкін шығындарды есептен шығарғанынан кейінгі активтің істен шығудан ағымдағы жағдайда алар еді. Активтердің қалдық құны және олардың пайдалы қызмет мерзімі әр есептілік беретін кезеңнің аяғында қайта қарастырылады және қажет болған жағдайда өзгертіледі.

Өндіріске дайындау шығындары

Өндіріске дайындалу бойынша капиталдандырылған шығындар жинақталған амортизацияны және қажет болғанда, құнсызданудан жинақталған шығындарды есептен алғанда, өзіндік құны бойынша көрсетіледі.

Өндіріске дайындалу бойынша шығындарға технологиялық айдау және кері айдау ұңғымаларын бұрғылау, ұңғымаларды жер бетіндегі коммуникациялар, жабдықтар және бақылау-өлшеу аппаратурасымен магистральдік сыртқы байластыру, иондық алмасу шайыр құны, телімді қалпына келтіру бойынша бағалау шығындар және өндіруге дайындалу бойынша өзге шығындар кіреді. Өндіріске дайындалу бойынша шығындар кен орны немесе блоктар деңгейінде өндірістік әдісті қолданып амортизацияланады.Өндірістік әдісі бойынша амортизация мөлшерлемесі расталған қорларға негізделген, олар бар кен орындардан (блоктардан) қолданыстағы жабдықтарды және өндіру әдістерін қолдана отырып алынуы мүмкін. Расталған қорларды есептеу әрбір жер қойнауын пайдалануға арналған ажырамас бөлігі болып табылатын қорлар туралы есептемелерге негізделген.

Қорлар туралы аталған есептемелер құзыретті органмен бекітілген, және жылдар бойынша күтілетін өндіру көлемі туралы егжей-тегжей ақпарат ұсынылған, техникалық-экономикалық модельдерге енгізіледі. 2017 жылдан бастап Компания қорлар туралы тәуелсіз консультант дайындайтын есептілікті пайдаланады (4-ескерту).

Материалдық емес активтер

(i) Материалдық емес активтерді мойындау және бағалау

Компанияның материалдық емес активтерінде, гудвилден басқасында, пайдалы пайдаланудың ақырғы мерзімі бар және, негізінде, өндіріс технологиясын енгізу капиталдырылған шығындар, бағдарламалық қамту және лицензиялар мен патенттер кіреді. Сатып алынған компьютерлік бағдарламалық қамту және лицензиялар мен патенттер бастапқыда оларды сатып алуға және енгізуге шеккен шығындар сомасында мойындалады.

(ii) Материалдық емес активтердің амортизациясы

Материалдық емес активтер оларды пайдалы қызмет мерзімі ішінде біркелкі есептеу әдісімен амортизацияланады:

	Пайдалы қызмет мерзімі
Лицензиялар мен патенттер	3 тен 20 жылға дейін
Бағдарламалық қамту	1 ден 14 жылға дейін
Өзгесі	2 ден 15 жылға дейін

Құнсыздану жағдайында материалдық емес активтердің баланстық құны оларды пайдаланудың ең үлкен құндылығына немесе сатуға арналған шығындарды есептен шығара отырып әділ құнына дейін есептен шығарылады.

(iii) Зерттеуге және әзірлеуге шығыстар

Зерттеулерге арналған шығыстар олар туындауына қарай болған шығыстардың құрамында мойындалады. Әзірлеуге кеткен шығындар (жаңа және модернизацияланған өнімдерді жобалауға және сынауға байланысты), жоба комерциялық мақсатқа сай екенін және технологиялық тұрғыдан іске асырылатынын ескере отырып

ойдағыдай іске асырылуы әбден мүмкін болған кезде, ал шығындар жеткілікті сенімділік деңгейімен бағаланатын болған кезде материалдық емес активтер ретінде мойындалады. Әзірлеуге арналған өзге шығындар олардың туындау шамасы бойынша шығыстарға жатады. Бастапқы кезде шығыстарға жатқызылған әзірлеуге арналған шығыстар келесі кезеңдерде капиталдандырылуы мүмкін емес. Белгіленген пайдалы қызмет мерзімі бар капиталдандыруға жұмсалған шығындар осы дамудың мәні болып табылатын өнімді коммерциялық өндіру басталған сәттен бастап, күтілетін мерзім ішінде біркелкі есептеу әдісімен амортизацияланады.

3 Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

(iv) Гудвил

Гудвил, құнсызданудан жинақталған шығындарды, мұндай бар болған жағдайда, шегергендегі өзіндік құны бойынша есептеледі. Компания гудвилді құнсыздануға тестілеуді жылына кемінде бір рет, сондай-ақ оның құнсыздануы болуы мүмкіндігінің белгілері бар барлық жағдайларда жүргізеді. Гудвил қозғалысқа келтіретін бірлігіне немесе бірігу нәтижесінде синергиядан ұтуы мүмкін осындай бірліктердің топтарына жатады. Бұл бірліктер немесе бірліктер тобы Компания гудвилді бақылайтын ең төмен деңгей болып табылады және өз мөлшері бойынша операциялық сегменттен аспайды.

Осы қозғалысқа келтіретін бірлігімен жүзеге асырылып жатқан қызметті тарату кезінде, шығарылатын қызметпен қауымдастырылатын гудвил шығудан пайда немесе шығындарды айқындау кезіндегі қызметтің баланстық құнына кіргізіледі және істен шыққан қызметтің және сақталынған қозғалысқа келтіретін бірлік бөлігінің салыстырмалы құны негізінде бағаланады.

Жер қойнауын пайдалану құқығы

Жер қойнауын пайдалану құқықтар, қажет болған кезде, амортизацияның және құнсызданудан болған шығындардың жинақталған сомасын алып тастап, бастапқы құны бойынша ескеріледі. Жер қойнауы құқығын сатып алу құнына қол қойылатын бонус, коммерциялық тауып алу бонусы, жер қойнауы құқығын сатып алу құны және капиталдандырылған тарихи шығыстар кіреді. Компания үкімет лицензия берілгенге дейін лицензияланған аумақтарға қатысты шеккен тарихи шығыстарды өтеуге міндетті. Аталған тарихи шығыстар, лицензияның қолдану мерзімі ішінде өндірілетін төлемдердің дисконтталған құнына тең міндеттемелерді тиісінше мойындаумен сатып алынған заттың құны ретінде мойындалады.

Жер қойнауын пайдалану құқықтар, уранды өндіруді бастау сәтінен бастап, расталған қорға сүйеніп, өндірістік әдісі бойынша амортизацияланады.

Қорлардың есептесуі жер қойнауын пайдалануға арналған әрбір келісімшарттың ажырамас бөлігі болып табылатын қор туралы есептемелерге негізделген. Қор туралы аталған есептемелер техникалық-экономикалық модельдерге қосылады, олар құзыретті органмен бекітіледі және онда жылдар бойынша күтілетін өндіру көлемі туралы егжей-тегжейлі ақпарат ұсынылған. 2017 жылдан бастап Компания қорлар туралы тәуелсіз консультант дайындайтын есептілікті пайдаланады (4-ескерту).

Барлау және бағалау активтері

Барлау және бағалау активтері, қажет болған кезде, құнсыздануға деген резервті есептен шығарып бастапқы құны бойынша көрсетіледі. Компания барлау және бағалау бойынша активтерді сатып алынған активтер сипаттамасына сәйкес материалдық және материалдық емес активтерге жіктелінеді.

Барлау және бағалау активтері геологиялық және геофизикалық зерттеулер, барлау ұңғымаларын бұрғылау және барлау жұмыстарына қатысты өзге де үстеме шығыстар тәрізді коммерциялық рентабельді өндірісті жүзеге асыру мүмкіндігі бекітілгенге дейін Компания шеккен капиталдандырылған шығындарды қамтиды.

Жер қойнауын пайдалану құқығын алғанға дейінгі қызмет зерттеу деп есептеледі. Осы кезеңнің барлық шығындары олардың жұмсалуына қарай кезең шығыстарына жатады және жобалау жұмыстары, жобаны техникалық-экономикалық бағалау және барлау басталғанға дейінгі қызметпен байланысты өзге де үстеме шығыстар тәрізді шығындарды қамтиды. Барлау мен бағалау кезеңі аяқталғаннан кейін жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарт жасасу немесе ұзарту туралы шешім минералдық ресурстарды барлау мен бағалаудың жетістігіне және компанияның өндіру (әзірлеу) сатысына көшу туралы шешіміне байланысты болады.

Материалдық барлау және бағалау уранды шығару тиімділігін көрсеткеннен кейін өндіріске дайындалу бойынша шығындарға аударылады және, активтері расталған қорға сүйеніп, өндірістік әдіс бойынша амортизацияланады. Экономика түрінде дәлелденген жер бетіне көтерілетін қорларды («дәлелденген қорларды» немесе «коммерциялық қорларды») тапқан жағдайда барлау және бағалау бойынша материалдық емес активтер жер қойнауын пайдалану құқығын сатып алу шығындары ретінде қайта сипатталынады. Тиісінше, Компания барлау және бағалау бойынша активтерді экономика түрінде дәлелденген жер бетіне көтерілетін қорларды («дәлелденген қорларды» немесе «коммерциялық қорларды») тапқан сәтіне дейін амортизацияланбайдыЕгер экономикалық тұрғыдан тиімді өндірілетін қорлар табылмаса, барлау және бағалау жөніндегі активтер шығындарға кетеді.

3 Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Компания, активтердің құнсыздануын көрсететін фактілер мен жағдайлар болған кезде, барлау және бағалау бойынша активтерді құнсыздану мәніне тексереді. Құнсызданудан болған шығын барлау мен бағалау бойынша активтердің баланстық құны оның өтелетін сомасынан асатын сомада мойындалады. Өтелетін сома екі мөлшерлемеден ең көбі деп мойындалады: өткізу бойынша шығындарды есептен шығарып, барлау және бағалау бойынша активтердің әділ құны және пайдаланудағы құны.

Төмендегі фактілердің немесе міндеттемелердің бірі немесе одан көбінің бар болуы (тізімі жеткілікті болып табылмайды) Компания барлау және бағалау бойынша өз активтерін құнсыздану мәніне тексеруге міндетті екенін білдіреді:

- жақын арада біткен немесе бітетін кезең, ол ішінде Компанияның белгіленген телімде барлауды жүргізуге арналған құқығы бар;
- белгіленген телімдегі минералдық ресурстарды болашақ барлауға және бағалауға арналған елеулі шығыстар бюджетке кіргізілмеген және жоспарда жоқ;
- белгіленген телімдегі минералдық ресурстарды барлау және бағалау минералдық ресурстардың коммерциялық тұрғыдан ұтымды көлемін анықтауға жеткізген емес, және Компания белгіленген телімдегі осындай қызметті тоқтатуға шешті;
- Компанияның, белгіленген телімді әзірлеу мүмкіндігіне қарамастан, барлау және бағалау бойынша активтердің баланстық құны, мүмкін, нәтижелі әзірлеу немесе іске асырылуы нәтижесінде толық көлемінде өтелмейтіні туралы жеткілікті деректері бар.

Еншілес, бірлескен және қауымдастырылған кәсіпорындарға қаржылық емес активтер мен инвестициялардың құнсыздануы

Әрбір есептілік беру кезеңінің аяғында басшылық бірлескен және қауымдастырылған кәсіпорындарға қаржылық емес активтер мен инвестициялардың (қордан және кейінге қалдырылған салық активтерінен айырмашылығы бар) құнсыздану белгілері бар екенін анықтайды, осындай кез келген белгі анықталса, басшылық өтелетін құнын бағалайды, ол екі мөлшердің ең көбі ретінде айқындалады: активті сатуға кеткен шығыстарды алып тастағандағы әділ құнының (бағалау күніне нарықтың қатысушылары арасында ерікті түрде өткізілген операция барысындағы міндеттемелерді өткізу кезінде төленген немесе активті сатып алуға болатын бағасы) және оны пайдалану құндылығы (яғни, ақшалай ағымдарды өндіретін, сәйкес келетін нысан бойынша болашақта күтілетін ақшалай ағымдардың таза дисконтталған құны).

Пайдаланудың құндылығын бағалау кезінде бағаланатын келешек ақша қаражатының ағымдары олардың дисконтталған құнына дейін салық салуға дейінгі дисконт мөлшерлемесін пайдаланумен дисконтталады, ол уақытша ақша құнының және келешек ақша ағындарын бағалау кезінде түзетулер жүргізілмеген осы активтерге тән тәуекелдердің нарықтық бағалауын көрсетеді.

Егер жекелеген активтің өтелетін сомасын бағалау мүмкін емес болса, Компания аталған активке тиесілі ақшалай ағымын қозғалысқа келтіретін бірліктің өтелетін сомасын бағалайды. Ақша ағындарын өндіретін нысан (қозғалысқа келтіретін бірлік) – бұл ең аз айқындалатын активтер тобы, ол ақшалай ағымын өндіреді, және олар өзге активтерден немесе активтер тобынан түскен ақшалай ағымдарынан елеулі дәрежеде тәуелді емес. Қозғалысқа келтіретін бірліктерді анықтау қағидасы 4-ескертуде ұсынылған.

Құнсыздану мәніне тексеруді жүргізу кезінде қолданылатын бағалау мәні кен орнын әзірлеудің егжей-тегжейлі жоспарына және «Активтердің құнсыздануы» 36 (IAS) ХҚЕС талаптарына сәйкес келтірілген жұмыс бюджетіне негізделген. Болашақ ақшалай ағымдар мыналарға негізделген:

- есептесу резерв көлеміне, олар бойынша экономикалық тұрғыдан негізделген алудағы жоғары дәрежедегі сенімділік бар;
- болашақ өндіріс көлеміне және тауарды өткізуге;
- болашақ тауар бағаларына (ағымдағы нарық бағалардың, үш жылдан бес жылға дейінгі мерзім ішінде,Компаниямен есептелген ұзақмерзімдік перспективадағы орташа бағадан айырмашылығы болмаған жағдайда), сондай-ақ
- болашақ өндірістің өзіндік құнына және өзге де операциялық және капиталдық шығындарға.

Егер активтің баланстық құны оның өтелетін құнынан асатын болса, активтің құнсыздануы мойындалады, және құнсызданудан болған шығын, жеке қаржы жағдай туралы есептілікте көрсетілген баланстық құнын активтің өтелетін құнына дейін азайту мақсатында, жылдағы пайда немесе шығында көрсетіледі. Егер активті пайдалану құндылығын немесе сатуға шыққан шығын шегерілген оның әділ құнын анықтау үшін бастапқыда қолданылған

бағалар өзгерсе, активтердің өткен есептілік беру кезеңдерінде мойындалған құнсызydануынан болған шығын қалпына келтіріледі (қажет болған кезде).. **3 Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)**

Аталған қалпына келтіру мөлшері, алдыңғы жылдары құнсызданудан ешбір шығын мойындалмаған болған жағдайда айқындалуы мүмкін тозуды есептен шығарып, баланстық құнының сомасымен шектелген.

Жалдау

Жалдау шарттары бойынша туындайтын міндеттемелер бастапқыда дисконтталған құн бойынша бағаланады. Жалдау міндеттемелері алуға жалдау бойынша ынталандырушы төлемдерді шегере отырып, тіркелген төлемдердің (мәні бойынша тіркелген төлемдерді қоса алғанда) таза дисконтталған құнын қамтиды. Жалдау төлемдері жалдау шартында енгізілген пайыздық мөлшерлемені пайдаланып дисконтталады. Егер бұл мөлшерлемені, әдетте, Компанияда бар жалдау шарттары жағдайында орын алатынын айқындау оңай болмаса, компания Қосымша қарыз қаражатын тарту мөлшерлемесін пайдаланады - бұл Компания осындай мерзімге және осындай қамтамасыз ету кезінде осындай экономикалық жағдайларда пайдалану құқығы нысанында активтің құнына ұқсас құны бар активті алу үшін қажетті қарыз қаражатын тарта алатын мөлшерлеме.

Операциялық жалдау

Компания жалға алушыға активті иеленуге байланысты іс жүзінде барлық тәуекелдер мен пайданы беруді көздемейтін жалдау шарты бойынша жалға беруші болып табылатын жағдайларда (яғни, операциялық жалдау жағдайында) операциялық жалдау шарттары бойынша жалдау төлемдері басқа да кірістер құрамында біркелкі есептеу әдісімен көрсетіледі.

Табыс салығы

Табыс салығы қаржылық есептілікте, есептеме кезеңінің аяғында қолданылатын заңнаманың талаптарына сәйкес көрсетіледі. Табыс салығы бойынша шығыстарға/(өтеулерге) ағымдағы және кейінге қалдырылған салықтар кіреді және жылдағы пайда мен шығында көрсетіледі, егер де олар өзге жиынтық табыс құрамында немесе қандай болса да басқа есептілік беру кезеңдегі капиталда тікелей көрсетілетін операцияларға жататынына байланысты капиталда тікелей көрсетілмеуге тиіс болса. Ағымдағы салық, ағымдағы және алдағы кезеңдердегі салық салынатын пайдаға немесе шығынға қатысты салық органдарына (салық органдары есебінен өтеледі) төленеді деп күтілетін соманы білдіреді. Салық салынатын пайдалар немесе шығындар есептесу бағалау негізінде есептеледі, егер де қаржылық есептілікті тиісті салық декларацияларын бергенге дейін бекітілетін болса. Табыс салығынан айрықша салықтар операциялық шығыстар құрамында көрсетіледі.

Кейінге қалдырылған салық болашақ кезеңге қалдырылған салық шығындарына және активтер мен міндеттемелердің баланстық базасы және олардың қаржылық есептіліктегі баланстық құны арасындағы уақытша айырмашылықтарына қатысты баланстық міндеттемелер әдісімен есептеледі.

Бастапқы мойындалуы бар ерекшелікке сәйкес, кейінге қалдырылған салықтар, бизнесті біріктірумен байланысты емес операциялар бойынша міндеттемелерді немесе активтерді бастапқы мойындалуы кезінде туындайтын уақытша айырмашылықтарға қатысты мойындалмайды, егер де осындайлар бухгалтерлікке де, салық салынатын пайдаға да ықпал етпесе. Кейінге қалдырылған салықтың баланстық шамасы есептік кезеңінің соңында қолданылатын салық мөлшерлемелерін қолдана отырып есептеледі және олар уақытша айырмашылықтарды қалпына келтіру немесе болашақ кезеңдерге қалдырылған салықтық залалды пайдалану кезеңінде қолданылады деп күтіледі. Барлық шегерілген уақытша айырмашылықтар мен болашақ кезеңдерге қалдырылған салықтық шығындар оған қарсы шегерілетін уақытша айырмашылықты есептеуге болатын болашақта салық салынатын пайданы алу ықтималдылығы болған жағдайда ғана танылады.

Компания, еншілес кәсіпорындардың дивидендтеріне арналған салықтарға немесе оларды сатудан түскен пайдаға жататын уақытша айырмашылықты бақылайды. Басшылық жақын арадағы келешекте уақытша айырмашылықтың қалпына келтірілуін күтетін жағдайды қоспағанда, Компания осындай уақытша айырмашылық бойынша кейінге қалдырылған міндеттемелерді көрсетпейді. Компанияның айқындалмаған салық позицияларын басшылық әрбір есептілік беру кезеңінің аяғында бағалайды. Пайдаға арналған салық бойынша позицияларға қатысты көрсетілетін міндеттемелер, қосымша салық міндеттемелердің туындау мүмкіндігі бар деп басшылық санаған жағдайларда ескеріледі, егер де Компанияның салық позициясы олардың жоқ болу мүмкіндігінен жоғары деп салық органдары келіспеген болса. Осындай бағалау, қолданыстағы немесе есептілік беру кезеңінің аяғында қолданыстағы салық заңнаманы, сондай-ақ соттың кез келген белгілі қаулылары немесе ұқсас мәселелер бойынша өзге де шешімдерді талқылау негізінде жүргізіледі.

3 Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Сауда және өзге дебиторлық берешек

Сауда және өзге дебиторлық берешек бастапқыда әділ құн бойынша, содан кейін тиімді мөлшерлеме пайызы әдістемесін қолданып есептелген амортизациялау құны бойынша ескеріледі.

Қорлар

Қорлар ең аз дегенде екі мөлшерлеме бойынша есептеледі: өзіндік құны бойынша және сатудың таза бағасы бойынша. Қордың өндіріске жіберілген және өзге есептен шығып кеткен кезінде оларды бағалау орташа өлшенген құны әдісі бойынша жүргізіледі. Дайын өнімнің және ақталмаған өндірістің өзіндік құнына шикізат пен материал құны, өндірістік жұмысшылардың еңбек ақыларын төлеуге кеткен шығындар және тікелей шығындар, сондай-ақ өндірістік үстеме шығындардың тиісті үлесі (өндірістік қуаттарын нормативтік пайдалану негізінде есептелген) кіреді, және қарыз қаражаттар бойынша шығыстар кірмейді. Сатудың таза бағасы – бұл, өндірісті аяқтауға деген есептескен шығындарды және сату үшін шегуге қажет есептесу шығындарды есептен шығарып, қарапайым қызмет барысындағы есептесу сату бағасы.

Алдын ала төлем

Құнсыздануға арналған резервті шығарып тастағанда, алдын ала төлем іс жүзіндегі шығыстар бойынша есептілікте көрсетіледі. Алдын ала төлем ұзақмерзімдік болып жіктелінеді, егер де оған қатысты тауарлар мен қызметтерді алудың күтілетін мерзімі бір жылдан аспаса, немесе алдын ала төлем бастапқы мойындалу кезінде ұзақмерзімдік болып есептілікте көрсетілетін активке кіретін болса. Активті алуға арналған алдын ала төлем сомасы оның баланстық құнына Компания осындай активтерге бақылауды алған кезінде және онымен байланысты болашақ экономикалық пайдалар Компаниямен алынатын мүмкіндік бар болған кезде кіргізіледі. Өзге алдын ала төлемдер тауарлар мен қызметтерді алу кезінде оған қатысты пайда немесе шығындар тізіміне кіргізіледі. Алдын ала төлеуге жататын активтер, тауарлар немесе қызметтер төленбейді деген белгісі болса, алдын ала төлемнің баланстық құны есептен шығаруға жатады, және құнсызданудан болған тиісті шығын жылдағы пайда мен шығынға қосылады.

Сатуға арналған санатқа жатқызылған ұзақмерзімдік активтер

Бақылауды жоғалтуды қоса алғанда (ұзақмерзімдік және қысқамерзімдік активтер қамтуы мүмкін) ұзақмерзімдік активтер мен шығу топтары, олардың баланстық құны сату арқылы өтеледі болады, егер «сатуға арналған ұзақмерзімдік активтер» қаржылық жағдай туралы есептілікте көрсетіледі (еншілес ұйымы), есептілікті күннен кейінгі 12 ай ішінде. Активтердің классификациясы төменде көрсетілген шарттардың барлығы болған жағдайда қайта жіктеледі: (а) активтер оның қазіргі жағдайы дереу сату үшін қол жетімді; (б) Компания басшылығы клиенттерге іздеу үшін іс-қимыл бағдарламасын бекітті және оны жүзеге асыруға кірісті; (в) активтерді ақылға қонымды бағамен сату үшін белсенді қызмет атқарады; (г) сатылым бір жыл ішінде күтіледі, және (д) сату жоспарына елеулі өзгерістер болмайды немесе оның жойылуы күтіледі.

Ағымдағы есептіліктік кезеңдегі қаржылық ахуал туралы есепте сатуға арналған ретінде жіктелген ұзақмерзімдік активтер немесе шығу топтары, басқа санатқа ауыстыруға жатпайды және ағымдағы есептілік кезеңінің соңындағы жіктелумен сәйкестікке келтіру үшін қаржылық ахуал туралы есептің салыстырмалы деректеріндегі ұсынылу нышанын өзгертпейді.

Шығатын топ сату немесе өзге тәсілмен бір операция нәтижесінде топ ретінде бірге шығуға жататын активтер (қысқамерзімді немесе ұзақмерзімді) және осы активтермен тікелей байланысты, осы операциялардың нәтижесінде табысталатын міндеттемелер болып табылады. Шығарылатын топ құрамында гудвил есептеледі, егер шығатын топ сатып алу кезінде гудвил бөлінген ақша ағынын қозғалысқа келтіретін бірлік болып табылса. Ұзақмерзімді активтер болып есеп беру күнінен кейін 12 айдан асатын мерзімде өтелуі немесе алынуы күтілетін сомалар кіретін активтер есептеледі. Егер жіктеуді өзгерту қажеттігі туындайтын болса, мұндай өзгеріс активтің қысқамерзімді бөлігі үшін де, сонымен қатар ұзақмерзімді бөлігі үшін де жүргізіледі.

Сатуға арналған шығаруға арналған топтар, әдетте, баланстық құнынан және сатуға шыққан шығындарды шегергендегі әділ құнның ең азы бойынша бағаланады.Сату үшін ұсталатын негізгі құралдар амортизацияланбайды. Қайта жіктелген ұзақмерзімдік қаржы құралдары сатуға жұмсалған шығындарды шегергендегі баланстық құнның және әділ құнның аз сомасына дейін есептен шығаруға жатпайды. Шығарылатын топпен тікелей байланысты және шығу кезінде табысталатын міндеттемелер қайта жіктеуге жатады және қаржылық ахуал туралы шоғырландырылған есептілікте бөлек жолмен көрсетіледі.

3 Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Қаржы құралдары

Бағалаудың негізгі тәсілдері

Әділ құн – бағалау күніндегі нарық қатысушылары арасындағы өз еркі негізінде активтерді сату кезінде немесе операцияларды жүргізу кезіндегі міндеттемелерді тапсыру кезінде алынуы мүмкін баға. Белсенді нарықтағы баға белгілеу әділ құнының ең жақсы растауы болып табылады. Белсенді нарық – бұл, тұрақты негізінде бағалау туралы ақпаратты алуды мүмкін ететін, жеткілікті жиілігі мен жеткілікті көлемінде активтер мен міндеттемелер мен операциялар жүргізілетін нарық.

Белсенді нарықта айналымы бар қаржы құралдарының әділ құны, белгілеу бағасын бөлек активке немесе міндеттемені, олардың кәсіпорын ұстап отырған санына көбейту кезінде алынған сома ретінде бағаланады. Нарықтың тәуліктік қарапайым сауда айналымы кәсіпорындағы активтер мен міндеттемелерді басып алуға жеткіліксіз, ал бөлек операцияларда позицияларды сатуға арналған тапсырыстарды орналастыру, белгілеу бағасына әсер етуі мүмкін болса да, жоғарыда атап өткені рас болып табылады.

Қаржы құралдарының әділ құнын айқындау үшін мәмілелер бағасы туралы нарық ақпарат қол жетімсіз болса, дисконтталған ақшалай ағымдардың моделі сияқты, сондай-ақ нарық ережелерімен жасалатын ұқсас операциялардың деректерімен негізделген модельдер сияқты бағалау әдістері, немесе инвестициялар объектісінің қаржы деректерін қарау әдістері қолданылады. Әділ құнын бағалау қорытындысына мынадай түрде әділ құны иерархиясының деңгейі бойынша талдау жасалады және бөлінеді: (i) 1 Деңгейге ұқсас активтер немесе міндеттемелер үшін белсенді нарықтағы белгіленетін бағалар (белгіленбейтін) бойынша, (ii) 2 Деңгейге – бағалау әдісі арқылы алынған бағалаулар жатады, онда қолданылатын барлық елеулі шығыс деректер, тікелей (мысалы, баға), немесе жанама түрде (мысалы, баға негізінде есептелген) актив пен міндеттемелер үшін бақыланатын болып табылады, және (iii) 3 Деңгейдің бағалауы, олар, тек бақыланатын нарық деректеріне негізделген емес бағалау болып табылады (яғни бағалау үшін бақыланбайтын шығыс деректерінің елеулі көлемі талап етіледі). Әділ құны иерархиясының деңгейінен деңгейге ауысу есептілік беру кезеңнің аяғында орын алған деп саналады.

Мәміле бойынша шығындар қаржы құралын сатып алуға, шығаруға немесе істен шығаруға тікелей жататын қосымша шығындар болып табылады. Қосымша шығындар – бұл, мәміле жасалмай қалса, шегілмейтін шығындар. Мәміле бойынша шығындарға агенттерге (сауда агенттері ретінде әрекет ететін қызметкерлерді қоса), консультанттарға, делдалдарға және дилерлерге төленген сыйақылар мен комиссиялық төлемдер, реттеуші органдарға және қор биржаларына төленетін алымдар, сондай-ақ меншікті тапсыру кезіндегі алынатын салық пен алулар кіреді.Мәміле бойынша шығындарға сыйақылар немесе борыштық міндеттемелер бойынша дисконттар, қаржыландыруға кеткен шығындар, ішкі әкімшілік шығыстар немесе сақтауға арналған шығыстар кірмейді.

Амортизациялық құн мөлшерлемені білдіреді, ондағы қаржы құралы есептелген пайыздың мөлшеріне азайтылған немесе көбейтілген, қарыздың негізгі сомасын өтеудегі ұстап қалынған ақшаны, ал қаржы активтері үшін – құнсызданудан туындаған шығындар сомасын санамағанда (бағалау резерві шотын тікелей немесе пайдалану арқылы), бастапқы мойындалған кезде бағаланған болатын. Қосылған проценттерге мәміле бойынша шығындардың, сондай-ақ кез келген сыйақылардың немесе тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін қолданумен қоса өтеу сомасының дисконттың бастапқы мойындау кезінде кейінге қалдырылған амортизациясы кіреді. Қосылған пайыздық табыстар және қосылған пайыздық шығыстар, қосылған купондық табыспен және амортизацияланған дисконтпен немесе сыйақымен қоса (бар болған кезде, ұсынылған кезде кейінге қалдырылған комиссиямен қоса), бөлек көрсетілмейді, есептіліктің қаржы жағдайы туралы тиісті баптарының баланстық құнына кіргізіледі.

Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісі – бұл, құралдың баланстық құнына әр бір кезеңде тұрақты пайыздық мөлшерлемені қамтамасыз ету мақсатында, тиісті кезең ішіндегі (тиімді пайыз мөлшерлемесінің) пайыздық табыстарды немесе пайыздық шығыстарды бөліп беру әдісі. Тиімді пайыздық мөлшерлеме – бұл, қаржы құралдың қолданынуы мүмкін уақыты бойы, немесе, орынды болған кезде, қаржы құралдың таза тепе-тең құнына дейінгі ең қысқа кезең бойы есептелетін болашақ төлемдерді немесе табыстарды (болашақ кредиттік шығындарды қоспағанда) тура дисконттау кезінде қолданатын ставка. Тиімді пайыздық мөлшерлеме, пайызды өзгертудің келесі күніне дейінгі өзгермелі мөлшерлемемен қоса құралдар бойынша ақшалай ағымдарды дисконттау үшін пайдаланады, бұған аталған құрал үшін көрсетілген өзгермелі мөлшерлеме бойынша, немесе нарық мағынасынан тәуелсіз белгіленетін басқа да өзгермелі факторлар бойынша редиттік спрэдті көрсететін сыйақы мен дисконт кірмейді. Бұндай сыйақы мен дисконттар құралдың барлық күтілетін айналым мерзімі бойы амортизацияланады. Дисконтталған құн есептесуіне тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажырамас бөлігін құрайтын, шарт бойынша тараптармен төленген немесе алынған барлық сыйақылар мен сомалар кіреді. Сатылып алынған болып табылатын немесе бастапқы мойындау кезінде кредиттік қамтамасыз етілген (POCI) қаржылық активтермен құрылған активтер үшін тиімді пайыздық мөлшерлеме кредиттік тәуекелді ескерумен түзетіледі, яғни келісімшарттық ақша ағындарының емес, бастапқы мойындау кезінде күтілетін ақша ағындарының негізінде есептеледі.

3 Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Қаржы құралдарын бастапқы мойындау

Әділ құн бойынша пайда немесе шығындар арқылы бағаланатын қаржы құралдары бастапқыда әділ құн бойынша мойындалады. Басқа қаржылық құралдардың барлығы, мәміле бойынша шығындарды қоса, бастапқыда әділ құн бойынша көрсетіледі. Бастапқы мойындау кезіндегі әділ құнның ең жақсы растауы мәміле бағасы болып табылады. Пайда немесе шығын бастапқы мойындау кезінде тек әділ құн мен мәміле бағасы арасында нарықта осындай құралымен байқалатын ағымдағы басқа мәмілелермен расталатын айырма немесе базалық деректер ретінде тек қадағаланатын нарықтардың деректері пайдаланылатын бағалау модельдері болған жағдайда ғана есепке алынады. Амортизациялық құн бойынша бағаланатын қаржылық активтерге және өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құн бойынша бағаланатын борыштық құралдарға инвестицияларға қатысты бастапқы мойындаудан кейін, күтілетін кредиттік шығындарға бағалау резерві мойындалады, бұл бастапқы мойындаудан кейін бірден бухгалтерлік шығынды мойындауға әкеледі.

Жеткізілімі заңнамамен немесе осы нарық үшін іскерлік айналым дәстүрлерімен белгіленген қаржы активтерін сатып алу немесе сату («стандарттық шарттармен сатып алу немесе сату») мәміле жасалатын күнге, яғни Компания қаржылық активті сатып алуға немесе сатуға міндеттеңген күнге көрсетіледі. Сатып алу бойынша қалған операциялардың барлығы кәсіпорын осы қаржылық құралға қатысты келісімшарт тарабы болғанда мойындалады.

Қаржы активтерінің жіктелімі және кейіннен бағалануы

Компания қаржы активтерін мына категорияларды пайдаланумен жіктейді: пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын, өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша бағаланатын және амортизациялық құн арқылы бағаланатын. Борыштық қаржылық активтердің жіктелімі және кейіннен бағалануы: (і) тиісті активтер топтамасын басқаруға арналған Компанияның бизнес-моделіне және (іі) актив бойынша ақша қаражаты ағынының сипатына тәуелді.

Қаржы активтерінің жіктелімі және кейіннен бағалануы: бизнес-модель

Бизнес-модель Компания ақша ағындарын алу мақсатында активтерді басқару үшін пайдаланатын тәсілді көрсетеді: Компанияның мақсаты (і) активтерден тек келісімшартпен қарастырылған ақша ағындарын ғана алу («активтерді келісімшартпен қарастырылған ақша ағындарын алу үшін ұстап тұру»), немесе (іі) келісімшартпен қарастырылған ақша ағындарын да, активтерді сату нәтижесінде туындайтын ақша ағындарын да алу («активтерді келісімшартпен қарастырылған ақша ағындарын алу және сату үшін ұстап тұру») болып табылады ма, немесе, егер (і) тармағы да, (іі) тармағы да қабылданымсыз болса, қаржылық активтер «өзге» бизнес-модельдер санатына жатады және пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланады.

Бизнес-модель бағалау жүргізілетін күнге қолда бар портфель үшін белгіленген мақсаттарға қол жеткізу үшін Компания жүзеге асыруғаниетті қызметтің барлық тиісті дәлелдері негізінде активтер тобы үшін (портфель деңгейінде) анықталады. Компания бизнес-модельді анықтау кезінде ескеретін факторларға портфельдің мақсаты мен құрамы, тиісті активтер бойынша ақша ағындарын алудың бұрынғы тәжірибесі, тәуекелдерді бағалау және басқару тәсілдемелері, активтердің кірістілігін бағалау әдістері және басшыларға төлемдердің сызбасы кіреді.

Қаржы активтерінің жіктелімі және кейіннен бағалануы: ақша ағындарының сипаттамасы

Егер бизнес-модель келісімшартпен қарастырылған ақша ағындарын алу үшін немесе келісімшартпен қарастырылған ақша ағындарын алу және сату үшін активтерді ұстауды қарастыратын болса, Компания ақша ағындарының борыштың негізгі сомасы мен пайыздардың есебіне төлемдер ғана болып табылатын-табылмайтындығын бағалайды («тек қана борыштың негізгі сомасы мен пайыздардың есебіне төлемдерге тест) немесе «SPPI-тест»). Ішіндегі туынды құралдарымен қаржылық активтер олар бойынша ақша ағындарының тек қана борыштың негізгі сомасы мен пайыздардың есебіне болып табылатын-табылмайтындығын анықтау үшін, жиынтықта қарастырылады. Бұл бағалауды жүргізген кезде Компания келісімшартпен қарастырылған ақша ағындарының базалық кредиттік келісімшарттың шарттарына сәйкес келетін-келмейтіндігін қарастырады, яғни пайыздарға тек кредиттік тәуекелге, ақшаның уақыттық құнына, базалық кредиттік келісімшарттың басқа тәуекелдеріне қатысты өтеу мен пайданың маржасы ғана енгізіледі.

Егер келісімшарт шарттары базалық кредиттік келісімшарттың шарттарына сәйкес келмейтін тәуекелге немесе құбылмалылыққа бейімділікті қарастыратын болса, тиісті қаржылық актив пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша жіктеледі және бағаланады.Тек қана борыштың негізгі сомасы мен пайыздардың есебіне төлемдерге тест активті бастапқы мойындауда жүргізіледі және кейінгі бағалау жүргізілмейді.

3 Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Қаржылық активтерді қайта жіктеу

Қаржылық құралдар тек жалпы осы портфелді басқарудың бизнес-моделі өзгергенде ғана қайта жіктеледі. Қайта жіктеу бизнес-модель өзгергеннен кейінгі бірінші есептік кезеңнің басынан бастап перспективті түрде жүргізіледі. Компания ағымдағы немесе салыстырмалы кезеңде өзінің бизнес-моделін өзгерткен жоқ және қайта жіктеулер жүргізген жоқ.

Қаржылық активтердің құнсыздануы: күтілетін кредиттік шығындарға бағалау резерві

Болжамдар негізінде Компания амортизациялық құн бойынша және әділ құн бойынша өзге жиынтық кіріс арқылы бағаланатын борыш құралдарымен және несиелер беру бойынша міндеттемелермен және қаржылық кепіл келісімшарттарымен байланысты күтілетін кредиттік шығындарды бағалайды. Компания күтілетін кредиттік шығындарды бағалайды және кредиттік шығынға бағалау резервін әрбір есептік күнге мойындайды. Күтілетін кредиттік шығындарды бағалау: (і) болуы мүмкін нәтижелер диапазонын бағалау жолымен анықталған, алдын ала пішілмеген және ықтималдылықты ескерумен ойластырылған сома, (іі) ақшаның уақыттық құны және (ііі) есепті күнге шығындар мен шектен тыс күш салусыз қолжетімді өткен оқиғалар, ағымдағы жағдайлар мен болжамды келешек экономикалық шарттар туралы негізделген және расталған ақпаратты көрсетеді.

Амортизациялық құны бойынша бағаланатын борыш құралдары қаржылық ахуал туралы шоғырландырылған есепте күтелітін кредиттік шығындарға бағалау резерві шегеріліп ұсынылады. Кредиттік міндеттемелер мен қаржылық кепілдіктерге қатысты қаржылық ахуал туралы шоғырландырылған есепте міндеттемелер құрамында күтілетін кредиттік шығындарға бөлек резерв мойындалады. Өзге жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша, күтілетін кредиттік шығындарға бағалау резервін ескерусіз бағаланатын борыш құралдарының амортизациялық құнындағы өзгерістер пайда немесе шығын құрамында көрсетіледі. Баланстық құндағы басқа өзгерістер өзге жиынтық кіріс құрамында «өзге жиынтық кіріс арқылы бағаланатын борыш құралдарынан шығыстарды шегергендегі кірістер» бабында көрсетіледі.

Компания бастапқы мойындау мезетінен бастап кредиттік сапа өзгерістерінің негізінде құнсыздануды есепке алудың «үш кезеңді» моделін қолданады. Бастапқы мойындау кезінде құнсыздан,ан болып табылмайтын қаржылық құрал 1-кезеңге жататын ретінде жіктеледі. 1-кезең қаржылық активтері үшін күтілетін кредиттік шығындар келесі 12 айдың ішінде немесе келісімшартқа сәйкес өтелетін күнге дейін, егер ол 12 ай таусылғанға дейін орын алса («12 айлық күтілетін кредиттік шығындар») орын алуы мүмкін дефолттар нәтижесінде туындайтын барлық мерзім ішіндегі күтілетін кредиттік шығындардың бір бөлігіне тең сомада бағаланады. Егер Компания бастапқы мойындау мезетінен бастап кредиттік тәуекел елеулі түрде ұлғайғанын сәйкестендірсе, онда актив 2 кезеңге көшіріледі, ал осы актив бойынша күтілетін кредиттік шығындар барлық мерзім ішіндегі күтілетін несиелік шығындар негізінде, яғни келісімшартқа сәйкес өтелетін күнге дейін, бірақ күтілетін алдын ала төлемді, егер ол қарастырылған болса, ескерумен бағаланады («барлық мерзім ішіндегі күтілетін несиелік шығындар»)

Компанияның кредиттік тәуекелдің ұлғаюын анықтау тәртібінің сипатталуы 40-ескертуде келтірілген. Егер Компания қаржылық актив құнсызданған болып табылады деп анықтайтын болса, актив 3-кезеңге көшіріледі және ол бойынша күтілетін кредиттік шығындар барлық мерзім ішіндегі күтілетін кредиттік шығындар ретінде бағаланады. Компанияның құнсызданған активтерді және дефолтты анықтауға қатысты түсіндірмелері 40-ескертуде көрсетілген. Сатылып алынған немесе құрылған кредиттік құнсызданған қаржылық активтер үшін күтілетін кредиттік шығындар әрқашан да барлық мерзім ішіндегі күтілетін кредиттік шығындар ретінде бағаланады. 40-ескертуде күтілетін кредиттік шығындарды бағалаған кезде пайдаланылатын дереккөз деректері, рұқсат етулер мен есептеу әдістері туралы ақпарат, Компанияның болжамдық ақпаратты күтілетін кредиттік шығындар моделдеріне енгізу тәсілін түсіндірумен қоса, келтірілген.

Қаржылық активтерді есептен шығару

Қаржылық активтер Компания оларды өтетіп алу бойынша барлық іс жүзіндегі мүмкіндіктерін тауысып, мұндай активтерді өтетіп алуға қатысты күтулердің негізсіздігі туралы қорытындыға келгенде тұтас немесе жартылай есептен шығарылады. Есептен шығару мойындауды тоқтату болып табылады. Өтемге қатысты негізделген күтулердің жоқ екендігінің белгілеріне (і) сот шешімі, (іі) қаржылық актив сатылып алынған кәсіпорынның таратылуы, (ііі) 3 жыл және одан көп мерзімінен асқан кезең кіреді.

Қаржы активтерін тануды тоқтату

Компания мына жағдайларда қаржы активтерін мойындауды тоқтатады: (а) бұл активтер өтелген кезде немесе осындай активтерге байланысты ақшалай қаражат ағымының әрекет ету құқығы өтіп кеткен кезде, немесе (б) Компания қаржы активтеріне түсетін ақшалай қаражат ағымына арналған құқығын тапсырған кезде немесе тапсыру туралы келісімді жасасқан кезде, және бұл ретте (і) сондай-ақ осы активтерді иеленуге байланысты

3 Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

барлық тәуекелдер мен сыйақыларды тапсырса, немесе (ii) осы активтерді иеленуге байланысты барлық тәуекелдер мен сыйақыларды тапсырмай немесе сақтамай, бірақ аталған активтерге қатысты бақылау құқығынан айырылған кезде. Байланысты емес үшінші тарапқа қарастырылатын активтердің барлығын осындай сатуға қосымша шектеулер салу қажеттілігінсіз сатуға контрагенттің іс жүзінде мүмкіндігі болмаған жағдайда бақылау сақталынады

Қаржылық активтерді модификациялау

Кейде Компания қаржылық активтер бойынша келісімшарттық шарттарды қайта қарайды немесе өзгеше түрде модификациялайды. Компания келісімшартпен қарастырылатын ақша ағындарын модификациялау басқалардың арасында, келесі: актив бойынша тәуекелдердің бейініне елеулі әсер ететін келісімшарттық шарттардың бар екендігі, пайыздық мөлшерлеменің елеулі өзгерістері, валюталық деноминация өзгерістері, активпен байланысты кредиттік тәуекелге елеулі ықпал ететін жаңа немесе қосымша кредиттік қамтамасыз етудің пайда болуы немесе қарыз алушы қаржылық қиыншылықтар сезінбейтін жағдайларда несие мерзімін елеулі ұзарту факторларын ескерумен елеулі болып табылатын-табылмайтындығын бағалайды.

Егер модификацияланған шарттар бастапқы актив бойынша ақша ағынына құқық таусылатындай болып елеулі айрықшаланатын болса, Компания бастапқы қаржылық активті мойындауды тоқтатады да, жаңа активті әділ құн бойынша мойындайды. Шарттарды қайта қарау күні кейінгі құнсызздануды есептеу мақсаттары үшін, соның ішінде кредиттік тәуекелдің елеулі ұлғаюы фактісін анықтау үшін бастапқы мойындау күні болып табылады. Компания сонымен қатар жаңа несиенің немесе борыш құралының төлемдерді тек қана борыштың негізгі сомасының және пайыздардың есебіне жүзеге асыру критерийіне сәйкестігін бағалайды. Мойындалуы тоқтатылған бастапқы активтің баланстық құны мен жаңа, елеулі түрде модификацияланған актив арасындағы кез келген айырмашылықтар пайда немесе шығын құрамында көрсетіледі, егер айырмашылық мазмұны меншік иелерімен капиталмен операцияларға жатпайтын болса.

Шарттарды қайта қарау контрагенттің қаржылық қиыншылықтарынан және оның бастапқыда келісілген төлемдерді орындауға қабілетсіздігінен туындаған жағдайда, Компания бастапқы және түзетілген күтілетін ақша ағындарын активтермен келісімшарт шарттарын модификациялау нәтижесіндегі актив бойынша тәуекелдер мен пайдалардың елеуді айырмашылығына салыстырады. Егер тәуекелдер мен пайдалар өзгермесе, онда модификацияланған активтің бастапқы активтен елеулі айырмашылығы жоқ және оның модификациялау мойындауды тоқтатуға әкелмейді. Компания бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлеме бойынша (немесе сатып алынған немесе құрылған кредиттік құнсызданған қаржылық активтер үшін кредиттік тәуекелді ескерумен түзетілген тиімді пайыздық мөлшерлеме бойынша) модификацияланған ақша ағындарын келісімшартқа дисконттау жолымен баланстық құнды қайта есептейді және модификациялаудан пайданы немесе шығынды пайда немесе шығын құрамында мойындайды.

Қаржы міндеттемелерін бағалау санаттары

Қаржылық міндеттемелер: (і) пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржылық міндеттемелерден: бұл жіктеу туынды қаржылық құралдарға, сауда-саттыққа арналған қаржылық міндеттемелерге, (мысалы, бағалы қағаздар бойынша қысқа позициялар), сатып алушы бизнес сатып алу кезінде мойындайтын шартты өтеуге, және бастапқы мойындау кезінде осылай анықталған басқа қаржылық міндеттемелерге қолданылады; және (ii) қаржылық кепілдік және несиелер беру бойынша келісімшарттардан басқа, кейіннен амортизациялық құн бойынша бағаланатын ретінде жіктеледі.

Туынды қаржы құралдары

Туынды қаржы құралдары әділ құны бойынша көрсетіледі. Егер туынды құралдарының әділ құны оң шамада болса, аталған құралдар актив ретінде есептеледі, ал егер де олардың әділ құны теріс болып табылса, міндеттемелер ретінде есептеледі. Туынды құралдардың әділ құнының өзгеруі жылдағы пайдаға немесе шығынға қосылады. Компания хеджерлеу есебін қолданбайды. Қаржы құралдарына енгізілген кейбір туынды құралдар мен басқа қаржылық емес келісімшарттар , егер олардың тәуекелдері мен экономикалық сипаттамалары негізгі шарттың тәуекелдері мен экономикалық сипатталарымен тығыз байланыста болмаса, бөлек туынды құралдар ретінде есептеледі.

Қаржылық міндеттемелерді мойындауды тоқтату

Қаржылық міндеттемелерді мойындау олар өтелген жағдайда (яғни, келісімшартта көрсетілген міндеттеме орындалғанда немесе тоқтатылғанда немесе оны орындау мерзімі таусылғанда) тоқтатылады.

Шарттары елеулі түрде айрықшаланатын борыш құралдарымен Компания және оның бастапқы кредиторларымен алмасу, сонымен қатар бар қаржылық міндеттемелерді модификациялау

3 Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

бастапқы қаржылық міндеттемелерді өтеу және жаңа қаржылық міндеттемелерді мойындау ретінде есепке алынады. Шарттар елеулі түрде айрықшаланатын болып есептеледі, егер бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлемені пайдаланумен дисконтталған алынған сыйақыларды шегергендегі барлық төленген сыйақыларды қоса, жаңа шарттарға сәйкес ақша ағындарының дисконтталған құны бастапқы қаржылық міндеттеме бойынша қалған ақша ағындарының дисконтталған құнынан кемінде 10 пайыз айрықшаланатын болса. Бұдан басқа, құрал деноминацияланған валюта, пайыздық мөлшерлеме типінің өзгерісі, құралды конвертациялаудың жаңа шарттары және кредит бойынша өктеу шарттардың өзгерісі сияқты басқа сапалық факторлар ескеріледі. Егер борыш құралдарымен алмасу немесе шарттарды модификациялау өтеу ретінде есепке алынса, барлық шығын немесе төленген сыйақылар өтеуде пайда немесе шығын ретінде құрамында мойындалады. Егер алмасу немесе модификация өтеу ретінде мойындалмаса, барлық шығын немесе төленген сыйақылар міндеттемелердің баланстық құнын түзету ретінде көрсетіледі және модификацияланған міндеттемелердің қалған әрекет ету мерзімі ішінде амортизацияланады.

Міндеттемелерді оларды өтеуге әкелмейтін модификациялау кумулятивтік амортизация есептеу әдісімен бағалау мәнінің өзгерісі ретінде өткен күнмен есепке алынады, бұл ретте пайда немесе шығын, егер баланстық құндағы айырмашылықтың экономикалық мазмұны меншік иесімен капиталмен операцияларға жатпайтын болса, пайда немесе шығын құрамында көрсетіледі.

Қаржылық құралдары өзара есепке алу

Қаржылық активтер мен міндеттемелер өзара есепке алынады және қаржылық ахуал туралы есепте таза шама ретінде тек көрсетілген сомаларды өзара есепке алуды жүргізу заңды түрде белгіленген құқық бар болса, сонымен қатар не өзара есепке алу, не бір мезгілде активті өткізу және міндеттемені реттеу ниеті бар болғанда ғана көрсетіледі. Қарастырылып отырған өзара есепке алуға құқықтың (а) болуы мүмкін келешек оқиғаларға тәуелді болмауы және (б) мына жағдайларда: (i) әдеттегі қаржылық-шаруашылық қызметті жүзеге асыру барысында, (ii) төлемдер бойынша міндеттемелер орындалмағанда (дефолт оқиғасында) және (iii) қабілетсіздік немесе банкроттық жағдайында жүзеге асыруға заңды мүмкіндігі бар болуы тиіс.

Ақшалай қаражаттар мен олардың баламалары

Ақша қаражаты мен олардың баламаларына кассадағы ақша қаражаты, талап етілгенге дейінгі банктік шоттардағы қаражат және шарт бойынша үш айдан аспайтын бастапқы өтеу мерзімімен басқа да қысқа мерзімді жоғары өтімді инвестициялар кіреді. Ақша қаражаты мен олардың баламалары амортизацияланған құны бойынша есептеледі, себебі (i) олар шартта көзделген ақша ағындарын алу үшін ұсталады және бұл ақша ағындары борыш пен пайыздардың негізгі сомасының есебіне тек қана төлемдерді білдіреді және (ii) олар пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын санаттарға жатқызылмайды. Тек заңнамамен белгіленген талаптар (мысалы, кейбір елдердегі меншікті капиталға борышты айырбастау туралы ережелер), олар шарт талаптарына енгізілген және кейіннен заңнама өзгерген жағдайда да қолданылатын жағдайларды қоспағанда, SPPI-тест нәтижелеріне әсер етпейді. Пайдалануды шектейтін ақша қаражатының қалдықтары ақша қаражатының қозғалысы туралы есепті жасау мақсаттары үшін ақша қаражатының және ақша қаражатының баламаларының құрамынан шығарылады. Есепті күннен кейін кем дегенде он екі ай ішінде қолданылып жүрген міндеттемелерді өтеу үшін айырбастауға немесе пайдалануға шектеу қойылған ақша қаражатының қалдықтары басқа айналымнан тыс активтердің құрамына енгізіледі.

Акционерлік капитал

Қарапайым акциялар капитал ретінде көрсетіледі. Жаңа акцияларды тікелей шығаруға жататын қосымша шығындар шығарудан алынған соманы (салықты есептен шығарып тастап) азайту ретіндегі капитал құрамында көрсетіледі. Алынған қаражаттың әділ құнының сомасын шығарылған акциялардың номиналдық құнынан арттыру капиталда эмиссиялық табыс ретінде көрсетіледі. Қосымша төленген капитал негізінде иеліктің бақыламайтын үлесімен өз үлесінен асыра жасалған салымды көрсетеді.

Дивидендтер

Дивидендтер міндеттемелер ретінде көрсетіледі және олар жарияланып, мақұлданған сол кезеңдегі капиталдың сомасынан есептен шығарылады. Есептілік күнінен кейін, бірақ қаржылық есептілікті бекіту күніне дейін, жария етілген дивидендтер туралы ақпарат «Есептілік кезеңнің аяқталуынан кейінгі жағдайлар» ескертуінде көрсетіледі.

Қосымша құн салығы

3 Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Өткізу кезінде туындайтын қосымша құн салығы (ҚҚС) тауарлар тиеп-жіберілген немесе қызметтер көрсетілген кезде салық органдарына төлеуге жатады. Алу бойынша ҚҚС жеткізушіден салық шот-фактурасын алған кезде өткізу бойынша ҚҚС-мен қоса есептеуге жатады. Салық заңнамасы ҚҚС-ын есептеуге рұқсат етеді.

Тиісінше, есептеу күніне есептелмеген, өткізу және алу операциялары бойынша ҚҚС әрбір шоғырландырылған кәсіпорын үшін жеке тежелген қаржы жағдай туралы шоғырландырылған есептемеде мойындалған. Өтелетін ҚҚС айналымынан тыс актив болып жіктелінеді, егер де есептеу кезең аяқталу сәтінен бастап бір жыл ішінде ертең ол бойынша қайтару күтілмейтін болса. Ұзақмерзімдік ҚҚС дисконтталмайды.

Несиелер мен қарыздар

Несиелер мен қарыздар тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін қолданып амортизацияланған құны бойынша көрсетіледі.

Активті сатып алуға, құрылысқа немесе өндіруге тікелей жатқызылатын және мақсатқа сай пайдалану немесе сату үшін міндетті түрде елеулі уақыт талап ететін қарыздар бойынша шығындар осындай активтің құрамына енеді.

Капитализацияның басталу уақыты (а) Компания, белгілі талаптарға сай келетін, активтермен байланысты шығыстарды шегереді; және (б) ол активті маңызы бойынша пайдалануға немесе сатуға дайындау үшін қажетті әрекетті жасайды. Қарыз бойынша шығындарды капиталдау, активті маңызы бойынша пайдалануға немесе сатуға дайындау үшін қажетті барлық жұмыстар іс жүзінде аяқталған күніне дейін жалғасады.

Компания белгілі талаптарға сай келетін, активтер бойынша күрделі шығындарды жасамағанда, болдырмауға болатын кредиттер мен қарыздар бойынша шығындарды капиталдайды. Қарыздар бойынша капиталдырылған шығындар Компанияны орташа қаржыландыру құны негізінде есептеледі (орташа өлшенген пайыздық шығыстар жіктелген активтер шығыстарына қолданылады), бұған белгілі талаптарға сай келетін, активтерді алу үшін қаражатты қарызға алу жағдайы кірмейді. Бұл орын алған жағдайда, осы қарыз бойынша кезең ішіндегі шеккен іс жүзіндегі шығындар капиталдырылады, осы қарыздық қаражатты уақытша инвестициялаудан түскен кез келген инвестициялық табысты есептен шығарғанда.

Кредиторлық берешек

Саудалық кредиторлық берешек контрагенттің өз келісімшарттық міндеттемелерін орындауы фактісі бойынша есептеледі және тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдаланумен амортизацияланған құн бойынша есепке алынады.

Міндеттемелер және төлемдер бойынша резервтер

Міндеттемелер және төлемдер бойынша резервтер айқындалмаған орындалу мерзімі мен немесе мөлшерімен қоса қаржылық емес міндеттемелерді білдіреді. Олар Компанияның қандай да өткен жағдайдың әсерінен міндеттемелері бар болса (заңдылық немесе конклюденттік) есептеледі, оларды реттеу үшін жоғары мүмкіндік дәрежесімен ресурстардың істен шығып кетуі талап етіледі, және міндеттеменің мөлшерін жеткілікті сенімділік дәрежесімен ақшалай көрсеткішпен бағалауға болады. Компанияның резервтеріне кен орындарын қалпына келтіру резерві, қоршаған ортаны қорғау резерві және өзге де резервтер қосылады (36-ескерту).

Кен орындарын қалпына келтіруге арналған резерв

Активтерді жою және қалпына келтіру бойынша міндеттемелер олардың туындауы мүмкін болған кезде және олардың сомасының негізделген бағалауы мүмкін болған кезде мойындалады. Активтердің істен шығуы бойынша шығындар құрамына ғимараттарды рекультивациялау мен жоюға (ғимараттарды, үй-жайларды және инфрақұрылым нысандарын қирату, машиналар мен жабдықтарды демонтаждау, қалдық материалды шығару, қоршаған ортаны тазалау, тасталымдарға мониторинг жүргізу және бұзылған жерлерді қалпына келтіру) арналған шығындар кіреді. Негізгі құрал-жабдықтарды демонтаждау мен орын ауыстыруға есептелген шығындар осы негізгі құрал-жабдықтарды алу сәтіндегі, немесе, кен орындарын әзірлеу барысында жерді бұзудың немесе қоршаған ортаны ластандырудың тиісті фактісінен туындайтын міндеттеме пайда болған кезең ішінде, болашақ бағаланған шығындардың дисконтталған құны негізінде, өндірісті дайындау шығындар құнына қосылады.Тиісті шығындардың есептесу мерзімінің немесе сомасының өзгерілуі нәтижесінде, немесе дисконттық мөлшерлеменің өзгеру нәтижесінде туындаған міндеттемелерді бағалаудағы өзгерістер негізгі құралдар немесе өндіріске дайындау бойынша шығындар құрамындағы тиісті активтің ағымдағы кезеңдегі құнын түзетуі ретінде көрсетіледі. Бұл шығындар болашақта, аталған активтерге сай келетін амортизация әдісін қолданып, активтердің пайдалы қызмет ету мерзімі ішінде амортизацияланады.

3 Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Активтерді жою және қалпына келтіру бойынша міндеттемелерге арналған резервтерге бұзушылық немесе болашақта келтірілген шығындар фактілерімен байланысты туындаған қандай-да қосымша міндеттемелер кіреді. Шығындар соманың бағалау мәні, мысалы, активтердің жаңартылған бағалау сомасының және қайта қаралған пайдалану мерзімдерінің, және тұрақты негізінде ресми түрдегі тексерулерді жүргізіп операциялық қызметтің белгіленген мерзімдерінің белгілі өзгерістерін ескеріп, пайдаланылуына қарай жыл сайын есептеледі. Қажетті шығындардың нақты қорытынды сомасы белгілі еместігіне қарамастан, Компания өз шығындарын, техникалық-экономикалық негіздемеге және инженерлік зерттеулерге сүйеніп, қолданыстағы техникалық қағидаларға және рекультивация жұмыстарын жүргізу нормалары мен қалпына келтіру әдістеріне сәйкес бағалайды.

Резервтің дисконтталған құнын айқындау кезінде қолданылатын дисконттың амортизация немесе «алып тастау» сомасы әрбір есептілік беру кезеңі қызметінің қорытындысына жатады. Дисконт амортизациясы қаржы шығындар құрамында көрсетіледі.

Қаржы кепілдіктері

Қаржы кепілдіктері – бұл қайтарылмайтын шарттар, олар Компаниядан, тиісті дебитор қарыз құралының шарттары бойынша уақытылы төлемді жасамаған жағдайда, кепілдерді ұстаушы шеккен шығындарды өтеу бойынша айқындалған төлемдердің жүзеге асырылуын талап етеді. Қаржылық кепілдіктер бастапқыда әдетте алынған комиссия сомасына тең әділ құны бойынша көрсетіледі. Аталған сома кепілдіктің қолданыс мерзімінде біркелкі есептеу әдісімен амортизацияланады. Кепілдіктің әрбір есептілікті күніне екі соманың үлкені: (і) бастапқы тану кезінде көрсетілген өзі амортизацияланбаған сома; және (іі) есептілікті кезеңнің соныңдағы жағдай бойынша міндеттемелерді реттеу үшін қажетті шығыс сомасының есептілікті бағалауының ең жақсысы бойынша бағаланады.

Шетелдік валюталарды қайта санау

Ұйымның қолданыстағы валютасы - ол жұмыс істейтін негізгі экономикалық ортаның валютасы. Компанияның қолданыстағы валютасы және ұсыну валютасы - Қазақстанның ұлттық валютасы, қазақстандық теңге. Теңгенің басқа валюталарға конвертациялануына қатысты валюталық бақылау қағидалары әрекет етеді. Қазіргі уақытта теңге Қазақстан Республикасынан тысқары еркін конвертацияланатын валюта болып табылмайды.

2019 жылғы 31 желтоқсанда шетел валютасындағы шоттар бойынша қалдықтарды қайта бағалау үшін пайдаланылған жабудың нарықтық айырбас бағамы 1 АҚШ доллары үшін 381.18 теңгені құрады (2018 ж.: 1 АҚШ доллары үшін 384.20 теңге).

Қызметкерлерге сыйақы беру

(і) Қызметкерлерге ұзақмерзімдік сыйақы беру

Компанияның кәсіпорындары, ұжымдық еңбек шартының ережелеріне сәйкес, өз қызметкерлерін ұзақмерзімдік сыйақылармен қамтамасыз етеді. Шарттар, мысалы, Компанияның қызметкерлеріне жұмысқа жарамсыз болған жағдайда, зейнетке шыққан кезде, мерт болу жағдайы бойынша сыйақыны беруді және өзге төлемдерді қаржылық көмек ретінде көрсетуді көздейді.

Бөлек жәрдемақыны алуға арналған құқық зейнетке дейін қалған жұмыс істеу мерзіміне тәуелді және қызметкердің ең төмен жұмыс өтілі бар болуына байланысты ұсынылады. Компанияның қаржыланатын зейнетақы жүйесі жоқ. Әрбір есептілік беру кезеңіндегі міндеттеме зейнеттік міндеттемелердің ағымдағы құнын білдіреді. Жыл ішінде туындайтын актуарлық пайда мен шығындар жылдағы пайда мен шығындарда көрсетіледі. Осы мақсат үшін актуарлық пайда мен шығындарға актуарлық ұсыныстардағы өзгерістер ықпалы да, актуарлық ұсыныстар мен іс жүзіндегі деректер арасындағы айырмашылықтардың өткен тәжірибесінің ықпалы да кіреді.

Еңбек қызметі аяқталысымен болатын міндеттемелер бойынша актуарлық пайда мен шығындар, олар туындаған кезең ішіндегі өзге жиынтық табыстар құрамында көрсетіледі. Зейнетақылық міндеттемелердің ағымдағы құнындағы өзге өзгерістер, қызметтер бойынша ағымдағы шығындар құнымен қоса, жылдағы пайда мен шығындарда мойындалады.

Белгіленген ақша төлемдері бар зейнетақылық міндеттемелерді есептілікке алуда қолданылған ең елеулі ұсыныстарға дисконт мөлшерлемесі, кадрлар ағымы туралы ұсыныстар және өлім коэффициенті кіреді. Дисконт мөлшерлемесі болашақ міндеттемелердің дисконтталған таза құнын айқындау үшін пайдаланылады, және әрбір жылда осындай міндеттемелер бойынша дисконтты алып тастау, жылдағы пайда мен шығындарға

3 Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

жатқызылады. Өлім туралы ұсыныс, міндеттемелердің дисконтталған таза құнын алу үшін дисконтталатын, сыйақылардың болашақ төлем ағымын болжау үшін қолданылады.

Компания қызметкерлерінің жұмысқа жарамсыз болған жағдайда, мерт болу жағдайы бойынша қаржылық көмек көрсетумен қоса, қызметкерлеріне сыйақы беруді қызметкерлерге өзге де ұзақмерзімдік сыйақыларды беру ретінде қарастырады. Осындай сыйақылар бойынша күтілетін шығыстарды есептеу, белгіленген ақша төлемдері бар зейнет жоспарларын есептеген кезде қолданылатын әдіс бойынша қызметкердің осындай міндеттемелер тәуелсіз білікті актуарийлармен жыл сайынғы негізінде бағаланады.

(ii) Еңбекақы төлеуге шығыстар және байланысты аударымдар

Жалақыға, зейнетақылық аударымдарға, әлеуметтік сақтандыру қорына салымдар, жыл сайынғы төленген еңбек демалыстарына және ауру парағына, сыйақылар мен ақшалай емес жеңілдіктерге шығыстар Компания қызметкерлерімен тиісті жұмыстың жүзеге асырылуына орай есептеледі. Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес Компания қызметкерлердің жалақысынан зейнетақы аударымдарын жасайды және оны бірегей жинақтаушы зейнеткерлік қорына аударады. Қызметкер зейнетке шығарда барлық зейнетақылық төлемдер бірегей жинақтаушы зейнеткерлік қорымен жүзеге асырылады.

Табысты мойындау

Табыс – бұл Компанияның әдеттегі қызметі барысында туындайтын кіріс. Табыс мәміле бағасы мөлшерінде мойындалады. Мәміле бағасы үшінші тараптар атынан алынатын сомаларды ескерусіз, Компания сатып алушыға уәде етілген тауарлар немесе қызметтерді бақылауды берудің орнына құқық алуды күтетін өтеу болып табылады. Табыс жеңілдіктерді, қайтарымдарды және қосымша құн салығын, экспорттық баждарды, акциздерді және өзге осыған ұқсас міндетті төлемдерді шегерумен мойындалады.

Тауарларды сату. Сатулар тауарды бақылау көшетін мезетте мойындалады, яғни тауарлар сатып алушыға жеткізілгенде және сатып алушы тауарларға қатысты әрекеттер жасауға толық ерікті болғанда және сатып алушының тауарды қабылдауына әсер етуі мүмкін орындалмаған міндеттеме жоқ болғанда мойындалады. Тауарлар белгілі бір жерге жеткізілгенде, тозу және жоғалту тәуекелдері сатып алушыға көшкенде және сатып алушы тауарларды келісімшартқа сәйкес қабылдап алғанда, қабылдау туралы қағидалардың әрекет ету мерзімі аяқталғанда немесе қабылдаудың барлық критерийлері орындалғандығына Компанияның объективті дәлелдері бар болғанда, Жеткізілім жүзеге асырылды деп есептеледі.

Жеңілдікпен сатулардан табыс көлем үшін есеп айырысу жеңілдіктерін шегергендегі келісімшартта көрсетілген баға негізінде мойындалады. Жеңілдіктерге арналған резервті есептеу және құру үшін жинақталған тәжірибе негізіндегі күтілетін құн әдісі пайдаланылады және табыс мойындалған соманың келешек кезеңдерде елеулі төмендеуі орын алмайтындығының ықтималдылығы өте жоғары сомада ғана мойындалады.

Қаржыландыру элементі жоқ деп есептеледі, өйткені сатулар төлемді 30-90 күнге кейінге қалдыруды ұсынумен жүзеге асырылады, бұл нарықтық тәжірибеге сәйкес келеді.

Дебиторлық берешек тауарлар жеткізілгенде мойындалады, өйткені, төлем мерзімінің келуі тек уақыт ағынымен ғана шартталатындықтан, осы мезетте өтеу сөзсіз болып табылады.

Уран өнімдерін жеткізу: тауарларды Incoterms шарттарымен физикалық жеткізудің нақты күніне, не болмаса тапсырыс берушімен анықталған конвертордың шотына бук-трансфер күніне жүзеге асырылады. Бұл ретте бук-трансфер уран материалын тараптардың бірімен көрсетілген материалдық шоттан есептен шығару операциясын және бір мезгілде мұндай материалды екінші тарап көрсеткен, бір мамандандырылған (конверсиялық/қайта конверсияланған) кәсіпорындағы шотқа жатқызуды білдіреді.

Қызметтерді сату. Компания сыйақы бекітілген және өзгермелі келісімшарттар бойынша қызметтер ұсынады. Қызметтер ұсынудан түскен табыс олар көрсетілген есептік кезеңде мойындалады. Сыйақы бекітілген келісімшарттар бойынша табыс, есептік кезең аяғына дейін нақты ұсынылған қызметтердің көлемінен шыға отырып, көрсетілетін қызметтердің жалпы көлеміне пропорционалды түрде мойындалады, өйткені сатып алушы бір мезгілде пайдаларды алады және тұтынады. Егер келісімшарттарға орындалатын бірнеше міндеттемелер кіретін болса, мәміле бағасы орындалатын әрбір бөлек міндеттемеге оларды жеке сатқан кездегі бағалардың ара қатынастарынан шыға отырып бөлінеді. Егер мұндай бағалар қадағаланатын болып табылмаса, олар күтелітін шығындар мен маржадан шыға отырып есептеледі.

Келісімшарт толық орындалғанға дейін табысты, шығынды немесе орындалған жұмыстардың көлемін бағалау мән-жайлар өзгерген жағдайда қайта қаралады. Табыстың немесе шығындардың есептік сомаларының осымен байланысты туындайтын кез келген ұлғаюы немесе азаюы оларды қайта қарауға әкелген мән-жайлар туралы басшылыққа белгілі болған кезеңде пайда немесе шығын құрамында көрсетіледі.

3 Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Сыйақы бекітілген келісімшарт жағдайында сатып алушы бекітілген соманы төлем кестесіне сәйкес төлейді. Егер Компания ұсынған қызметтердің құны төлем сомасынан асатын болса, сатып алушымен келісімшарт бойынша актив мойындалады. Егер төлемдердің сомасы көрсетілген қызметтер құнынан асса, сатып алушымен келісімшарт бойынша міндеттеме мойындалады.

Егер келісімшартқа өзгермелі өтеу кіретін болса, табыс тек осындай өтеудің келешек кезеңдерде елеулі азаюы болмайтындығының ықтималдылығы өте жоғары жағдайда ғана мойындалады.

Қаржыландыру компоненттері. Компания уәде етілген тауарларды немесе қызметтерді сатып алушыға табыстау және сатып алушының оларды төлеуі арасындағы кезең бір жылдан аспайтын келісімшарттар жасасуды көздемейді. Осы себепті, Компания мәміленің бағасын ақшалардың уақыттық құнының ықпалына түзетпейді.

Пайыздық кірістер

Пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша бағаланатыннан басқа борыш құралдарының барлығы бойынша пайыздық кірістер мен шығыстар тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдаланумен есептеу әдісі бойынша барлық борыш құралдары бойынша көрсетіледі. Мұндай есептерде пайыздық кірістер мен шығыстарға келісімшарт тараптары төлеген және алған және тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажырамас бөлігін құрайтын комиссиялар мен төлемдердің барлығы , мәміле бойынша шығындар, сонымен қатар өзге сыйақылар немесе жеңілдіктер кіреді. Пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша бағаланатын, номиналды пайыздық мөлшерлеме бойынша есептелген борыш құралдары бойынша пайыздық кіріс «Қаржылық кірістер» бабы бойынша пайда немесе шығын құрамында көрсетіледі.

Тиімді пайыздық мөлшерлемеге жататын комиссияларға қаржылық активтер жасақтауға немесе сатып алуға немесе қаржылық міндеттемелер шығарумен байланысты (мысалы, кредитке қабілеттелікті бағалау үшін, кепілдікті немесе қамтамасыз етуді бағалау немесе есепке алу үшін, құралды ұсыну шарттарын реттеу үшін және мәміле бойынша құжаттарды өңдеу үшін комиссия) Компания алған немесе төлеген комиссиялар кіреді.

Құрылған немесе сатылып алынған кредиттік құнсыздандырылған қаржылық активтерге қатысты тиімді пайыздық мөлшерлеме күтілетін ақша ағындарын (бастапқы күтілетін кредиттік шығындарды қоса) бастапқы мойындау кезінде әділ құнына дейін дисконттайтын (әдетте сатып алу бағасына сәйкес келеді) мөлшерлеме болып табылады. Нәтижесінде тиімді пайыз кредиттік тәуекелді ескерумен түзетілген болып табылады.

Пайыздық кіріс: (і) құнсыздандырылған (3-кезең) және пайыздық кіріс олардың амортизацияланған құнына тиімді пайыздық мөлшерлемені қолданумен есептелетін (күтілетін кредиттік шығындарға резервті шегергендегі) қаржылық активтерден; және іі) кредиттік тәуекелді ескерумен түзетілген бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлеме амортизацияланған құнға қолданылатын құрылған немесе сатылып алынған кредиттік құнсыздандырылған қаржылық активтерден басқа қаржылық активтердің жалпы баланстық құнына тиімді пайыздық мөлшерлемені қолданумен есептеледі.

Акцияға пайда

Акцияға пайда, Компанияның акция ұстаушылар үлесіне келетін пайда мен шығынды, есептілік беру жыл ішінде айналымда болған, пайдаға қатысатын акциялардың орташа өлшенген акциялар санына бөлу арқылы айқындалады.

Сегменттік есептілік

Операциялық сегменттер бойынша есептілік Компанияның операциялық шешімдер үшін жауапты басшысына берілетін ішкі есептілікке сәйкес жасалады. Компанияның операциялық шешімдер үшін жауапты басшысы ресурстарды бөлумен айналысады және операциялық сегменттерді бағалауды жүргізеді. Есептік сегметтер, егер олардың табысы, кірісі немесе активтері барлық операциялық сегменттердің жиынтық табыстарының, жиынтық кірістерінің немесе жиынтық активтерінің кемінде он пайызын құрайтын болса, бөлек ашып көрсетуге жатады.

3 Есеп саясатының негізгі ережелері (жалғасы)

Салыстырмалы ақпаратты қайта есептеу

Қауымдастырылған компанияларда бизнес пен қосымша қатысу үлестерін сатып алу

2018 жылғы желтоқсанда Компания «Байкен-U» ЖШС бақылау алды (43-ескертпе). 2018 жылғы 31 желтоқсанда Компания сатып алынған активтер мен міндеттемелерді есепке алу үшін баланстық құнды қолданды, себебі бағалау бойынша есеп есепті кезеңнің соңында аяқталмады. 2019 жылғы маусымда тәуелсіз бағалаушы сатып алынған активтер мен міндеттемелердің әділ құнын бағалауды аяқтады және салыстырмалы ақпарат төменде кестеде ұсынылғандай қайта есептелді.

Қаржылық жағдай туралы есептің салыстырмалы көрсеткіштері тиісті түрде түзетілді.

Миллион қазақстандық теңгеде	**2018 ж. 31 желтоқсан (қайта есептеуге дейін)**	**Түзету**	**2018 ж. 31 желтоқсан (қайта есептеуден кейін)**
АКТИВТЕР			
Ұзақ мерзімді активтер			
Еншілес кәсіпорындарға инвестициялар	158,055	(4,609)	153,446
Қауымдасқан кәсіпорындарға инвестициялар	23,568	4,581	28,149
Ұзақ мерзімді активтер жиыны	**571,619**	**(28)**	**571,591**
АКТИВТЕР ЖИЫНЫ	**898,905**	**(28)**	**898,877**
Бөлінбеген пайда	543,308	(28)	543,280
КАПИТАЛ ЖИЫНЫ	**578,815**	**(28)**	**578,787**
КАПИТАЛ МЕН МІНДЕТТЕМЕЛЕР ЖИЫНЫ	**898,905**	**(28)**	**898,877**

Ағымдағы кезеңде Компания 8,728 миллион теңге сомасына «төленген басқа да салықтарды» ақша қаражатының қозғалысы туралы есепте жеке жолмен «жеткізушілерге төлемдер» жолынан бөліп шығаруды шешті, тиісінше салыстырмалы деректер ұқсас түрде 19,498 миллион теңге сомасына қайта есептелді. Компания сондай-ақ еншілес кәсіпорындардан қауымдасқан және бірлескен кәсіпорындарға инвестициялардан дивидендтерден бөлек 3,529 миллион теңге сомасына дивидендтер көрсетті.

4 Есеп саясатын қолданудағы маңызды есептік бағалар мен кәсіби пайымдаулар

Компания келесі қаржы жылындағы активтер мен міндеттемелердің қаржылық есептілікте көрсетілетін сомаларға және баланстық құнына әсер ететін есептік бағалауды және жорамалдарды жүргізеді. Есептік бағалар мен пайымдаулар тұрақты талдауға ұшырайды және басшылықтың бұрынғы тәжірибесіне және басқа да факторларға, оның ішінде қалыптасқан жағдайларда негізделген деп саналатын болашақ оқиғаларға қатысты үміттерге негізделген. Есеп саясатын қолдану үдерісінде басшылық есептік бағалармен байланыстыларды қоспағанда, кәсіби пайымдауларды пайдаланады. Қаржылық есептілікте көрсетілген сомаларға едәуір әсер ететін кәсіби пайымдаулар және келесі қаржы жылы ішінде активтер мен міндеттемелердің баланстық құнын елеулі түзету қажеттілігіне әкелуі мүмкін есептік бағалаулар мыналарды қамтиды.

Уран қорлары

Уран қорлары Компанияның активтерінің өтелетін құнын және тозу мен амортизация бойынша аударымдарды анықтау үшін пайдаланылатын ақша қаражатының болжамды қозғалысын бағалаулардың негізгі компоненті болып табылады.

Қаржылық емес активтердің құнсыздануы

Әрбір есептілік беру кезеңінің аяғында Компания активтердің (қозғалысқа келтіретін бірліктердің) бағалауын олардың құнсыздану мүмкіндігі белгілерін анықтау үшін жүргізеді. Осындай белгілер бар болған кезде активтердің өтелетін құны есептеледі және оның баланстық құнымен салыстырылады. Баланстық құнының өтеу құнынан артуы құнсыздану ретінде мойындалады. Активтің немесе қозғалысқа келтіретін бірліктің өтелетін құны екі шаманың: осы активтің (осы бірліктің) пайдалану құндылығының (қолдану құндылығының) және сатуға шығыстарды шегергендегі оның әділ құнының ең үлкені болып табылады.Пайдалану құндылықтарын есептеу басшылықтан Компанияның активті (қозғалысқа келтіретін бірлікті) пайдаланудан түскен ақшасының келешектегі қозғалысын бағалауды құрастыруды талап етеді. Ақшаның келешектегі қозғалысын бағалауға келешектегі тауарлық бағаларға (уранға және өзге өнімдер мен қызметтерге), өндіріс пен сатулар көлеміне, дисконт мөлшерлемесіне, өсу қарқынына, операциялық шығындардың деңгейіне және басқа факторларға қатысты елеулі ой-пікірлер кіреді. Құнсыздануға тексеру мен есептеулер Компанияның бизнес модельдеріне сәйкес келетін болжамдарға негізделеді. Субъективті сипатына байланысты бұл бағалаулардың қызметі мен ақша қозғалысының іс жүзіндегі қорытындысынан айырмашылығы болуы мүмкін, кез келген осындай айырмашылықтар болашақ кезеңде құнсыздануға және тиісті активтердің баланстық құнының төмендеуіне әкеліп соқтыруы мүмкін.

Инвестициялар

Компания «Astana Solar» ЖШС, «Kazakhstan Solar Silicon» ЖШС, «MK Kazsilicon» ЖШС, «Сауда-көлік компаниясы» ЖШС, «ЖТИ» ЖШС және «Уранэнерго» ЖШС-ға инвестициялар үшін құнсыздану белгілерінің болуын анықтады (13-ескертпе). Басшылық құнсыздануға тест жүргізді, оның нәтижелері бойынша инвестициялардың құны толық немесе ішінара 2019 жылғы 31 желтоқсанда және 2018 жылғы 31 желтоқсанда құнсызданды.

Салық заңнамасы және трансферттік баға белгілеу жөніндегі заңнама

Қазақстандық салық заңнамасы мен трансферттік баға белгілеу жөніндегі заңнама әр түрлі түсіндіру мүмкіндігін береді (39-ескертпе).

Своп мәмілелері

Компания своп (swap) шарттарында уран өнімінің бір бөлігін өткізеді. Компания шарттарды келіседі және бір уақытта бір контрагентпен екі жеке шарт жасасады, біреуі – жеткізуге, екіншісі – екі түрлі жеткізу пункттерінде бірдей баға бойынша уранның бір көлемін сатып алуға. Нәтижесінде, меншікті уранның (Компания кәсіпорындарынан өндірілген немесе сатып алынған) және сатып алынатын уранның орны ауыстырылады. Әдетте, своп операциялары кезінде Компания бір жеткізу пунктіне уранды физикалық жеткізуді жүзеге асырады және соңғы сатып алушыларға одан әрі өткізу үшін шеткі конверторда уранның осындай көлемін сатып алады. Сонымен бірге, Компания тауарды соңғы сатып алушыға дейін жеткізу бойынша көлік шығындарында үнемдейді.

Своп мәмілелері бойынша шарттар бір-бірімен ресми түрде байланысты еместігіне қарамастан, басшылық осы мәмілелер байланысты болып табылатындығы және нарықтағы қолда бар сұраныс пен ұсынысты түсінуге сүйене отырып, оқшау жүзеге асырылмайтыны туралы қорытындыға келді.

4 Есеп саясатын қолданудағы маңызды есептік бағалар мен кәсіби пайымдаулар (жалғасы)

Басшылықтың пікірінше, біртектес тауардың (уранның) бірдей көлемін бірдей баға бойынша жеткізу осы транзакцияның экономикалық мәнін көрсете отырып, қаржылық есептілікте тұжырылған негізде көрсетілуі тиіс тауардың орнын басуы болып табылады. Своп операцияларын көрсету шарттарын түсіну және көзқарас пайымдауды талап етеді.

2019 жылы Компания 66,656 миллион теңге сомасындағы своп операцияларынан түскен түсімді, 66,399 миллион теңге сомасындағы сатудың өзіндік құнын мойындамады және 1,669 миллион теңге көлеміндегі қорлардың балансын түзетеді. 2018 жылы Компания 65,052 миллион теңге сомасына своп операцияларынан түскен түсімді, 68,112 миллион теңге сомасына сатудың өзіндік құнын мойындамады және 1,585 миллион теңге сомасына қорлардың балансын түзетеді.

5 Жаңа және қайта қаралған стандарттары мен түсіндірмелерін қолдану

«Жалдау» ХҚЕС 16 (IFRS) (2016 жылғы қаңтарда шығарылды және 2019 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).

Компания салыстырмалы көрсеткіштерді қайта есептемей түрлендірілген ретроспективті әдісті пайдалана отырып, стандартты міндетті түрде 2019 жылғы 1 қаңтардан бастап қолдану туралы шешім қабылдады. Қажетті түзетулер 2019 жылғы 1 қаңтардағы қаржылық жағдай туралы есепте танылды.

16 ХҚЕС (IFRS) көшкен кезде Компания «Жалдау» ХҚЕС 17 (IAS) ережелеріне сәйкес бұрын «операциялық жалдау» ретінде жіктелген жалдау шарттарына қатысты жалдау бойынша міндеттемелерді таныды. Бұл міндеттемелер 2019 жылғы 1 қаңтарға жалға алушының қосымша қарыз қаражатын тарту мөлшерлемесін пайдалана отырып дисконтталған қалған жалдау төлемдерінің дисконтталған құны бойынша бағаланды. Жалға алушының 2019 жылғы 1 қаңтардағы жалдау бойынша міндеттемелерге қолданылған Қосымша қарыз қаражатын тартуының орташа өлшемді мөлшерлемесі 11.1%-ға тең.

Бұрын қаржылық жалдау ретінде жіктелген жалдау шарттарына қатысты Компания жаңа стандартқа көшу күніне жалдау бойынша міндеттеме мөлшерінде пайдалану құқығы және жалдау бойынша міндеттемелер нысанындағы активтің баланстық құны мөлшерінде жалдау мәні болып табылатын активтердің баланстық құнын таныды. ХҚЕС 16 (IFRS) баяндалған бағалау қағидаттары 2019 жылғы 1 қаңтардан бастап ғана қолданылады.

2019 жылғы 1 қаңтарға танылған жалдау бойынша міндеттемелер және пайдалану құқығы нысанында активтерді түзетуді талап ететін ауыртпалықты жалдау шарттары стандарттың бірінші қолданылуы күнінде болған жоқ.

Пайдалану құқығы нысанындағы танылған активтер активтердің мынадай түрлеріне жатады:

Миллион қазақстандық теңгеде	**2019 ж. 31 желтоқсан**	**2019 ж. 1 қаңтар**
Материалдық емес активтер	1,245	550
Жиыны пайдалану құқығы нысанындағы активтер	**1,245**	**550**

Төменде санамаланған қайта қаралған стандарттар Компания үшін 2019 жылдың 1 қаңтарынан бастап міндетті болды, бірақ Компанияға елеулі әсер етпеді:

- ХҚЕСТК (IFRIC) 23 «Пайда салығын көрсету кезіндегі белгісіздік» (2017 жылғы 7 маусымда шығарылды және 2019 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).
- Теріс өтемақыны болжайтын мерзімінен бұрын өтеу сипаттамалары – ХҚЕС (IFRS) 9 түзетулері (2017 жылғы 12 қазанда шығарылған және 2019 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).
- Қауымдасқан ұйымдар мен бірлескен кәсіпорындарда ұзақ мерзімді қатысу үлестері – ХҚЕС (IAS) 28 түзетулері (2017 жылғы 12 қазанда шығарылды және 2019 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).
- 2015-2017 жж. ХҚЕС-ті жыл сайын жетілдір – ХҚЕС (IFRS) 3, ХҚЕС (IFRS) 11, ХҚЕС (IAS) 12 және ХҚЕС (IAS) 23 түзетулері (2017 жылғы 12 желтоқсанда шығарылды және 2019 жылғы 1 қаңтарда немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).

6 Жаңа есептік ережелер

- «Зейнетақы жоспарын өзгерту, қысқарту және реттеу» ХҚЕС (IAS) 19 түзетулері (2018 жылғы 7 ақпанда шығарылды және 2019 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).

2020 жылдың 1 қаңтарында немесе осы күннен кейін басталатын, Компания мерзімінен бұрын қабылдамаған жылдық кезеңдер үшін міндетті болып табылатын бірқатар жаңа стандарттар мен интерпретациялар жарияланды.

ХҚЕС (IFRS) 10 және ХҚЕС (IAS) 28 түзетулері – «Инвестор мен оның қауымдасқан ұйымы немесе бірлескен кәсіпорны арасындағы мәмілелердегі активтерді сату немесе енгізу» (2014 жылғы 11 қыркүйекте шығарылды және ХҚЕС жөніндегі Кеңес айқындайтын күннен бастап немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді). Осы түзетулер ХҚЕС (IFRS) 10 және ХҚЕС (IAS) 28 талаптары арасындағы инвестордың қауымдасқан ұйымға немесе бірлескен кәсіпорынға активтерді сатуға немесе жарнасына қатысты сәйкессіздікті жояды. Түзетулерді қолданудың негізгі салдары – егер мәміле бизнеске қатысты болса, пайда немесе шығын толық көлемде танылады. Егер активтер бизнес болып табылмаса, тіпті егер осы активтерге еншілес ұйым ие болса да, пайданың немесе залалдың бір бөлігі ғана танылады.

Қаржылық есептіліктің тұжырымдамалық негіздеріне түзетулер (2018 жылғы 29 наурызда шығарылды және 2020 жылғы 1 қаңтарда немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді). Жаңа редакциядағы қаржылық есептіліктің тұжырымдамалық негіздері бағалау туралы жаңа тарауды, есептілікте қаржылық нәтижелерді көрсету бойынша ұсынымдарды, жетілдірілген анықтамалар мен ұсынымдарды (атап айтқанда, міндеттемелерді айқындау) және қаржылық есептілікті дайындаудағы басқарудың рөлі, байқамаушылық және бағалаудың белгісіздігі тәрізді маңызды мәселелер бойынша түсіндірмелерді қамтиды.

Бизнесті анықтау – ХҚЕС (IFRS) 3 түзетулері (2018 жылғы 22 қазанда шығарылды және 2020 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық есепті кезеңнің басынан бастап сатып алуға қатысты қолданылады). Бұл түзетулер бизнесті анықтауға өзгерістер енгізеді. Бизнес салымдардан және жиынтығында қайтарым жасау қабілетін қалыптастыратын маңызды үдерістерден тұрады. Жаңа нұсқаулық салымның және елеулі үдерістің болуын анықтауға мүмкіндік беретін жүйені, оның ішінде әлі қайтарым алмаған дамудың ерте кезеңдеріндегі компаниялар үшін қамтиды. Кәсіпорын бизнес болып саналуы үшін қайтарым болмаған жағдайда, ұйымдастырылған жұмыс күші болуы тиіс. "Қайтарым" терминінің анықтамасы клиенттерге ұсынылатын тауарлар мен қызметтерге, инвестициялық кіріс пен өзге де кірістерді жасауға назар аудару үшін тарылады, бұл ретте шығындарды және өзге де экономикалық пайданы төмендету нысанындағы нәтижелер алынып тасталады. Бұдан басқа, енді нарыққа қатысушылар жетіспейтін элементтерді ауыстыруға немесе сатып алынған қызмет пен активтерді біріктіруге қабілеттілігін бағалаудың қажеті жоқ. Ұйым "шоғырлануға тест" қолдана алады. Егер сатып алынған жалпы активтердің іс жүзінде барлық әділ құны бір активке (немесе ұқсас активтер тобына) шоғырланса, сатып алынған активтер бизнес болып саналмайды. Түзетулер перспективалы, Компания оларды қолданады және олардың 2020 жылғы 1 қаңтардан бастап әсерін бағалайды.

Маңыздылықты анықтау - ХҚЕС (IAS) 1 және ХҚЕС (IAS) 8 түзетулері (2018 жылғы 31 қазанда шығарылды және 2020 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдерге қатысты қолданылады). Осы түзетулер ХҚЕС басқа стандарттарында бұрын ұсынылған анықтау бойынша ұсынымдарды енгізу арқылы осы ұғымның маңыздылығын анықтауды және қолданылуын нақтылайды. Сонымен қатар, осы анықтамаға түсініктеме жақсартылды. Түзетулер сондай-ақ ХҚЕС барлық стандарттарында маңыздылықты айқындауды пайдаланудың дәйектілігін қамтамасыз етеді. Егер оны өткізу, бұрмалау немесе оны түсінудің қиындауы белгілі бір есеп беретін ұйым туралы қаржылық ақпаратты беретін осындай қаржылық есептілік негізінде жалпы мақсаттағы қаржылық есептіліктің негізгі пайдаланушылары қабылдайтын шешімдерге әсер етуі мүмкін деп ақылға қонымды дәрежеде күтілсе, ақпарат маңызды деп есептеледі.

Егер жоғарыда өзгеше көрсетілмесе, осы жаңа стандарттар мен түсіндірулер Компанияның жеке қаржылық есептілігіне маңызды әсер етпейді деп күтіледі.

7 Байланысты тараптармен есеп айырысу және операциялар

Егер тараптар жалпы бақылауда болса немесе тараптың біреуі басқа тарапты бақылауға мүмкіндігі болса, немесе қаржылық-шаруашылық қызметтің мәселелері бойынша онымен қабылданатын шешімдерге елеулі ықпалын көрсете алса немесе оған бірлескен бақылауды жүзеге асыра алса, тараптар негізінде байланысты деп саналады. Әрбір болуы мүмкін байланысты тараптармен өзара қатынастарын басшылықпен қарау кезінде осындай өзара қатынастардың тек заңды нысаны ғана емес, оның экономикалық мазмұны, назарға алынады.

Байланысты тараптарда «Самұрық-Қазына» АҚ бақылауындағы мекемелер бар. Өзге мемлекеттік кәсіпорындармен операциялар, егер де олар кәдімгі қызмет жүрісінде барлық қоғамдық және жеке компанияларға ретімен қолданылатын шарттарға сәйкес (і) олар жеке-дара мәнді болмаса; (іі) егер де Компанияның қызмет көрсетуі стандарттық барлық пайдаланушыларға жетімді шарттарда көрсетілетін болса немесе (ііі) осындай қызмет көрсетуді, телекоммуникациялық қызметтерді, электр энергияны өткізу бойынша қызметтерді жеткізушіні таңдау жоқ болған жағдайда, ашылмайды.

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша байланысқан тараптармен операциялар бойынша қалдықтар төменде көрсетілген:

Миллион қазақстандық теңгеде	**Дебиторлық берешек және өзге активтер (28, 29-ескерт.)**	**Алуға дивидендтер (29-ескерт.)**	**Берілген қарыздар (32-ескерт.)**	**Кредиторлық берешек (37, 38-ескерт.)**
Еншілес кәсіпорындар	30,781	5,633	-	92,414
Қауымдасқан кәсіпорындар	1	4,764	12,924	20,140
Бірлескен кәсіпорындар	2	-	-	5,791
Жалпы бақылаудағы кәсіпорындар	9	-	-	189
Бақылаушы акционер	-	-	-	983
Жиыны	**30,793**	**10,397**	**12,924**	**119,517**

Төменде 2019 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін байланысты тараптармен операциялар бойынша кірістер мен шығыстар баптары көрсетілген:

Миллион қазақстандық теңгеде	**Тауарлар мен қызметтерді сату**	**Жарияланған дивидендтер**	**Тауарлар мен қызметтерді сатып алу**	**Акционерге дивидендтер**	**Қаржы және өзге де кірістер**	**Қаржы және өзге де шығыстар**
Еншілес кәсіпорындар	74,723	42,215	246,066	-	23	433
Қауымдасқан кәсіпорындар	109	8,884	63,022	-	1,593	1,659
Бірлескен кәсіпорындар	164	739	14,048	-	-	-
Жалпы бақылаудағы кәсіпорындар	294	-	6,005	-	-	-
Акционер	-	-	-	68,065	-	148
Өзге	-	-	-	11,936	-	-
Жиыны	**75,290**	**51,838**	**329,141**	**80,001**	**1,616**	**2,240**

Компания «СКЗ-U» ЖШС қарыздары бойынша 10,793 миллион теңге сомаға кепілгер болып табылады (2018 ж.: 13,935 миллион теңге) (39-ескертпе).

7 Байланысты тараптармен есеп айырысу және операциялар (жалғасы)

Байланысты тараптармен операциялар бойынша қалдықтар 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша төменде берілген:

Миллион қазақстандық теңгеде	**Дебиторлық берешек және өзге активтер (28, 29-ескерт.)**	**Алуға дивидендтер (29-ескерт.)**	**Берілген қарыздар (32-ескерт.)**	**Кредиторлық берешек (37, 38-ескерт.)**
Еншілес кәсіпорындар	9,264	-	-	54,130
Қауымдасқан кәсіпорындар	44	8,272	23,618	12,275
Бірлескен кәсіпорындар	3,717	-	-	1,226
Жалпы бақылаудағы кәсіпорындар	4	-	-	114
Өзге	-	-	-	479
Жиыны	**13,029**	**8,272**	**23,618**	**68,224**

Төменде 2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін байланысты тараптармен операциялар бойынша кірістер мен шығыстардың баптары көрсетілген:

Миллион қазақстандық теңгеде	**Тауарлар мен қызметтерді сату**	**Жарияланған дивидендтер**	**Тауарлар мен қызметтерді сатып алу**	**Акционерге дивидендтер**	**Қаржы және өзге де кірістер**	**Қаржы және өзге де шығыстар**
Еншілес кәсіпорындар	8,196	3,529	119,436	-	21,960	7,707
Қауымдасқан кәсіпорындар	78	7,499	56,178	-	4,081	593
Бірлескен кәсіпорындар	13	-	7,261	-	16	-
Жалпы бақылаудағы кәсіпорындар	-	-	1,070	-	-	122
Акционер	-	-	-	161,661	2,622	58
Өзге	13	-	32,265	-	1	-
Жиыны	**8,300**	**11,028**	**216,210**	**161,661**	**28,680**	**8,480**

Негізгі басқарушы персонал – бұл Компания қызметін жоспарлау, басқару және бақылау мәселелерінде өкілеттіктер мен жауапкершіліктермен жазылған тұлғалар, яғни Компанияның Басқарма және Директорлар кеңесінің мүшелері.

Төмендегі кестеде негізгі басқарушы персоналға сыйақы туралы деректер келтіріледі, атап айтқанда: Басқарма мүшелеріне және Компанияның тәуелсіз Директорларына:

	2019 ж.		**2018 ж.**	
Миллион қазақстандық теңгеде	**Шығыстар**	**Міндеттеме**	**Шығыстар**	**Міндеттеме**
Жалақы және сыйақылар	1,116	65	932	67
Жиыны	**1,116**	**65**	**932**	**67**

8 Пайда немесе залал туралы есептілік жайында ақпарат

Есепті кезеңдегі пайда сипатына, мөлшеріне немесе таралуына байланысты ерекше болып табылатын мынадай элементтерді қамтиды:

Миллион қазақстандық теңгеде	**31 желтоқсан 2019 ж.**	**31 желтоқсан 2018 ж.**
Бірлескен операция бойынша міндеттемені есептен шығарудан кіріс (14-ескертпе)	16,998	-
Еншілес кәсіпорынның шығуынан түскен кіріс (14-ескертпе)	2,567	2,622

Бірлескен операция бойынша міндеттемелерді есептен шығарудан түскен кіріс

Бірлескен операция бойынша міндеттемелерді есептен шығарудан түскен кіріс 2018 жылғы бірлескен операциялардан сатып алынбаған уран көлеміне жатады, ол Компания әріптестермен келісім бойынша келесі кезеңдерде сатып алуды жоспарламайды, осыған байланысты 2018 жылғы 31 желтоқсанда танылған осы міндеттеме 2019 жылдың бірінші жартыжылдығында есептен шығарылды.

9 Түрлері бойынша түсімді талдау

Компанияның барлық түсімі белгілі бір уақытта орындау бойынша міндеттемелер орындалатын клиенттермен жасалған шарттар бойынша түсім болып табылады.

2018 жылғы 1 қаңтарға дейін қолданылған түсімді тану жөніндегі нұсқаулыққа сәйкес санаттар бойынша түсімді талдау:

Миллион қазақстандық теңгеде	**2019 ж.**	**2018 ж.**
Уран өнімін сатудан түскен кірістер	402,467	316,085
Өзге	609	1,208
Түсім жиыны	**403,076**	**317,293**

Yellow Cake plc-мен уран сатуға келісімшарт

2018 жылғы 10 мамырда Компания 2018 жылғы шілдеде 3,112 тонна мөлшерінде бастапқы жеткізуді қоса алғанда, уран шала тотығы-тотығының белгілі бір мөлшерін жеткізуге Yellow Cake plc-мен уран шала тотығы-тотығын сатып алу-сату туралы негіздемелік келісімге және 2019 жылдан бастап 2022 жылға дейін жеткізу жылдарының әрқайсысында қосымша санды сатып алуға арналған опционға қол қойды. 2019 жылы Yellow Cake plc сұратуы бойынша Қоғам Yellow Cake plc-ке жалпы көлемі 452 тонна уран шала тотығы-тотығын өткізді. Компанияның уранның белгілі бір деңгейінен (уран шала тотығы-тотығының бір фунты үшін 37.5 АҚШ долларынан жоғары) артқан кезде уран шала тотығы-тотығының санын Yellow Cake plc-тен кері сатып алуға опционы бар.

Бұл құқық, егер нарықтық баға белгілі бір деңгейге жетсе, нарықтық бағаға дисконтты уранның бір бөлігін сатып алу мүмкіндігі бар кіріктірілген туынды құрал болып табылады. Компания бұл туынды құралды пайда немесе шығын арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық актив ретінде таныды. Компания 819 миллион теңгеге бағалаған туынды құралдың бастапқы құны уранды сатқаны үшін алынған сыйақының бір бөлігі болып табылады.

Туынды құралды кейіннен қайта бағалау ХҚЕС (IFRS) 9 сәйкес пайдада немесе шығында көрсетіледі. Туынды құралдың әділ құнын Компания 2019 жылғы 31 желтоқсанға 543 миллион теңге мөлшерінде бағалады (2019 жылғы 31 желтоқсанға: 1,369 миллион теңге). 2019 жылғы 812 миллион теңге мөлшеріндегі қайта бағалаудан болған шығын қаржы шығыстарының құрамында көрсетілген (17-ескертпе). Бұл туынды құрал әділ құн иерархиясының 3-деңгейіне жатады.

Осы келісімшартта Компанияның әр түрлі шарттар сақталған жағдайда кем дегенде сегіз жыл ішінде нарықтық бағалар бойынша жылына 100 миллион АҚШ долларына дейінгі сомаға қосымша уран көлемін беруі көзделген.

10 Сатудың өзіндік құны

Миллион қазақстандық теңгеде	**2019 ж.**	**2018 ж.**
Шикізат және материалдар	263,177	182,439
Үшінші тараптардың қызметтері	20,129	38,585
Тозу және амортизация	13,779	18,347
Табыс салығынан басқа салықтар	4,349	10,456
Тасымалдау бойынша шығыстар	104	111
Өзге	121	54
Сатудың өзіндік құны жиыны	**301,659**	**249,992**

11 Өткізу бойынша шығыстар

Миллион қазақстандық теңгеде	**2019 ж.**	**2018 ж.**
Тиеу, тасымалдау және сақтау бойынша шығыстар	3,715	4,467
Жалдау	32	69
Жарнамалық және маркетингілік шығыстар	4	27
Өзге	1,262	1,017
Өткізу бойынша шығыстар жиыны	**5,013**	**5,580**

12 Жалпы және әкімшілік шығыстар

Миллион қазақстандық теңгеде	**2019 ж.**	**2018 ж.**
Қызметкерлер еңбегіне төлем	8,093	7,980
Консультациялық және ақпараттық қызметтер	3,027	3,904
Тозу және амортизация	1,029	427
Табыс салығынан басқа салықтар	487	992
Жөндеу және қызмет көрсету	428	380
Іссапар шығындары	385	414
Ғылыми-зерттеу жобалау жұмыстары	213	129
Кәсіптік оқытуға және біліктілігін арттыруға арналған шығыстар	171	147
Жалдау	160	808
Салықтар бойынша айыппұлдар мен өсімпұлдар	78	41
Өзге	1,625	1,885
Жалпы және әкімшілік шығыстар жиынты	**15,696**	**17,107**

13 Активтердің құнсыздануынан болған шығындар және құнсызданудан болған шығындарды қалпына келтіру

(і) Қаржылық емес активтердің құнсыздануынан болған шығындар

Компания баланстық баптар бойынша бөлінісінде қаржылық емес активтердің мынадай құнсыздануын таныды:

Миллион қазақстандық теңгеде	**2019 ж.**	**2018 ж.**
Еншілес кәсіпорындарға инвестициялар	3,694	27,639
Өндіріске дайындау жөніндегі негізгі құралдар мен шығындар	1,989	240
Қауымдасқан және бірлескен кәсіпорындарға инвестициялар	655	3,335
Материалдық емес активтер	590	-
Қорлар	297	-
Дебиторлық берешек	4	-
Қаржылық емес активтердің құнсыздануынан болған шығындар жиыны	**7,229**	**31,214**

4-ескертпеде көрсетілгендей, Компания 2019 жылы «Astana Solar» ЖШС, «Kazakhstan Solar Silicon» ЖШС, «МК Kazsilicon» ЖШС, «Сауда-көлік компаниясы» ЖШС, «ЖТИ» ЖШС және «Уранэнерго» ЖШС-ға инвестициялар үшін құнсыздану белгілерінің болуын анықтады. Құнсыздануға жүргізілген тест нәтижелері бойынша компания 2019 жылғы 31 желтоқсанға инвестициялар құнының толық немесе ішінара құнсыздануын таныды.

Есепті кезеңнің соңында жүргізілген құнсыздануға арналған тест нәтижесінде мынадай инвестициялар құнсызданды:

Миллион қазақстандық теңгеде	**2019 ж.**	**2018 ж.**
«Сауда-көлік компаниясы» ЖШС	2,542	-
«Уранэнерго» ЖШС	655	2,967
«Kazakhstan Solar Silicon» ЖШС	418	1,499
«KAZSILICON» МК» ЖШС	299	4,187
«ЖТИ» ЖШС	252	-
«Astana Solar» ЖШС	183	17,637
«SARECO» БК» ЖШС	-	4,177
«Каустик» АҚ	-	346
«Казатомөнеркәсіп-Даму» ЖШС	-	139
«УКР ТВС СП» ЖАҚ	-	22
Инвестициялардың құнсыздануынан болған шығындар жиыны	**4,349**	**30,974**

(ІІ) Қаржылық емес активтердің құнсыздануын қалпына келтіру

Компания баланстық баптар бойынша бөлінісінде қаржылық емес активтерді келесі қалпына келтіруді мойындады:

Миллион қазақстандық теңгеде	**2019 ж.**	**2018 ж.**
Еншілес кәсіпорындар мен қауымдасқан кәсіпорындарға инвестициялар	548	8,137
Қорлар	178	2,858
Өзге ұзақ мерзімді активтер	77	-
Өндіріске дайындау жөніндегі негізгі құралдар мен шығындар	-	4,119
Материалдық емес активтер	-	5
Қаржылық емес активтердің құнсыздануын қалпына келтіру жиыны	**803**	**15,119**

(III) Қаржы активтерінің құнсыздануынан болған таза шығындар

Компания қаржы активтерін келесі қалпына келтіруді/(құнсыздануды) таныды:

Миллион қазақстандық теңгеде	**2019 ж.**	**2018 ж.**
Берілген қарыздар	(216)	(96)
Басқа да ұзақ мерзімді қаржы активтері	(2)	-
Мерзімді депозиттер	(4)	124
Ақша қаражаты және олардың баламалары	1	17
Дебиторлық берешек	(213)	(815)
Қаржы активтерінің құнсыздануынан болған таза шығындар жиыны	**(434)**	**(770)**

14 Өзге де кірістер

Миллион қазақстандық теңгеде	**2019 ж.**	**2018 ж.**
Міндеттемелерді есептен шығарудан түскен кіріс	17,658	-
Еншілес ұйымдардың шығуынан түскен кіріс	2,567	2,622
Айыппұлдар мен өсімақылардан түскен кіріс	126	209
Ұзақ мерзімді активтердің шығуынан түсетін кіріс	4	152
Жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарттардың шығуынан түсетін табыс	-	3,211
Жарғылық капиталға жер қойнауын пайдалану құқығын беруден түсетін табыс	-	16
Опционды сатудан түскен кіріс	-	-
Өзге	393	726
Өзге де кірістер жиыны	**20,748**	**6,936**

15 Өзге шығыстар және таза (шығын)/бағамдық айырма бойынша пайда

Миллион қазақстандық теңгеде	**2019 ж.**	**2018 ж.**
Ұзақ мерзімді активтерді есептен шығару	2,726	-
Өтелмейтін ҚҚС	1,033	2,363
Кен орнында жер қойнауын пайдалану құқығын беру	412	-
Әлеуметтік салаға арналған шығыстар	239	676
Негізгі құралдардың тозуы	104	132
Өзге	16	1,735
Өзге шығыстар жиыны	**4,530**	**4,906**

Бағамдық айырма бойынша таза (шығын)/пайда

Миллион қазақстандық теңгеде	**2019 ж.**	**2018 ж.**
Қаржылық қызметтен бағамдық айырма бойынша таза пайда	903	6,852
Операциялық қызметтен түскен бағамдық айырма бойынша таза (шығын)/пайда	(1,004)	3,931
Бағамдық айырма бойынша таза (шығын)/ пайда жиыны	**(101)**	**10,783**

16 Қызметкерлер еңбегіне төлем

Миллион қазақстандық теңгеде	**2019 ж.**	**2018 ж.**
Жалақы	9,097	8,811
Әлеуметтік салық және әлеуметтік аударымдар	876	848
Қызметкерлердің еңбегіне ақы төлеу жиыны	**9,973**	**9,659**

17 Қаржылық кірістер мен шығыстар

Миллион қазақстандық теңгеде	**2019 ж.**	**2018 ж.**
Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісі бойынша есептелген пайыздық кірістер		
Берілген қарыздар бойынша пайыздық кіріс	1,300	1,519
Мерзімді депозиттер, талап етілгенге дейінгі депозиттер және ағымдағы шоттар бойынша пайыздық кіріс	361	897
Ұзақ мерзімді дебиторлық берешекті дисконттаудан пайыздық кіріс	16	195
Өзге қаржылық кірістер		
Дивидендтік кіріс	51,838	11,028
Қаржы активтерін қайта бағалаудан түскен кіріс	24	660
Өзге	54	413
Қаржылық кірістер жиыны	**53,593**	**14,712**
Қаржылық шығыстар		
Кредиттер мен қарыздар бойынша пайыздық шығыстар	3,256	2,822
Облигациялар бойынша пайыздық шығыстар	3,231	735
Туынды қаржы құралдарын қайта бағалаудан болған шығын	812	-
Шетел валютасын айырбастаудан болған шығын	474	662
Резервтер бойынша дисконтты есептен шығару	379	1,395
Қаржы активтерін қайта бағалаудан болған шығыс	119	-
Өзге	331	396
Қаржылық шығыстар жиыны	**8,602**	**6,010**

18 Табыс салығы бойынша шығыстар

(а) Табыс салығы бойынша шығыстар құрауыштары

Жыл ішіндегі пайдада немесе залалда көрсетілген табыс салығы бойынша шығыстар мынадай құрауыштарды қамтиды:

Миллион қазақстандық теңгеде	**2019 ж.**	**2018 ж.**
Ағымдағы табыс салығы	20,370	18,661
Кейінге қалдырылған табыс салығы	(170)	2,508
Табыс салығы бойынша шығыстар жиыны	**20,200**	**21,169**

(Б) Табыс салығы бойынша шығыстарды салық салудың қолданылатын мөлшерлемесіне көбейтілген бухгалтерлік пайда сомасымен салыстыру

Компанияның 2019 және 2018 жылдардағы пайдасына қолданылатын табыс салығының ағымдағы мөлшерлемесі 20%-ды құрайды.

18 Табыс салығы бойынша шығыстар (жалғасы)

Төменде табыс салығы бойынша есеп айырысу және нақты шығыстарды салыстыру ұсынылған.

Миллион қазақстандық теңгеде	**2019 ж.**	**2018 ж.**
Салық салынғанға дейінгі пайда	**134,956**	**297,666**
Заңмен белгіленген 20% мөлшерлеме бойынша табыс салығы бойынша шығыстардың есептік сомасы (2018 ж.: 20%):	26,991	59,533
Салық салынатын базаны азайтпайтын шығыстардың және салық салынатын базаға енгізілмейтін табыстардың салықтық әсері:		
Салық салынбайтын табыс	(8,552)	(2,449)
Құнсызданудан болған шығындарға танылмаған салық активі	1,873	4,946
Шегерілмейтін шығыстар	510	3,101
Алдыңғы кезеңдерді түзету	(499)	(594)
Әділ құны бойынша бірлескен операциялардағы активтерді қайта бағалаудан түскен кіріс	-	(49,680)
Бірлескен операциялар бойынша КТС түзету	(2,445)	4,939
Трансферттік баға белгілеу бойынша кіріс	1,427	121
Өзге айырмалар	895	1,252
Бір жылдағы табыс салығы бойынша шығыстар	**20,200**	**21,169**

(в) Уақытша айырмалардың түрлері бойынша бөлінген кейінге қалдырылған салықтар

ХҚЕС мен Қазақстанның салық заңнамасы арасындағы айырмашылықтар қаржылық есептілікті құрастыру мақсатында активтер мен міндеттемелердің баланстық құны мен табыс салығын есептеу үшін олардың базасы арасында уақытша айырмашылықтардың туындауына әкеп соғады.

Осы уақытша айырмалардың өзгеруінің салықтық салдары төменде егжей-тегжейлі берілген және 20% мөлшерлеме бойынша көрсетіледі (2018 ж.: 20%).

Миллион қазақстандық теңгеде	**2019 ж. 1 қаңтар**	**Пайда немесе шығын құрамында қалпына келтірілгені/(жатқызылғаны)**	**31 желтоқсан 2019 ж.**
Шегерілетін/(салық салынатын) уақытша айырмалардың салық тиімділігі			
Негізгі құралдар, материалдық емес активтер және жер қойнауын пайдалану құқығы	(42,709)	227	(42,482)
Дебиторлық берешек	20	60	80
Резервтер	154	34	188
Міндеттемелерді есептеу	417	(6)	411
Ауыстырылған салық шығыны	212	(121)	91
Салықтар	229	(62)	167
Қорлар	396	(160)	236
Өзге міндеттемелер	2	198	200
Танылған кейінге қалдырылған салық активі (міндеттеме)	**(41,279)**	**170**	**(41,109)**

18 Табыс салығы бойынша шығыстар (жалғасы)

2018 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін уақытша айырмалар қозғалысының салықтық әсері:

Миллион қазақстандық теңгеде	1 қаңтар 2018 ж.	Пайда немесе шығын құрамында қалпына келтірілгені/(жатқызылғаны)	Бизнес сатып алу	31 желтоқсан 2018 ж.
Шегерілетін/(салық салынатын) уақытша айырмалардың салық тиімділігі				
Негізгі құралдар, материалдық емес активтер және жер қойнауын пайдалану құқығы	606	78	(43,393)	(42,709)
Дебиторлық берешек	204	(184)	-	20
Резервтер	779	(625)	-	154
Міндеттемелерді есептеу	366	51	-	417
Ауыстырылған салық шығыны	789	(577)	-	212
Салықтар	385	(156)	-	229
Қорлар	1,493	(1,097)	-	396
Өзге міндеттемелер	-	2	-	2
Танылған кейінге қалдырылған салық активі (міндеттеме)	**4,622**	**(2,508)**	**(43,393)**	**(41,279)**

19 Материалдық емес активтер

Миллион қазақстандық теңгеде	Лицензиялар мен патенттер	Бағдарламалық қамтамасыз ету	Гудвил	Өзге	Жиыны
2018 жылғы 1 қаңтарға					
Құны	1,260	1,555	-	149	2,964
Жинақталған амортизация және құнсызданудан болған шығындар	(405)	(623)	-	(141)	(1,169)
Баланстық құны	**855**	**932**	**-**	**8**	**1,795**
Түсімдер	407	23	-	-	430
Қаржылық жалдау бойынша түсімдер	443				443
Бизнесті сатып алу кезіндегі түсімдер	-	12	43,329	-	43,341
Шығу	-	(25)	-	-	(25)
Негізгі құралдардан аударымдар (20-ескертпе)	-	1,831	-	24	1,855
Құнсыздануды қалпына келтіру	-	3	-	2	5
Жыл ішіндегі амортизация	(207)	(195)	-	(6)	(408)
2018 ж. 31 желтоқсанға					
Құны	2,106	3,396	43,329	173	49,004
Жинақталған амортизация және құнсызданудан болған шығындар	(608)	(815)	-	(145)	(1,568)
Баланстық құны	**1,498**	**2,581**	**43,329**	**28**	**47,436**
Түсімдер	95	-	-	-	95
Аударымдар	(550)	1		(1)	(550)
Шығу	-	(13)	-	(1)	(14)
Негізгі құралдардан аударымдар (20-ескертпе)	-	2,208	-	-	2,208
Құнсыздану	-	(590)	-	-	(590)
Жыл ішіндегі амортизация	(147)	(326)	-	(7)	(480)
2019 ж. 31 желтоқсанға					
Құны	1,598	5,453	43,329	170	50,550
Жинақталған амортизация және құнсызданудан болған шығындар	(702)	(1,592)	-	(151)	(2,445)
Баланстық құны	**896**	**3,861**	**43,329**	**19**	**48,105**

«Ақбастау» БК» АҚ және «Қаратау» ЖШС гудвилінің құнсыздануына тест

2019 жылғы 31 желтоқсанда 43,329 миллион теңге сомасындағы гудвил 2018 жыл ішінде сатып алынған қозғалысқа келтіретін бірліктерге жатады – «Ақбастау» БК» АҚ және «Қаратау» ЖШС (43-ескертпе). Өтелетін құн жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарттардың қолданылу мерзімі ішінде болжанатын ақша ағындарының негізінде есептелген пайдалану құндылығы ретінде анықталды. Ақша ағындарының болжамдары басшылықпен бекітілген барланған қорлардың бекітілген көлемі, кен орнын өндірудің есептік көлемі мен пайдалану мерзімдері және 2019 жылы жылдық 12.33% дисконттау мөлшерлемесі негізінде анықталды. Өндіріс көлемі SRK есебіне сәйкес келеді, қозғалысқа келтіретін бірліктердің өндірістік қуатына негізделген және құзыретті органмен келісілген (4-ескертпе). Есептеулерде пайдаланылған түйінді жорамалдар өткізу бағасындағы болжамды өзгерістерді және кезеңнің тікелей шығындарын қамтиды. Болжамды ақша ағындарын есептеуде пайдаланылатын өткізу бағасы 2019 жылғы төртінші тоқсанда жарияланған «Ux Consulting LLC» тәуелсіз ресми көзін пайдалана отырып айқындалады. Кезеңнің тікелей шығындары 2020-2024 жылдарға арналған бекітілген бюджетке және есептеулерде көзделген 2-3% өсімге негізделген, бұл шамамен ұзақ мерзімді орташа болжамдарға сәйкес келеді. Есептелген өтелетін құн қозғалысқа келтіретін бірліктердің баланстық құнынан едәуір асып түседі, сондықтан да негізгі болжамдардағы елеулі өзгерістер құнсыздануға әкелмейді.

20 Негізгі құралдар

Негізгі құралдардың баланстық құнының өзгеруі төменде берілген:

Миллион қазақстандық теңгеде	**Жер**	**Ғимараттар**	**Машиналар мен жабдық**	**Көлік құралдары**	**Өзге**	**Аяқталмаған құрылыс**	**Жиыны**
2018 жылғы 1 қаңтарға							
Құны	2	4,821	1,557	188	616	5,372	12,556
Жинақталған амортизация және құнсызданудан болған шығындар	-	(391)	(472)	(43)	(439)	(1,551)	(2,896)
Баланстық құны	**2**	**4,430**	**1,085**	**145**	**177**	**3,821**	**9,660**
Түсімдер	135	14,779	2,627	21	252	4,952	22,766
Кәсіпорындарды біріктіру кезіндегі түсімдер	-	6,818	2,731	188	150	1,705	11,592
Аударымдар	-	904	517	1	197	(1,619)	-
Өндіріске дайындау жөніндегі шығындарға аударымдар (21-ескертпе)	-	-	-	-	-	(161)	(161)
Материалдық емес активтерге аударымдар (19-ескертпе)	-	-	-	-	-	(1,855)	(1,855)
Жыл ішіндегі амортизация	-	(519)	(720)	(59)	(116)	-	(1,414)
Шығу	(1)	(72)	(98)	(62)	(17)	(2,001)	(2,251)
Құнсыздану	-	-	-	-	-	(75)	(75)
Құнсыздануды қалпына келтіру	-	-	-	-	-	188	188
Сатуға арналған активтерге аударымдар	-	-	-	-	-	(1)	(1)
Қорлардан аударымдар	-	-	-	-	-	6	6
2018 ж. 31 желтоқсанға							
Құны	136	27,040	7,218	315	1,128	5,566	41,403
Жинақталған амортизация және құнсызданудан болған шығындар	-	(700)	(1,076)	(81)	(485)	(606)	(2,948)
Баланстық құны	**136**	**26,340**	**6,142**	**234**	**643**	**4,960**	**38,455**
Түсімдер	-	-	357	36	661	5,400	6,454
Аударымдар	-	705	239	1	(5)	(940)	-
Материалдық емес активтерге аударымдар (19-ескертпе)	-	-	-	-	-	(2,208)	(2,208)
Жыл ішіндегі амортизация	-	(811)	(925)	(58)	(174)	-	(1,968)
Шығу	-	-	(18)	-	(2)	(3)	(23)
Қорлардан аударымдар	-	-	-	-	-	3	3
2019 ж. 31 желтоқсанға							
Құны	136	27,745	7,747	318	1,760	7,818	45,524
Жинақталған амортизация және құнсызданудан болған шығындар	-	(1,511)	(1,952)	(105)	(637)	(606)	(4,811)
Баланстық құны	**136**	**26,234**	**5,795**	**213**	**1,123**	**7,212**	**40,713**

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша негізгі құралдарды сатып алу бойынша шарттық міндеттемелер сомасы 808 миллион теңгені құрады (2018 ж.: 808 миллион теңге).

20 Негізгі құралдар (жалғасы)

31 желтоқсанда аяқталған жылдар үшін ұзақ мерзімді активтерге тозу және амортизация бойынша шығыстарды есептеу төменде берілген:

Миллион қазақстандық теңгеде	**2019 ж.**	**2018 ж.**
Негізгі құралдар	1,968	1,414
Өндіріске дайындау бойынша шығындар	4,847	14,382
Материалдық емес активтер	480	408
Жер қойнауын пайдалану құқығы	10,416	10,051
Есептелген тозу және амортизация жиыны	**17,711**	**26,255**

31 желтоқсанда аяқталған жылдар ішінде пайдаға немесе шығынға жатқызылған тозу және амортизация бойынша шығыстар төменде берілген:

Миллион қазақстандық теңгеде	**2019 ж.**	**2018 ж.**
Сатудың өзіндік құны	13,779	18,347
Жалпы және әкімшілік шығыстар	1,029	427
Өткізу бойынша шығыстар	33	26
Басқа шығыстар	104	132
Пайда немесе шығынға жатқызылған тозу және амортизация бойынша шығыстар жиыны	**14,945**	**18,932**

21 Өндіріске дайындау бойынша шығындар

Миллион қазақстандық теңгеде	**Кен орындарын дайындау**	**Қалпына келтіру Кен орны**	**Ион алмастыру шайыр**	**Жиыны**
2018 жылғы 1 қаңтарға				
Құны	45,284	8,225	2,089	55,598
Жинақталған амортизация және құнсызданудан болған шығындар	(31,066)	(2,065)	(454)	(33,585)
Баланстық құны	**14,218**	**6,160**	**1,635**	**22,013**
Түсімдер	10,975	-	150	11,125
Бизнесті сатып алу кезіндегі түсімдер (43-ескертпе)	11,462	127	818	12,407
Негізгі құралдардан аударымдар (20-ескертпе)	-	-	161	161
Жыл ішіндегі амортизация	(7,635)	(6,614)	(133)	(14,382)
Құнсыздану	(165)	-	-	(165)
Шығу	(16,363)	-	(1,448)	(17,811)
Құнсызздануды қалпына келтіру	3,930	-	-	3,930
Есептік бағалаудағы өзгерістер	-	1,310	-	1,310
2018 ж. 31 желтоқсанға				
Құны	41,426	1,273	1,754	44,453
Жинақталған амортизация және құнсызданудан болған шығындар	(25,004)	(290)	(571)	(25,865)
Баланстық құны	**16,422**	**983**	**1,183**	**18,588**
Түсімдер	5,498	-	-	5,498
ТМҚ-дан аударымдар	205	-	189	394
Жыл ішіндегі амортизация	(4,613)	(132)	(102)	(4,847)
Есептік бағалаудағы өзгерістер	-	1,386	-	1,386
2019 ж. 31 желтоқсанға				
Құны	47,129	2,659	1,943	51,731
Жинақталған амортизация және құнсызданудан болған шығындар	(29,617)	(422)	(673)	(30,712)
Баланстық құны	**17,512**	**2,237**	**1,270**	**21,019**

Учаскені қалпына келтіру жөніндегі активтер компанияның кен орындарын қалпына келтіруге резервтер құру кезінде қалыптастырылған капиталдандырылған шығындарды білдіреді. Резервтер мен байланысты активтердің баланстық құны әрбір есепті кезеңнің соңына қайта қаралады (36-ескертпе).

22 Жер қойнауын пайдалану құқығы

Миллион қазақстандық теңгеде	
2018 жылғы 1 қаңтарға	
Құны	1,840
Жинақталған амортизация және құнсызданудан болған шығындар	(490)
Баланстық құны	**1,350**
Бизнесті сатып алудан түсетін түсімдер (43-ескертпе)	215,058
Жыл ішіндегі амортизация	(10,051)
2018 ж. 31 желтоқсанға	
Құны	215,702
Жинақталған амортизация және құнсызданудан болған шығындар	(9,345)
Баланстық құны	**206,357**
Жыл ішіндегі амортизация	(10,416)
2019 ж. 31 желтоқсанға	
Құны	215,727
Жинақталған амортизация және құнсызданудан болған шығындар	(19,786)
Баланстық құны	**195,941**

23 Барлау және бағалау активтері

Миллион қазақстандық теңгеде	**Материалдық активтер**	**Материалдық емес активтер**	**Жиыны**
Құны			
2018 жылғы 1 қаңтарға	**3,611**	**2**	**3,613**
Түсімдер	15,744	2,525	18,269
Шығу	(33)	(2)	(35)
2018 ж. 31 желтоқсанға	**19,322**	**2,525**	**21,847**
Түсімдер	2,307	-	2,307
Шығу	(2,728)	-	(2,728)
Есептік бағалаудағы өзгерістер	1,834	-	1,834
Құнсыздану	(1,989)	-	(1,989)
2019 ж. 31 желтоқсанға	**18,746**	**2,525**	**21,271**

24 Еншілес кәсіпорындарға инвестициялар

Миллион қазақстандық теңгеде	Қызмет түрі	2019 ж. Иелену үлесі	2019 ж. Құны	2018 ж. (қайта есептелді) Иелену үлесі	2018 ж. (қайта есептелді) Құны
«Орталық» ДП» ЖШС	Уран өнімін барлау, өндіру, қайта өңдеу және сату	100%	38,466	100%	38,466
«Байкен-U» ЖШС	Уран өнімін барлау, өндіру, қайта өңдеу және сату	52.5%	35,951	52.5%	35,842
«Сауда-көлік компаниясы» ЖШС	Кешенді материалдық-техникалық қамтамасыз ету және көліктік-экспедициялық қызмет көрсету	94%	32,231	94%	34,773
«Казатомөнеркәсіп-SaUran» ЖШС	Уран өнімін барлау, өндіру, қайта өңдеу және сату	100%	21,000	100%	21,001
«РУ-6» ЖШС	Уран өнімін барлау, өндіру, қайта өңдеу және сату	100%	12,055	100%	11,374
«Хорасан» БК» ЖШС	Уран өнімін барлау, өндіру, қайта өңдеу және сату	50%	9,553	50%	-
«Аппак» ЖШС	Уран өнімін барлау, өндіру, қайта өңдеу және сату	65%	3,798	65%	3,798
«KAP Technology» ЖШС	Байланыс қызметтерін көрсету	100%	3,690	100%	3,690
«Үлбі металлургиялық зауыты» АҚ	Уран материалдарын өндіру және қайта өңдеу, сирек металдар мен жартылай өткізгіш материалдарды өндіру	90%	2,434	90%	2,434
«Жоғары технологиялар институты» ЖШС	Ғылыми-зерттеу, жобалау-конструкторлық, тәжірибелік-конструкторлық және инжинирингтік консультациялық қызметтер көрсету	100%	1,213	100%	1,464
Th Kazakatom AG	Қаржы қаражатын, тауарлар мен құқықтарды инвестициялау және әкімшілендіру, маркетингілік шешімдер және т.б. қабылдау.	100%	433	100%	433
«Волковгеология» АҚ	Уран кен орындарын геологиялық барлау және зерттеу, бұрғылау жұмыстарын, радиоактивтілік деңгейінің мониторингін, экологиялық жағдайларды жүзеге асыру	65%	84	65%	84
«Қорған Казатомөнеркәсіп» ЖШС	Күзет қызметін көрсету	100%	67	100%	67
«Ыңғай» БК» ЖШС	Уран өнімін барлау, өндіру, қайта өңдеу және сату	60%	20	60%	20
«Казатомөнеркәсіп-Даму» ЖШС	Инвестициялық қызмет бойынша консультациялық қызметтер көрсету	85%	-	85%	-
«Қызылту» ЖШС	Құрамында уран бар молибден-мыс кендерін барлау, өндіру және өңдеу	-	-	76%	-
«KAZSILICON» МК» ЖШС	Металлургиялық және поликристалды кремнийді өндіру және өткізу, кремний өндірісінің қалдықтарын қайта өңдеу	100%	-	100%	-
«Kazakhstan Solar Silicon» ЖШС	Күн сапасындағы кремний, кремний пластиналар мен фотоэлектрлік пластиналар өндірісі	100%	-	100%	-
«Astana Solar» ЖШС	Күн сапасындағы кремний, кремний пластиналарын, фотоэлектрлік пластиналарды (ұяшықтарды), фотоэлектрлік модульдерді және олардың негізінде электр жүйелерін өндіру	100%	-	100%	-
Power System International Limited (PSIL)	Шикізат және басқа да тауарлар саудасын қоса алғанда, кез келген коммерциялық қызметпен айналысуға және кез келген іс-қимыл жасауға және кез келген мәмілеге кіруге толық құқығы	-	-	100%	-
Еншілес кәсіпорындарға инвестициялар жиыны			**160,995**		**153,446**

24 Еншілес кәсіпорындарға инвестициялар (жалғасы)

Power System International Limited

2019 жылғы желтоқсанда PSIL компаниясын тарату аяқталды, ол өз кезегінде EAL-да 9.95% иелік етті. PSIL жою кезінде бұл үлес Компанияға берілді. Осылайша, Компанияның EAL-да тікелей иелік етуі 40.05%-дан 50%-ға дейін артты.

Kazakatom TH AG

2016 жылы Компания Швейцарияда Kazakatom TH AG еншілес кәсіпорнын құрды. Қалған барлық еншілес кәсіпорындар Қазақстанда құрылған және өз қызметін жүзеге асырады.

KazPV: «Astana Solar» ЖШС, «Kazakhstan Solar Silicon» ЖШС және «MK KazSilicon» ЖШС

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАК» АҚ-ның IPO бойынша тобы аңдатпасында бұрын жарияланғандай, бейінді емес активтерді өткізу жоспарларына сәйкес, бірқатар бейінді емес активтер KazPV жобасының кәсіпорындарын қоса алғанда жүзеге асырылды немесе іске асырылатын болады: «Astana Solar» ЖШС, «Kazakhstan Solar Silicon» ЖШС және «MK KazSilicon» ЖШС. KazPV кәсіпорындарындағы 75% қатысу үлесін бастапқы кезеңде сатуды көздейтін кейінге қалдыру шарттары бар сатып алу-сату шартына 2019 жылғы 17 мамырда қол қойылды. 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бұл мәміле жасалған жоқ. KazPV жобасына кіретін кәсіпорындарға инвестициялар осы жеке қаржылық есептілікте сатуға арналған активтер ретінде ұсынылған.

«РУ-6» ЖШС

2019 жылы Компания «Қарамұрын» кенішін жаңғырту бағдарламасын іске асыру шеңберінде «РУ-6» ЖШС жарғылық капиталын төлеуге 680 миллион теңге сомасына ақшалай қаражат енгізді.

«Хорасан-U (Хорасан-У)» БК» ЖШС

2019 жылғы ақпанда Компания «Хорасан-U» БК» ЖШС Бақылау кеңесінде дауыс беру және өкілдік ету құқықтарының көпшілігін алу жолымен бақылау алды, осыған байланысты «Хорасан-U» БК» ЖШС-гі инвестиция еншілес кәсіпорындарға инвестицияларға жіктелді.

«Қызылту» ЖШС

2019 жылы Компания «Қызылту» ЖШС жарғылық капиталындағы 76% қатысу үлесін «СГХК» ЖШС-ға өткізді.

25 Қауымдасқан кәсіпорындарға инвестициялар

Төменде Компанияның оның негізгі қауымдасқан кәсіпорындарында қатысу үлесі берілген:

			2019 ж.		2018 ж.	
	Елі	**Негізгі қызметі**	**Қатысу үлесі/Дауыс беру құқығы**	**Миллион теңгемен**	**Қатысу үлесі/Дауыс беру құқығы**	**Миллион теңгемен**
«Қызылқұм» ЖШС	Қазақстан	Уран өнімін өндіру, қайта өңдеу және экспорттау	50%	7,458	50%	7,738
«Заречное» БК» АҚ	Қазақстан	Уран өнімін өндіру, қайта өңдеу және экспорттау	49.98%	6,727	49.98%	6,726
«Каустик» АҚ	Қазақстан	Каустикалық соданы жеткізу	40%	3,923	40%	3,375
«Қазатомөнеркәсіп КҚЗ» БК» ЖШС	Қазақстан	Күкірт қышқылын өндіру	9.89%	838	9.89%	838
«КАТКО» БК» ЖШС	Қазақстан	Уран өнімін өндіру, қайта өңдеу және экспорттау	49%	71	49%	71
«Оңтүстік тау-химиялық компания» БК» ЖШС	Қазақстан	Уран өнімін өндіру, қайта өңдеу және экспорттау	30%	19	30%	19
«Хорасан-U (Хорасан-У)» БК» ЖШС	Қазақстан	Уран өнімін өндіру, қайта өңдеу және экспорттау	-	-	50%	9,382
Қауымдасқан кәсіпорындарға инвестициялар жиыны				**19,036**		**28,149**

25 Қауымдасқан кәсіпорындарға инвестициялар (жалғасы)

Жоғарыда көрсетілген кәсіпорындардың барлығы, қажет болғанда, құнсыздану шегеріліп, нақты құны бойынша көрсетілген.

2006 жылы «Қазатомөнеркәсіп» ҰАК» АҚ «Байкен-U» ЖШС және «Қызылқұм» ЖШС-дағы, тиісінше, 95% және 40% қатысу үлестерін өткізді, нәтижесінде Компания жоғарыда аталған кәсіпорындарға бақылауды жоғалтты. 2014 жылы Компания Британиялық Виргиния аралдарындағы келесі жауапкерлерге: Power System International Limited (бұдан әрі-PSIL), Swinton Investment and Finance S.A. және жеке тұлғаларға «Байкен-U» ЖШС және «Қызылқұм» ЖШС-на қатысу үлестері ресімделген оффшорлық юрисдикцияда тіркелген компания акцияларына құқықты мойындау туралы талап арызға бастамашылық етті. 2017 жылғы 28 қыркүйекте келіссөздер нәтижесінде жауапкерлермен келісімге қол қойылды, оның шарттары бойынша жауапкерлер Компанияның иелігіне өз кезегінде «Байкен-U» ЖШС және «Қызылқұм» ЖШС қазақстандық уран өндіруші компанияларының белгілі бір қатысу үлестерінің жанама ұстаушысы болып табылатын PSIL компаниясындағы 99.91% акцияны табыстады. PSIL компаниясындағы қалған 0.09% акцияның иесі Nynco Limited компаниясы болып табылды, ол да Уэльс және Англия Жоғарғы әділ сотының Конкурстық өндіріс туралы бұйрығы бойынша PSIL компаниясының акцияларын Компания пайдасына табыстады. Сонымен, 2017 жылғы қазаннан бастап Компания Британиялық Виргиния аралдарында тіркелген PSIL компаниясының жалғыз акционері болып табылады.

Жауапкерлермен келісім жасасып, PSIL компаниясы «Қазатомөнеркәсіп» ҰАК» АҚ иелігіне көшкеннен кейін Британиялық Виргиния аралдарындағы сот қарауы тоқтатылды.

2018 жылғы 3 қыркүйекте «Қазатомөнеркәсіп» ҰАК» АҚ, Marubeni Corporation, PSIL, Energy Asia Holdings Ltd және Energy Asia (BVI) Limited (EAL) арасында реттеу туралы келісімге қол қойылды. Бұл келісімге сәйкес, бірқатар шарттар орындалған жағдайда, тараптардың әрқайсысы тараптардың кез келгенінің қандай да бір одан арғы әрекеттерінсіз жоғарыда аталған реттеу шеңберінде бір біріне және кез келген қауымдастырылған кәсіпорындарға болуы мүмкін наразылықтардан бас тартады. Шартарға сонымен қатар біржолғы ақшалай сыйақыға айырбасқа «Хорасан-U» БК» ЖШС, «Байкен-U» ЖШС және «Қызылқұм» ЖШС-дағы «Қазатомөнеркәсіп» ҰАК» АҚ қатысу үлестерін қалпына келтіру кіреді.

2019 жылғы желтоқсанда Power System International Limited таратылды (24-ескертпе).

2018 жылдың желтоқсанында Компания Energy Asia (BVI) Limited компаниясының 40.05% акциясын және «Хорасан-U» БК» ЖШС жарғылық капиталындағы 16.02% акциясын Energy Asia Holdings (BVI) Limited компаниясынан сатып алу бойынша мәміленің аяқталғаны туралы хабарлады. Жасалған мәміле нәтижесінде «Байкен-U» ЖШС, «Қызылқұм» ЖШС және «Хорасан-U» БК» ЖШС-да Компанияның иелену үлесі тиісінше 52.5%, 50% және 50% болды.

2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша компания «Байкен-U» ЖШС бақылау кеңесінде дауыс беру және өкілдік ету құқықтарының көпшілігін алу жолымен бақылау алды.

Компания «Қызылқұм» ЖШС және «Хорасан-U» БК» ЖШС-да 2018 жылдың 31 желтоқсанына елеулі әсерін сақтап қалды. 2019 жылғы ақпанда Компания «Хорасан-U» БК» ЖШС Бақылау кеңесінде дауыс беру және өкілдік ету құқықтарының көпшілігін алу жолымен бақылау алды, осыған байланысты «Хорасан-U» БК» ЖШС-гі инвестиция еншілес кәсіпорындарға инвестицияларға жіктелді.

26 Бірлескен кәсіпорындарға инвестициялар

Төменде Компанияның негізгі бірлескен кәсіпорындарындағы қатысу үлестері берілген:

	Елі	Негізгі қызметі	2019 ж. Қатысу үлесі/Дауыс беру құқығы	2019 ж. Миллион теңгемен	2018 ж. Қатысу үлесі/Дауыс беру құқығы	2018 ж. Миллион теңгемен
«Буденовское» БК» ЖШС	Қазақстан	Уран өнімін өндіру, қайта өңдеу және экспорттау	51%	11,687	51%	11,687
«Семізбай-U» ЖШС	Қазақстан	Уран өнімін өндіру, қайта өңдеу және экспорттау	51%	11,264	51%	11,264
«СКЗ-U» ЖШС	Қазақстан	Күкірт қышқылын өндіру	49%	3,833	49%	3,833
«УБО» ЖАҚ	Ресей	Қайта өңдеу дәрежесі жоғары уран өнімдерін өндіру	50%	-	50%	12,892
«Уранэнерго» ЖШС	Қазақстан	Электр энергиясын беру және тарату, электр желілері мен қосалқы станцияларды пайдалану	53.84%	-	54.07%	228
«УКР ТВС СП» ЖАҚ	Украина	Ядролық отын өндіру	-	-	33.33%	-
Бірлескен кәсіпорындарға инвестициялар жиыны				**26,784**		**39,904**

Жоғарыда көрсетілген бірлескен кәсіпорындар, егер қажет болса, құнсыздануды шегергендегі нақты құны бойынша есептілікте көрсетілген.

«УБО» ЖАҚ

2019 жылғы 31 желтоқсанға Компания үлесті жоспарланған сатуға байланысты сатуға арналған активтерге бірлескен кәсіпорынға инвестицияны аударды (1-ескертпе).

27 Өзге инвестициялар

Миллион қазақстандық теңгеде	2019 ж.	2018 ж.
«ХУБО» ААҚ	63	55
Өзге инвестициялар жиыны	**63**	**55**

28 Дебиторлық берешек

Миллион қазақстандық теңгеде	**2019 ж.**	**2018 ж.**
Сауда дебиторлық берешек	77,897	71,845
Байланысты тараптардың сауда дебиторлық берешегі	30,812	9,419
Жалпы сауда дебиторлық берешек жиыны	**108,709**	**81,264**
Дебиторлық берешектің құнсызданууына арналған резервті шегергенде	(315)	(24)
Байланысты тараптардан дебиторлық берешектің құнсызданууына арналған резервті шегергенде	(73)	(128)
Таза сауда дебиторлық берешек жиыны	**108,321**	**81,112**
Байланысты тараптардың басқа да дебиторлық берешектері	31	-
Өзге дебиторлық берешек	64	395
Басқа дебиторлық берешектің құнсызданууына арналған резерв	(44)	(344)
Байланысты тараптардың басқа да дебиторлық берешегінің құнсызданууына арналған резерв	(3)	-
Таза өзге дебиторлық берешек жиыны	**48**	**51**
Қысқа мерзімді дебиторлық берешек жиыны	**108,369**	**81,163**

Компанияның кредиттік және валюталық тәуекелдерге, сондай-ақ сауда дебиторлық берешектің құнсызданууынан болатын шығындарға ұшырауы туралы ақпарат 40-ескертпеде ашылған.

29 Өзге активтер

Миллион қазақстандық теңгеде	**2019 ж.**	**2018 ж.**
Ұзақ мерзімді		
Пайдалануға шектелген ақша қаражаты	1,194	1,001
Болашақ кезеңдердің шығыстары	506	506
Өтеуге дейін ұсталатын қаржы активтері	505	564
Қызметкерлерге берілген қарыздар	264	376
Ұзақ мерзімді қорлар	240	277
Өзге	21	16
Өзге де ұзақ мерзімді активтер жиыны	**2,730**	**2,740**
Қысқа мерзімді		
Байланысты тараптардан дивидендтер бойынша берешек	10,397	8,272
Тауарлар мен қызметтер үшін берілген аванстар	848	663
Табыс салығынан басқа салықтар бойынша алдын ала төлем	847	390
Болашақ кезеңдердің шығыстары	491	139
Сақтандыру бойынша алдын ала төлем	417	477
Қызметкерлердің берешегі	134	150
Байланысты тараптарға тауарлар мен қызметтер үшін берілген аванстар	18	3,738
Өзге қысқа мерзімді активтер жиыны	**13,152**	**13,829**

Пайдаланылуы шектелген ақша қаражаты, қызметкерлерге берілген қарыздар және өзге де ұзақ мерзімді және қысқа мерзімді активтер құрамындағы дивидендтер бойынша берешек қаржы активтері болып табылады. Басқа да ұзақ мерзімді және қысқа мерзімді активтер қаржылық емес активтер болып табылады.

30 Пайдалану құқығы нысанындағы активтер

Миллион қазақстандық теңгеде	**Лицензиялар мен патенттер**	**Жиыны**
2019 жылғы 1 қаңтарға		
Құны	-	-
Жинақталған амортизация және құнсызданудан болған шығындар	-	-
Баланстық құны	**-**	**-**
Материалдық емес активтерден аударымдар	1,325	1,325
Шығу	(11)	(11)
Жыл ішіндегі амортизация	(69)	(69)
2019 ж. 31 желтоқсанға		
Құны	1,339	1,339
Жинақталған амортизация және құнсызданудан болған шығындар	(94)	(94)
Баланстық құны	**1,245**	**1,245**

31 Қорлар

Миллион қазақстандық теңгеде	**2019 ж.**	**2018 ж.**
Дайын өнім және қайта сатуға арналған тауарлар	173,677	144,421
оның ішінде уран өнімі	*173,677*	*144,421*
Аяқталмаған өндіріс	2,100	3,758
Өзге материалдар	415	523
Таза сату құнына дейін есептен шығаруға арналған резерв	(672)	(553)
Қорлар жиыны	**175,520**	**148,149**

Төменде резервтегі өзгерістер берілген:

Миллион қазақстандық теңгеде	**2019 ж.**	**2018 ж.**
1 қаңтардағы қалдық	553	3,361
Бизнесті сатып алу кезіндегі түсімдер	-	50
Жыл бойы резервті есептеу	297	-
Жыл ішінде резервті қалпына келтіру	(178)	(2,858)
31 желтоқсандағы қалдық	**672**	**553**

32 Байланысты тараптарға берілген қарыздар

Миллион қазақстандық теңгеде	**2019 ж.**	**2018 ж.**
«Қызылқұм» ЖШС		
Ұзақ мерзімді бөлігі	10,495	13,399
Қысқа мерзімді бөлік	2,799	10,373
Құнсыздануға арналған резерв	(370)	(154)
Байланысты тараптарға берілген қарыздар жиыны	**12,924**	**23,618**

2010 жылы қаржылық қолдау көрсету мақсатында Компания «Қызылқұм» ЖШС-не 2024 жылы өтеу мерзімімен ұзақ мерзімді қарыз берді. Осы қарыз бойынша міндеттемелерді қамтамасыз ету үшін мүлік кепілі қабылданды. 2015 жылдың желтоқсан айынан бастап «Хорасан-U» БК» ЖШС қарыз алушы болып табылады және осы несие бойынша «Қызылқұм» ЖШС-мен бірлесіп ортақ жауапкершілікте болады. Байланысты тараптарға қарыздар бойынша орташа алынған жылдық пайыздық мөлшерлеме – 2019 жылы 8.5% (2018 ж.: 8.5%). Ішкі бағалауларға сәйкес, осы қарыз бойынша кредиттік тәуекел деңгейі орташа деп бағаланады.

33 Ақша қаражаты және олардың баламалары

Миллион қазақстандық теңгеде	**2019 ж.**	**2018 ж.**
Банктердегі ағымдағы шоттар	31,625	45,035
Талап етілгенге дейінгі салымдар	2,165	10
Кассадағы ақша қаражаты	1	1
Ақша қаражаты және олардың баламалары бойынша күтілетін кредиттік шығындар	(8)	(12)
Ақшалай қаражаттар және олардың баламалары жиыны	**33,783**	**45,034**

34 Капитал

2019 жылғы 31 желтоқсанға Компанияның жарияланған және орналастырылған (төленген) жай акцияларының саны – 259,356,608 дана (2018 ж.: 259,356,608 дана).

2018 жылғы 17 тамызда Қазақстан Республикасының Ұлттық банкі Компанияның орналастырылған (төленген) акцияларының жалпы санын 7-ге 1 арақатынаста ұсақтауды (сплит) тіркеді. Осы ұлғаю нәтижесінде компанияның жарияланған және орналастырылған (төленген) жай акцияларының саны 259,356,608 дананы құрады, ол 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өзгеріссіз қалды.

2018 жылғы қарашада «Самұрық-Қазына» АҚ сатушы акционер ретінде Лондон қор биржасында (LSE) және Астана Халықаралық биржасында (AIX) «Қазатомөнеркәсіп» ҰАК» АҚ акцияларының 15% немесе 38,903,491 дана акциясын/ғаламдық депозитарлық қолхаттарын орналастырды.

2019 жылғы қыркүйекте «Самұрық-Қазына» АҚ LSE және AIX-те ҒДҚ түріндегі қосымша 9,863,021 акцияны орналастырды. Осы орналастыру нәтижесінде еркін айналыстағы акционерлік капиталдың көлемі 18.72%-ға дейін ұлғайды.

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компания акцияларының 81.28%-ы «Самұрық-Қазына» АҚ-ға тиесілі және Компанияның жай акцияларының 18.72%-ы еркін айналымда. Әрбір жай акция бір дауыс құқығын береді.

Жыл ішінде мынадай дивидендтер жарияланды және төленді:

Миллион қазақстандық теңгеде	**2019 ж.**	**2018 ж.**
1 қаңтарға дивидендтер бойынша кредиторлық берешек	-	-
Жыл ішінде жарияланған дивидендтер	80,001	135,012
Жыл ішінде қосымша жарияланған дивидендтер	-	26,649
Жыл ішінде төленген дивидендтер	(80,001)	(161,661)
31 желтоқсанға дивидендтер бойынша кредиторлық берешек	**-**	**-**

Жыл бойы жарияланған акцияға дивидендтер, теңгемен	**308**	**624**

35 Кредиттер мен қарыздар

Миллион қазақстандық теңгеде	2019 ж.	2018 ж.
Ұзақ мерзімді міндеттемелер		
Банктік кредиттер	-	16,270
Шығарылған облигациялар	69,300	-
Ұзақ мерзімді кредиттер мен қарыздар жиыны	**69,300**	**16,270**
Қысқа мерзімді міндеттемелер		
Банктік кредиттер	71,848	74,159
Шығарылған облигациялар	716	73,535
Қысқа мерзімді кредиттер мен қарыздар жиыны	**72,564**	**147,694**

2019 жылғы 16 қыркүйекте Компания «Қазақстан Халық Банкі» АҚ-да жалпы 145 миллион АҚШ доллары сомасына 3 жыл мерзімге несие желісін ашу туралы келісімге қол қойды. Компания айналым қаражатын толықтыру және жалпы корпоративтік мақсаттарда пайдалану үшін осы желіні тартты.

Төменде Компанияның несиелері мен қарыздары туралы ақпарат берілген:

Миллион қазақстандық теңгеде	Валюта	Төлем мерзімі (жыл)	2019 ж.	2018 ж.
Кепілсіз банктік кредиттер				
«Халықтық Жинақ Банкі» АҚ	АҚШ долл.	2020	55,532	-
Mizuho Corporate Bank	АҚШ долл.	2020	16,316	38,433
«Ситибанк Қазақстан» АҚ	АҚШ долл.	2019	-	30,744
Синдикатталған қарыз	АҚШ долл.	2019	-	21,252
Қамтамасыз етілмеген банктік кредиттер жиыны			**71,848**	**90,429**
Шығарылған облигациялар				
«Fortebank» АҚ	АҚШ долл.	2024	70,016	-
«Fortebank» АҚ	АҚШ долл.	2019	-	73,535
Шығарылған облигациялар жиыны			**70,016**	**73,535**

2019 жылғы 27 қыркүйекте Компания «Қазақстан қор биржасы» АҚ («KASE») ұйымдастырған бағалы қағаздар нарығында АҚШ долларына индекстелген 70 миллион дана облигацияны орналастыруды жүргізді. Бір облигацияның номиналды құны 1,000 теңгені құрайды, облигациялардың айналым мерзімі – 2024 жылғы 27 қазанға дейін. Осы шығарылымның мақсаты 2018 жылғы 11 қазанда шығарылған жылдық 4.6% мөлшерлемесімен 70,000 миллион теңге сомасына облигацияларды қайта қаржыландыру болып табылады. 2018 жылғы облигациялар 2018 жылғы 27 қыркүйекте мерзімінен бұрын өтелді.

2019 жылы қарыздар бойынша орташа алынған жылдық пайыздық мөлшерлеме 4.22% құрады (2018 ж.: 4.12%).

35 Кредиттер мен қарыздар (жалғасы)

Қарызды салыстыру

Төмендегі кестеде берілген кезеңдердің әрқайсысы үшін қаржылық қызмет нәтижесінде туындайтын Компанияның міндеттемелеріндегі қарыз сомасы мен өзгерістердің талдауы көрсетілген:

Миллион қазақстандық теңгеде	**Кредиттер мен қарыздар**
2018 ж. 1 қаңтарға қарыз	**78,444**
Кредиттер мен қарыздардан түсетін түсімдер	68,977
Облигациялар шығару	70,000
Кредиттер мен қарыздарды өтеу	(66,712)
Бизнесті сатып алудан түсетін түсімдер	2,235
Сыйақы есептеу	3,557
Сыйақы төлеу	(1,954)
Бағамдық айырмашылық	9,714
Өзге өзгерістер	(297)
2018 ж. 31 желтоқсанға қарыз	**163,964**
Кредиттер мен қарыздардан түсетін түсімдер	190,679
Облигациялар шығару	70,000
Кредиттер мен қарыздарды өтеу	(208,480)
Облигацияларды өтеу	(73,500)
Сыйақы есептеу	6,487
Сыйақы төлеу	(6,384)
Бағамдық айырмашылық	(902)
2019 ж. 31 желтоқсанға қарыз	**141,864**

36 Резервтер

Миллион қазақстандық теңгеде	**Кен орындарын қалпына келтіруге арналған резерв**
2018 жылғы 1 қаңтарға	
Ұзақ мерзімді	15,356
Жиыны	**15,356**
Дисконтты есептен шығару	1,394
Қалпына келтірілді	(16,754)
Бағалаудағы өзгерістер	2,238
2018 ж. 31 желтоқсанға	
Ұзақ мерзімді	2,234
Жиыны	**2,234**
Резервті есептеу	1,834
Дисконтты есептен шығару	229
Бағалаудағы өзгерістер	1,535
2019 ж. 31 желтоқсанға	
Ұзақ мерзімді	5,832
Жиыны	**5,832**

Кен орындарын қалпына келтіруге арналған резерв

Компания жыл соңына кен орнын қалпына келтіру шығындарын бағалауды жүзеге асырды. Тарату іс-шараларына жұмсалатын шығындардың жалпы дисконтталмаған құны 20,185 миллион теңгені құрайды (2018 ж.: 7,907 миллион теңге). Кен орындарын қалпына келтіруге арналған резерв сомасы шегуге жататын шығыстар бойынша ағымдағы бағаларды (есепті күнгі бағаларды) пайдалана отырып және міндеттемені өтеу күніне дейінгі кезеңдегі инфляцияның болжамды мөлшерлемесін қолдану жолымен (2019-2038 жж. кезеңі үшін 5.13% шегінде) анықталған. Міндеттеменің ағымдағы құнын анықтау үшін пайдаланылған дисконттау мөлшерлемесі 2019 жылғы 31 желтоқсанға жылдық 7.13% құрады (2018 ж.: жылдық 7.45%), мөлшерлеме тәуекелсіз болып табылады, себебі болашақ ақша ағыны осындай міндеттемеге тән тәуекелдерді көрсетеді.

Міндеттеменің ұзақ мерзімді сипатын ескере отырып, әрбір кен орнын қалпына келтіру кезеңіндегі шығындардың нақты құнына қатысты белгісіздік бар (4-ескертпе). Бағалаудағы өзгерістер жаңадан бұрғыланған ұңғымаларды, салынған құм тұндырғыштар мен одан әрі жоюға жататын басқа да объектілерді ескере отырып, жыл сайынғы негізде полигон объектілерін жою құнын қайта есептеу салдарынан болады.

Жер қойнауын пайдалануға арналған келісім-шарттардың талаптарына сәйкес компания кен орындарын қалпына келтіру жөніндегі іс-шараларды қаржыландыруға ақша қаражатын арнайы ұзақ мерзімді депозиттік шотқа аударады. 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша арнайы депозиттік шотқа жинақталған аударымдар 5,594 миллион теңгені құрады (2018 ж.: 5,469 миллион теңге).

2018 жылдың қараша айында Компания жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарттарды және олармен байланысты өндірістік активтерді өзінің еншілес кәсіпорындарына берді. 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компания Орталық Мойынқұм кен орны бойынша жер қойнауын пайдалануға арналған бір келісімшартқа ие, сондай-ақ басқа қатысушымен бірге Буденовское кен орнында 1, 2, 3, 4 учаскелерді өндіруді жүзеге асырады. Төменде міндеттемелердің баланстық құнын есептеу үшін негіз болған, жоғарыда көрсетілген дисконттау мөлшерлемесінен басқа негізгі жорамалдар берілген:

– Компания қазіргі уақытта барлау сатысында тұрған кен орындарында игеруді және өндіруді жалғастыратын жоғары ықтималдығы бар. Компания компанияның ұзақ мерзімді стратегиялық жоспарының бөлігі ретінде уран кен орындарының санын арттыру жөніндегі жоспарлар туралы жария етті. Стратегиялық жоспарды Қазақстан Республикасының Үкіметі бекітті. Бұл фактілер Компанияның өндіру мен барлауға арналған барлық келісімшарттары бойынша кен орындарын қалпына келтіру бойынша конструктивтік міндеттеменің туындауына алып келеді;

36 Резервтер (жалғасы)

- ақша қаражатының жылыстауы жүргізілетін күтілетін кезеңді есептеу кен орындарының қызмет ету мерзіміне негізделеді. Шығыстардың едәуір бөлігі 2019-2034 жж., яғни кен орындарының қызмет ету мерзімінің соңында болады деп күтілуде және
- инфляцияның болжамды деңгейі - 2019 жылы жылдық 5.30% (2018 ж.: 5.30%).

37 Кредиторлық берешек

Миллион қазақстандық теңгеде	**2019 ж.**	**2018 ж.**
Ұзақ мерзімді		
Саудалық кредиторлық берешек	-	776
Ұзақ мерзімді кредиторлық берешек жиыны	**-**	**776**
Қысқа мерзімді		
Байланысты тараптарға саудалық кредиторлық берешек	118,316	67,712
Саудалық кредиторлық берешек	11,220	17,987
Саудалық кредиторлық берешек жиыны	**129,536**	**85,699**
Байланысты тараптарға өзге кредиторлық берешек	102	-
Өзге кредиторлық берешек	281	36
Өзге кредиторлық берешек жиыны	**383**	**36**
Қысқа мерзімді кредиторлық берешек жиыны	**129,919**	**85,735**

Сауда және басқа да кредиторлық берешекке қатысты Компанияның валюталық тәуекелге және өтімділік тәуекеліне ұшырауы туралы ақпарат 40-ескертпеде ашылған.

38 Өзге міндеттемелер

Миллион қазақстандық теңгеде	**2019 ж.**	**2018 ж.**
Ұзақ мерзімді		
Алынған аванстар	3,433	3,260
Тарихи шығындар бойынша міндеттемелер	184	330
Кепілдік міндеттемелер	66	89
Ұзақ мерзімді өзге міндеттемелер жиыны	**3,683**	**3,679**
Қысқа мерзімді		
Пайдаланылмаған демалыстар мен сыйлықақылар бойынша есептелген міндеттемелер	2,057	2,084
Шығарылған қаржылық кепілдіктер	231	422
Жалақы бойынша берешек	273	341
Тарихи шығындар бойынша міндеттемелер	161	162
Әлеуметтік жарналар	122	110
Алынған аванстар	315	81
Байланысты тараптардан алынған аванстар	116	33
Бірлескен операциялар бойынша міндеттеме	-	16,998
Қысқа мерзімді өзге міндеттемелер жиыны	**3,275**	**20,231**

39 Шартты және келісімшарттық міндеттемелер

Сот қараулары

Компанияның әдеттегі қызметінің барысында қуыным талаптары түсулері мүмкін. Басшылық өз бағалауына сүйене отырып, олар қандай да бір елеулі шығындарға әкелмейді деп санайды.

Салық салу

Қазақстан Республикасындағы салық ережелері өзгеру мен тиянақсыз қолдануға және өзінше пайымдауға шалдыққыш. Атап айтқанда, жер қойнауын пайдалануға арналған ағымдағы келісімшарттарда 2009 жылдың 1 қаңтарынан бастап салықтық тұрақтылық жоқ, және де салық міндеттемелері жалпы қалыпта есептелініп, Компанияның позициясын қоса, жер қойнауын пайдаланушылардың салық позицияларын жағымсыз өзгерістерге әкелуі мүмкін есепте. Қазақстандық заңдар мен ережелерді Компания және қазақстандық уәкілетті органдарының өзіндік пайымдауындағы алшақтық қосымша салықтарды, айыппұлдар мен өсімпұлдарды есептеуге әкелуі мүмкін. Қазақстандық заңнама және салық салу тәжірибесі үздіксіз даму жағдайында тұр, сондықтан ол кері күші болуы мүмкін әртүрлі түсіндірулерге және жиі өзгерістерге ұшырайды. Салық органдары салықтық жыл аяқталғаннан кейін бес жыл ішінде ретроспективті тексеру жүргізе алады.

Компания басшылығы оның тиісті заңнаманы түсіндіруі қолданымды деп санайды және Компанияның салықтық позициясы негізделген болады деп санайды. Компания басшылығының пікірі бойынша, Компания осы қаржылық есептілікте қалыптастырылған резерверден асатын ағымдағы және ықтимал салықтық тсалытық талап арыздарға қатысты елеулі шығындарға ұшырамайды.

Трансферттi баға құру

Трансферттік баға белгілеу туралы заңға сәйкес халықаралық операциялар мемлекеттік бақылауға жатады. Бұл заң қазақстандық компанияларға, егер қажет болса, баға мен дифференциалды растайтын құжаттаманың бар екендігін қоса, халықаралық мәмілелерде пайдаланылатын бағаларды есептеудің экономикалық негіздемесін және әдісін қамтамасыз етуді талап етеді. Бұған қосымша, оффшорлық елдерде тіркелген компаниялармен халықаралық операцияларға дифференциалды қолдану мүмкін емес. Мәміле бағасы нарықтық бағадан ауытқып кеткен жағдайда, салық органдары салық салу объектілерін түзетуге және қосымша салықтар, айыппұлдар мен өсімпұлдар салу құқығына ие.

Салық органдарының компанияның трансферттік баға белгілеу саясатына дауласа алатынына тән тәуекелдерге қарамастан, басшылық, егер трансферттік баға белгілеу саясатына салық органдары дауласқан жағдайда, ол өз ұстанымын негіздеп, экспорттық бағалардың қалыптасуын растайтын барлық қажетті құжаттаманы бере алады деп есептейді. 2009 жылғы 1 қаңтардан Компания нарықтық құнына дейін табыс салығын толық есептеуді дербес жүргізеді. 2019 жылға есептеу сомасы 1,427 миллион теңгені құрады (2018 ж.: 121 миллион теңге).

Сақтандыру

Қазақстандағы сақтандыру қызметтерінің нарығы қалыптасу сатысында және басқа елдерде таралған сақтандырудың көптеген нысандары әлі қолжетімді емес. Компанияның өзінің өндірістік құрылыстарына, өндірістің тоқтауынан туындаған залалдарға немесе жылжымайтын мүлік объектілеріне немесе компанияның авариялары немесе қызметі нәтижесінде қоршаған ортаға келтірілген залалға байланысты үшінші тараптар алдында туындаған міндеттемелерге қатысты толық сақтандыру қорғауы жоқ.

Кепілдіктер

Кепілдіктер екінші тарап өз міндеттемелерін орындамаған жағдайда төлемдерді жүзеге асыру бойынша Компанияның қайтарып алынбайтын міндеттемелері болып табылады. Кейбір байланысты тараптарға берілген қаржылық кепілдіктер бойынша ең жоғары кредиттік тәуекел 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 10,793 миллион теңгені құрады (2018 ж.: 13,935 миллион теңге).

Кредиттік шарттардың талаптарын сақтау

Компания негізінен кредиттер мен қарыздарға байланысты белгілі бір шарттарды орындауы тиіс. Осы шарттардың орындалмауы қарыз қаражаты бойынша шығыстардың ұлғаюын және дефолтты жариялауды қоса алғанда, компания үшін теріс салдарларға әкеп соғуы мүмкін. 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ кредиттік шарттарда көзделген талаптарды сақтаған.

Жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарттар бойынша міндеттемелер

Компанияның 469 миллион теңге сомасында жер қойнауын пайдалануға арналған келісім-шарттардың талаптарына сәйкес ең төменгі жұмыс бағдарламаларын орындауға қатысты күрделі шығындар бойынша міндеттемелері бар (2018 ж.: 1,949 миллион теңге).

40 Қаржы тәуекелдерін басқару

Қаржы құралдарына қатысты есеп саясаты және ашу қаржы құралдарының мынадай сыныптарына қолданылады:

Миллион қазақстандық теңгеде	Ескерт.	2019 ж.	2018 ж.
Қаржылық активтер			
Сауда дебиторлық берешек	28	108,321	81,112
Банктердегі ағымдағы шоттар	33	31,617	45,023
Байланысты тараптарға берілген қарыздар	32	12,924	23,618
Байланысты тараптардан дивидендтер бойынша берешек	29	10,397	8,272
Талап етілгенге дейінгі салымдар	33	2,165	10
Пайдалануға шектелген ақша қаражаты	29	1,194	1,001
Туынды қаржы активі	9	543	1,369
Өтеуге дейін ұсталатын қаржы активтері	29	505	564
Қызметкерлерге берілген қарыздар	29	264	376
Өзге инвестициялар	27	63	55
Өзге дебиторлық берешек	28	48	51
Мерзімді депозиттер		13	18
Кассадағы ақша қаражаты	33	1	1
Қаржылық активтер жиыны		**168,055**	**161,470**
Қаржылық міндеттемелер			
Саудалық кредиторлық берешек	37	129,536	85,699
Банктік кредиттер	35	71,848	90,429
Шығарылған облигациялар	35	70,016	73,535
Өзге кредиторлық берешек	37	383	36
Тарихи шығындар бойынша міндеттемелер	38	345	492
Кепілдік міндеттемелерге арналған резерв	38	297	511
Қаржылық міндеттемелер жиыны		**272,425**	**250,702**

Қаржылық тәуекелдерге кредиттік тәуекел, өтімділік тәуекелі және нарықтық тәуекел (валюталық тәуекел, пайыздық тәуекел және өзге де баға тәуекелі) кіреді. Компанияның тәуекелдерді басқару жөніндегі саясаты Компания ұшырайтын тәуекелдерді анықтау және талдау, тәуекелдің рұқсат етілген шекті мәндерін және бақылаудың тиісті тетіктерін белгілеу, сондай-ақ тәуекелдер мониторингі және белгіленген шектеулерді сақтау мақсатында әзірленді. Тәуекелдерді басқару саясаты мен жүйелері компанияның нарықтық шарттары мен қызметінің өзгеруіне байланысты өзгерістер енгізу қажеттілігі тұрғысынан тұрақты түрде талданады. Компания бақылаудың реттелген және пәрменді жүйесін құру мақсатында оқыту мен басқарудың стандарттары мен рәсімдерін белгілейді, онда барлық қызметкерлер өзінің рөлі мен міндеттерін түсінеді. Компанияның тәуекелдерді басқарудағы негізгі мақсаты ішкі саясат пен рәсімдердің тиісті жұмыс істеуін қамтамасыз ету болып табылады.

Бұл ескертуде Компанияның көрсетілген қаржылық тәуекелдердің әрқайсысына ұшырағыштығы туралы, Компанияның мақсаты туралы, оның саясаты және осы тәуекелдерді бақалау және басқару процедуралары, және Компанияның капиталды басқаруға қатысты тәуекелдері туралы ақпарат ұсынылған. Сандық сипаттағы қосымша ақпарат осы жеке қаржылық есептілікте барлық мәтін бойынша ашылады. Директорлар кеңесі Компанияның мақсаттарын орнатуға және тәуекелдерді басқару бойынша саясатты бекітуге жауап береді. Басқарма тәуекелдерді басқару саясатын іске асыруға және тәуекелдерді басқарудың тиімді жүйесін іске асыруға жауап береді. Тәуекелдерді басқару комитеті оның орындалуына жауапкершілік алады және өзінің жұмысы туралы Басқарма мен Директорлар кеңесінің алдында үнемі есептілік беріп отырады.

Кредиттік тәуекел

Компания кредиттік тәуекелге бейім, атап айтқанда, қаржылық құрал бойынша тараптардың біреуі келесі тарапқа өзінің міндеттемелерін атқармауы арқылы қаржылық шығын келтіреді. Кредиттік тәуекелге бейімділігі Компанияның төлем мерзімін ұзарту шартында өнімді сату және контрагенттермен басқа мәмілелерді жасау нәтижесінде туындайды, осылардың нәтижесінде қаржылық активтер туындайды.

40 Қаржы тәуекелдерін басқару (жалғасы)

Кредиттік тәуекел негізінен Компанияда бар сатып алушылардың дебиторлық берешегімен, қызметкерлерге және байланысты тараптарға берілген ақшалай қаражаттармен және оның баламаларымен, мерзімдік депозиттермен және қарыздарымен байланысты. Қаржылық активтердің баланстық құны Компанияның кредиттік тәуекелге ұшырағыштығының максималды дәрежесін көрсетеді. Ақшалай қаражаттармен және оның баламаларымен және мерзімдік депозиттермен байланысты кредиттік тәуекел контрагенттерді халықаралық рейтингтік агенттіктері берген жоғары қолжетімділіктегі кредиттік рейтингтері бар (Қазақстан Республикасында) банктер ұсынатындығына байланысты шектеулі.

Төменде 2019 жылғы 31 желтоқсанға Компанияның салымдары орналастырылған қаржы мекемелерінің кредиттік рейтингі туралы ақпарат берілген:

Миллион қазақстандық теңгеде	**Рейтингі Standard & Poor's AAA – A-**	**Рейтингі Standard & Poor's BBB+ – B-**	**Жиыны**
Банктердегі ағымдағы шоттар	8,117	23,500	31,617
Пайдалануға шектелген ақша қаражаты	26	1,168	1,194
Мерзімді депозиттер	-	13	13
Талап етілгенге дейінгі салымдар	96	2,069	2,165
Жиыны	**8,239**	**26,750**	**34,989**

Төменде 2018 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компанияның салымдары орналастырылған қаржы мекемелерінің кредиттік рейтингі туралы ақпарат берілген:

Миллион қазақстандық теңгеде	**Рейтингі Standard & Poor's BBB+ - B**
Банктердегі ағымдағы шоттар	45,023
Пайдалануға шектелген ақша қаражаты	1,001
Мерзімді депозиттер	18
Талап етілгенге дейінгі салымдар	10
Жиыны	**46,052**

Компанияның сауда дебиторлық берешегіне қатысты кредиттік тәуекелге ұшырауы, негізінен, әрбір сатып алушының жеке сипаттамаларына байланысты. Нақты салаға немесе сатып алушылар өз қызметін жүзеге асыратын елге тән дефолт тәуекелін қоса алғанда, клиенттік базаның демографиялық көрсеткіштері кредиттік тәуекел деңгейіне аз дәрежеде әсер етеді. Компания несие тәуекелінің шоғырлануына бейім. 2019 жылы Компания кірісінің 64%-ы (2018 ж.: 86%) және 2018 жылғы 31 желтоқсандағы сауда дебиторлық берешегінің 81%-ы (2018 ж.: 73%) алты негізгі сатып алушыға сатуға келеді. Компания ұқсас сипаттамалары бар контрагенттерді, олар байланысты тараптар болған кезде айқындайды.

Компания несие саясатын қолданады, оған сәйкес әрбір жаңа клиенттің несие қабілеттілігі оған компания үшін стандартты төлемдер мен жеткізілімдерді жүзеге асырудың шарттары мен мерзімдері ұсынылғанға дейін жеке-жеке талданады. Компания сауда және басқа да дебиторлық берешекке қатысты сақтандыру жабынын талап етпейді.

Географиялық өңірлер бөлінісінде есепті күнгі жағдай бойынша сауда дебиторлық берешекке қатысты кредиттік тәуекелдің ең жоғары деңгейі мынадай болды (контрагенттің тіркелген орны бойынша):

Миллион қазақстандық теңгеде	**2019 ж.**	**2018 ж.**
Үндістан	38,335	53,430
Еуропалық одақ	30,866	13,720
Қытай	9,190	10,482
АҚШ	2,074	3,275
Ресей	22,371	-
Ұлыбритания	-	-
Канада	4,419	-
Қазақстан	1,066	205
Жиыны	**108,321**	**81,112**

40 Қаржылық тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Тауарларды сату бойынша орташа несиелік кезең 30-90 күнді құрайды. Дебиторлық берешек бойынша шот-фактура берілген күннен бастап алғашқы 30 күн ішінде пайыздар есептелмейді.

Күтілетін кредиттік шығындарды (ККШ) бағалау

Күтілетін кредиттік шығындарды бағалау – бағалау әдіснамасы, модельдері және бастапқы деректер пайдаланылатын бағалау. Келесі құрауыштар кредиттік шығындарға арналған бағалау резервіне елеулі әсер етеді: дефолтты анықтау, кредиттік тәуекелдің едәуір ұлғаюы, дефолт ықтималдығы, дефолт тәуекеліне ұшырауы және дефолт жағдайында шығын мөлшері, сондай-ақ макроэкономикалық сценарийлердің үлгілері. Компания есептік күтілетін кредиттік шығындар мен кредиттер бойынша нақты шығындар арасындағы айырмашылықты төмендету мақсатында модельдерге арналған модельдер мен бастапқы деректерді үнемі тексереді және растайды.

Компания күтілетін кредиттік шығындарды бағалау үшін расталатын болжамды ақпаратты, негізінен өзінің болжамды макроэкономикалық моделінің нәтижелерін пайдаланды. Талдау үшін оңай түсіндірілетін кейбір жорамалдар қолданылды: ЖІӨ өсу қарқыны, инфляция деңгейі, айырбас бағамы және экономикалық көрсеткіш. Соңғы макроэкономикалық функция инфляция туралы болжамды ғана қамтиды. Перспективалар туралы ақпарат есепті күннен кейінгі келесі 12 ай ішінде дефолт ықтималдығының параметрлеріне енгізіледі. Келесі кестеде күтілетін кредиттік шығындар деңгейіне сәйкес келетін ең маңызды болжамдық жорамалдар және олардың салмақ коэффициенттері 2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша берілген:

	Рұқсаттар:					
Айнымалы	**2019 ж.**	**2020 ж.**	**2021 ж.**	**2022 ж.**	**2023 ж.**	**2024 ж.**
Инфляция деңгейі	6.2	6.3	6.4	4.2	3.7	3.7

Компания ХҚЕС (IFRS) 9-да көзделген, барлық сауда және басқа да дебиторлық берешек үшін барлық мерзім ішінде күтілетін кредиттік шығындарға арналған бағалау резерві пайдаланылатын күтілетін кредиттік шығындарды бағалауға оңайлатылған тәсілді қолданады.

Күтілетін кредиттік шығындарды бағалау үшін сауда және өзге де дебиторлық берешек кредиттік тәуекелдің жалпы сипаттамалары және төлем мерзімі өткен күндер саны негізінде топтастырылған. Күтілетін кредиттік шығындардың деңгейі тиісінше 2019 жылғы 31 желтоқсанға дейін 24 ай немесе 2018 жылғы 31 желтоқсанға дейін сату бойынша төлем кестелеріне және осы кезеңде келтірілген ұқсас тарихи кредиттік шығындарға негізделеді.

40 Қаржылық тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Резерв матрицасы активтің мерзімі өткен күндердің санына негізделген. Төменде 2019 жылғы 31 желтоқсанға сауда дебиторлық берешек бойынша күтілетін кредиттік шығындарды бағалау туралы ақпарат берілген:

Жалпы құнынан %-бен	**Деңгей шығындар**	**Жалпы баланстық құны**	**Күтілетін кредиттік барлық мерзімдегі шығындар**
Сауда дебиторлық берешек			
- ағымдағы	0.28%	108,677	(356)
- төлемді 30 күннен кем кешіктіріп төлеу	-	-	-
- 30-дан 90 күнге дейін төлемді кешіктіріп төлеу	-	-	-
- 91-ден 180 күнге дейін төлемді кешіктіріп төлеу	-	-	-
- 181 күннен 360 күнге дейін төлемді кешіктіріп төлеу	-	-	-
- 360 күннен астам төлемді кешіктіріп төлеу	100%	32	(32)
Саудалық дебиторлық берешек (жалпы баланстық құны) жиыны		**108,709**	
Кредиттік шығындарға арналған бағалау резерві			**(388)**
Шарттар бойынша активтер жиынтығы (баланстық құны)		**108,321**	

Төменде 2018 жылғы 31 желтоқсанға сауда дебиторлық берешек бойынша күтілетін кредиттік шығындарды бағалау туралы ақпарат берілген:

Жалпы құнынан %-бен	**Деңгей шығындар**	**Жалпы баланстық құны**	**Күтілетін кредиттік барлық мерзімдегі шығындар**
Сауда дебиторлық берешек			
- ағымдағы	0.12%	81,130	(104)
- төлемді 30 күннен кем кешіктіріп төлеу	2.27%	88	(2)
- 30-дан 90 күнге дейін төлемді кешіктіріп төлеу	-	-	-
- 91-ден 180 күнге дейін төлемді кешіктіріп төлеу	-	-	-
- 181 күннен 360 күнге дейін төлемді кешіктіріп төлеу	-	-	-
- 360 күннен астам төлемді кешіктіріп төлеу	100%	46	(46)
Саудалық дебиторлық берешек (жалпы баланстық құны) жиыны		**81,264**	
Кредиттік шығындарға арналған бағалау резерві			**(152)**
Шарттар бойынша активтер жиынтығы (баланстық құны)		**81,112**	

Төмендегі кестеде сауда және өзге де дебиторлық берешек үшін жылдық кезеңнің басы мен соңы арасындағы кезеңде болған күтілетін кредиттік шығындардың оңайлатылған моделіне сәйкес кредиттік шығындарға арналған бағалау резервіндегі өзгерістер түсіндіріледі:

Миллион қазақстандық теңгеде	**2019 ж.**	**2018 ж.**
1 қаңтардағы құнсыздануға арналған резерв	(152)	(735)
Жыл ішінде құнсыздануға резервтің ұлғаюы	(324)	(89)
Қалпына келтірілді	88	663
Жыл ішінде есептен шығарылған сомалар	-	9
31 желтоқсандағы құнсыздануға арналған резерв	**(388)**	**(152)**

40 Қаржы тәуекелдерін басқару (жалғасы)

Байланысты тараптар берген (32-ескерту) қарыздарға және қызметкерлердің қарыздарына (29-ескерту) қатысты кредиттік тәуекел берілген қаражаттардың қайтарылмау мүмкіншілігінен туындайды. Бірлескен және қауымдастырылған кәсіпорындар және қызметкерлер берген қарыздарға қатысты, Компания кредиттік тәуекелді қарыз алушылардың активтерінің кепілі түрінде қарызды қамтамасыз етуді ұсыну талаптары арқылы төмендетеді. Қарыз алушыларда кредиттік рейтинг болмайды.

Өтемпаздық тәуекелі

Компания қарыз қаражатынан, сауда және өзге кредиторлық берешектен тұратын қаржыландырудың тұрақты базасын қолдауға тырысады. Компанияның өтемпаздықты басқаруға тәсілі бұның қаншалық мүмкін екендігін қамтамасыз етуде, Компанияда шығынның туындауына жол бермейтін және Компанияның беделіне нұқсан келтірмейтін әдеттегідей және қысылтаяң кездерде де мерзімінде өзінің міндеттемелерін өтеу үшін жеткілікті өтемпаздық қаражаттың үнемі болуы. Компания өтемпаздық деңгейіне күтпеген талаптарға жылдам әрі тиісті түрде әсер ету мүмкіншілігін алу үшін өтемпаздық активтердің әртараптандырылған портфельдеріне қаражатты инвестициялайды.

Компания күтілетін операциялық шығыстардың орнын толтыру үшін жеткілікті көлемдегі бірінші талап бойынша қолжетімді ақша қаражатының болуын қамтамасыз етеді. Бұл ретте пайда болуын алдын ала негізді түрде білу мүмкін болмаған айрықша жағдайлардың, мысалы, табиғи апаттарының, ықпалы ескерілмейді.

Төменде Компанияның пайдаланылмаған қарыздары және өтемпаздық тәуекелін басқарудың маңызды элементі болып табылатын қысқамерзімдік депозиттерге орналастырылған қысқамерзімдік депозиттерді қоса, уақытша еркін ақшалары туралы ақпарат берілген:

Миллион қазақстандық теңгеде	**2019 ж.**	**2018 ж.**
Қарыздар бойынша пайдаланылмаған сома	124,342	85,485
Шоттардағы ақша қаражатының сомасы	31,625	45,035
Қысқамерзімдік депозиттердегі сома	2,165	15
Жиыны	**158,132**	**130,535**

Бұдан әрі келтірілген кестеде өтеуге дейін қалған шарттық мерзімдер бойынша есептік күнге арналған жағдай бойынша міндеттемелерді бөлу көрсетілген. Өтеу мерзімі кестесінде ашылған сомалар контрактілік дисконтталмаған ақша ағымдары, оған қоса алынған кредиттер және қаржылық сақтандыру бойынша міндеттмелердің жалпы сомасы көрсетілген. Бұл дисконтталмаған ақша ағымдары қаржылық жағдай туралы есептілікке енгізілген сомадан ерекшеленеді, себебі қаржылық жағдай туралы есептілікте берілген сома ақша қаражатының дисконтталған ағымдарының негізінде есептелген.

Сома төлемге тіркелмеген болып табылған жағдайда, сома кестеде есептік күніндегі шарттан шыға отырып анықталады. Валюталық төлемдер есептік кезеңнің соңына спот айналым курсын пайдаланумен қайта есептеледі.

40 Қаржылық тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Төменде 2019 жылғы 31 желтоқсандағы қаржылық міндеттемелерді өтеудің шарттық мерзімдері туралы ақпарат берілген:

Миллион қазақстандық теңгеде	**Баланстық құны**	**Шарт бойынша ақша қаражатының ағыны**	**Талап етілгенге дейін және 1 айдан кем**	**1 айдан 3 айға дейін**	**3 айдан 1 жылға дейін**	**1 жастан 5 жасқа дейін**	**5 жылдан астам**
Банктік кредиттер	71,848	72,294	55,653	5,595	11,046	-	-
Саудалық кредиторлық берешек	129,536	129,536	-	129,536	-	-	-
Шығарылған облигациялар	70,016	83,183	-	-	3,488	79,695	-
Шығарылған қаржылық кепілдіктер	297	10,793	-	10,793	-	-	-
Тарихи шығындар бойынша міндеттемелер	345	345	-	40	121	184	-
Қаржылық жалдау бойынша міндеттемелер	983	1,131	-	126	377	628	-
Өзге кредиторлық берешек	383	383	-	383	-	-	-
Жиыны	**273,408**	**297,665**	**55,653**	**146,473**	**15,032**	**80,507**	**-**

Төменде 2018 жылғы 31 желтоқсанда қаржылық міндеттемелерді өтеудің шарттық мерзімдері туралы ақпарат берілген:

Миллион қазақстандық теңгеде	**Баланстық құны**	**Шарт бойынша ақша қаражатының ағыны**	**Талап етілгенге дейін және 1 айдан кем**	**1 айдан 3 айға дейін**	**3 айдан 1 жылға дейін**	**1 жастан 5 жасқа дейін**	**5 жылдан астам**
Банктік кредиттер	90,429	92,367	30,974	16,913	27,740	16,740	-
Саудалық кредиторлық берешек	86,475	86,475	-	85,699	-	776	
Шығарылған облигациялар	73,535	76,428	-	-	76,428	-	-
Шығарылған қаржылық кепілдіктер	511	13,935	-	13,935	-	-	-
Тарихи шығындар бойынша міндеттемелер	492	519	-	40	120	359	-
Қаржылық жалдау бойынша міндеттемелер	479	564	-	43	129	392	-
Өзге кредиторлық берешек	36	36	-	36	-	-	-
Жиыны	**251,957**	**270,324**	**30,974**	**116,666**	**104,417**	**18,267**	**-**

40 Қаржылық тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Нарықтық тәуекел

Компания нарықтық тәуекелдің әсер етуіне бейім. Нарықтық тәуекел – бұл нарықтық бағаның өзгерісі Компанияның пайдасына немесе оның қаржылық құралдарының құнына кері әсер ету тәуекелі. Нарықтық тәуекелдер келесілер бойынша ашық ұстанымдармен байланысты: а) шетел валютасы, б) пайыздық активтер және міндеттемелер және в) нарықта жалпы және ерекше өзгерістердің тәуекеліне бейім үлестік құралдар. Нарықтық тәуекелді басқару мақсаты - нарықтық тәуекелге бейімділікті бақылау және оны рұқсатты шамада ұстап қалу, сонымен бірге инвестицияның табыстылығына қол жеткізу. Басшылық қабылданатын тәуекелге қатысты лимиттерді бекітеді және олардың тұрақты негізде сақталуын бақылайды. Алайда нарықта анағұрлым елеулі өзгерістер болған жағдайда бұл тәсілді қолдану осы лимиттерден жоғары шығынның алдын ала алмайды.

Төменде берілген нарықтық тәуекелге сезімталдық бір фактордың өзгеруіне негізделген, қалған айнымалы сипаттамалардың барлығы өзгеріссіз қалып отырады. Іс жүзінде бұлай болу екіталай және бірнеше факторлардың өзгерісі– мысалы, пайыздық мөлшерлеме мен валюта курсының өзгерісі, арақатынас орнатуы мүмкін.

Валюталық тәуекел

Компания функционалдық валютадан бөлек валютада берілген сату, сатып алу және қарыздарды тарту операцияларын жүзеге асыра отырып, валюта тәуекеліне ұшырайды. Қарыздар валютада көрсетілген, олар валютаға сәйкес келеді, онда Компанияның қолданыстағы бөлімшелерімен ақша қаражатының ағымдары түрлендіріледі. Несиелер Компанияның операциялық бөлімшелері өндіретін ақша ағымына сәйкес келетін валютада көрсетілген. Олай болса, негізінен туынды құралдарды пайдаланбай экономикалық хеджерлеу әсеріне қол жеткізеді. Шетел валютал арында берілген басқа ақша активтері мен міндеттемелеріне қатысты, Компания төлем валютасын ескере отырып, болашақ шығыстарды жоспарлау арқылы шекті шамада тәуекелге бейім нетто-ұстанымды ұстап қалуға тырысады.

Компания негізінен АҚШ долларының ауытқушылық тәуекеліне бейім. Компанияның валюталық тәуекелге бейімділігі келесі түрде көрсетілген:

Миллион қазақстандық теңгеде	**2019 ж.**	**2018 ж.**
АҚШ долларымен көрсетілген		
Сауда дебиторлық берешек	105,544	76,591
Ақша қаражаты және олардың баламалары	27,994	36,099
Берілген қарыздар*	12,924	23,618
Пайдалануға шектелген ақша қаражаты	25	-
Өзге активтер	-	5
Активтер жиыны	**146,487**	**136,313**
Банктік кредиттер	(141,864)	(90,428)
Шығарылған облигациялар*	(70,016)	(73,535)
Саудалық кредиторлық берешек	(1,285)	(3,471)
Басқа да қаржылық міндеттемелер	(158)	(999)
Өзге кредиторлық берешек	(2)	-
Міндеттемелер жиыны	**(213,325)**	**(168,433)**
Валюталық тәуекелге ұшыраудың таза сомасы	**(66,838)**	**(32,120)**

** - байланысты тараптарға берілген қарыздар және шығарылған облигациялар теңгемен номинацияланған, бірақ теңгеге қатысты АҚШ доллары бағамының өзгеруіне индекстеу туралы ережелерді қамтиды.*

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша АҚШ долларына қатысты теңге бағамының 12%-ға әлсіреуі және 9%-ға нығайту: төменде көрсетілген сомаларға кезең ішіндегі капитал мен пайда немесе шығынның шамасын 14%-ға әлсіретіп, 10%-ға нығайту ұлғайса (азайса) болар еді.

Миллион қазақстандық теңгеде	**2019 ж.**	**2018 ж.**
АҚШ доллары бағамының 12%-ға ұлғаюы (2018 ж .: 14%)	(6,416)	(3,597)
АҚШ доллары бағамының 9%-ға азаюы (2018 ж.: 10%)	4,812	2,570

40 Қаржылық тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Теңге бағамының АҚШ долларына қатысты жоғарыда көрсетілгендей өзгерісі 2019 жыл ішіндегі тарихи нарықтық мәліметтер негізінде есептелген орташа квадраттық ауытқу көлеміндегі нарықтық тәуекелдің ықтимал өзгеруі болып табылады.

Уранның нарықтық бағасының өзгеру тәуекелі

Компания қызметі халықаралық нарықта АҚШ долларында белгіленетін уран бағасының ауытқуының әсеріне бейім. Компанияның жыл сайынғы бюджеті уранның келесі жылға арналған болжамдық бағасының негізінде дайындалады.

Уран бағасы ауытқуға тарихи бейім және Компанияның бақылауынсыз төменде көрсетілген және олармен шектелмейтін көптеген факторлардың әсеріне ұшырайтын болады:

– атомдық электр станциялары тарапынан отын ретінде пайдаланылатын уранға сұраныс;

– қосымша көздер деңгейінің сарқылуы, яғни қайталап пайдалану және сұраныс пен ұсыныс арасындағы айырманы жою үшін аралас жоғары байытылған құрамдастардың болуы;

– Халықаралық атом энергиясы агенттігінің нормативтік актілерінің әсері және

– уран саласына тікелей қатысты өзге факторлар.

Есепті күн жағдайы бойынша қаржылық активтері мен қаржылық міндеттемелеріне қатысты нарықтық бағалардың өзгеруі тәуекелінің елеулі ықпалы болған жоқ.

Сыйақы мөлшерлемесін өзгерту тәуекелі

Сыйақы мөлшерлемесінің өзгеруі, негізінен, жұмылдырылған қарыздарға, не олардың әділ құнын (белгіленген сыйақы мөлшерлемесімен борыштық міндеттемелер), не болмаса олар бойынша ақша қаражатының болашақ ағымдарын (айнымалы сыйақы мөлшерлемесі бар борыштық міндеттемелер) өзгерте отырып, әсер етеді.

Жаңа кредиттер мен қарыздарды тартқан жағдайда, басшылық Компания үшін өтеу мерзімі басталғанға дейін күтілетін кезең бойында қай сыйақы мөлшерлемесі анағұрлым тиімді болатындығын (белгіленген немесе айнымалы) өзінің кәсіби пайымдауының негізінде анықтайды.

2019 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша құралдар компания 4.0% тіркелген сыйақы мөлшерлемесімен облигациялар шығарды (2018 ж.: 4.6%).

Есепті күнге сыйақы ставкаларының түрлері бойынша топтастырылған Компанияның пайыздық қаржы құралдарының құрылымы мынадай болды:

Миллион қазақстандық теңгеде	**2019 ж.**	**2018 ж.**
Тіркелген сыйақы мөлшерлемесі бар құралдар		
Байланысты тараптарға берілген қарыздар	12,924	23,618
Пайдалануға шектелген ақша қаражаты	1,194	1,001
Талап етілгенге дейінгі салымдар	2,165	10
Шығарылған облигациялар	(70,016)	(73,535)
Банктік кредиттер	(55,532)	-
Таза позиция	**(109,265)**	**(48,906)**
Құбылмалы сыйақы мөлшерлемесі бар құралдар		
Банктік кредиттер	(16,316)	(90,429)

Сыйақы мөлшерлемесі белгіленген қаржылық құралдардың әділ құнының сезімталдығын талдау

Компания сыйақы мөлшерлемесі белгіленген қаржылық активтер мен қаржылық міндеттемелердің ешқайсысын өзгерістері пайда немесе шығын құрамында көрсетілетін әділ құн бойынша бағаланатын құралдар үшін қарастырылған тәртіпте есепке алмайды. Сондықтан есепті күн бойынша сыйақы мөлшерлемесінің қандай да бір өзгерісі кезең ішіндегі пайда немесе шығын көрсеткішіне әсер етпейді. Алайда қаржылық активтермен қаржылық міндеттемелер пайыздық мөлшерлеменің өзгеруі салдарынан әділ құнның өзгеруі тәуекеліне бейім. Пайыздық мөлшерлеменің ықтимал өзгерістері мұндай қаржылық активтер пен қаржылық міндеттемелердің әділ құнына елеулі әсер етпейді.

40 Қаржы тәуекелдерін басқару (жалғасы)

Құбылмалы сыйақы мөлшерлемесі бар қаржылық құралдардың ақша қаражаты ағынына сезімталдығын талдау

Есептік күніне сыйақы мөлшерлемелерінің 20 (20) базистік тармақтарға артуы (азаюы) (2018 ж.: 50 базистік тармаққа артуы және 15 базистік тармаққа азаюы); кезең ішіндегі пайда немесе шығын капиталы мен көлемін төменде көрсетілген сомаларға азайтқан (арттырған) болар еді. Бұл жорамал басшылықтың ағымдағы нарықтық мөлшерлемеге, сондай-ақ экономикалық ортаға негізделген пайыздық мөлшерлемелерде ықтимал өзгерістердің негізделген бағалауын көрсетеді. Бұл талдау барлық басқа айнымалылар, соның ішінде шетел валютасының айырбас курсы, өзгеріссіз қалады және есептіліктік кезеңге өтелмеген міндеттемелердің сомасы бүкіл жыл бойында өтелмей қалып отырған деген жорамалдан шыға отырып жүргізілді.

Миллион қазақстандық теңгеде	**2019 ж.**	**2018 ж.**
20 базистік тармаққа ұлғайту (2018 ж.: 50 базистік тармақ)	(26)	(362)
20 базистік тармаққа азайту (2018 ж.: 15 базистік тармақ)	26	109

Баланстық құнмен салыстырғанда әділ құн

Компания қаржылық есептілікте танылған қаржылық активтер мен қаржылық міндеттемелердің баланстық құны шамамен олардың әділ құнына тең деп санайды.

Қаржылық міндеттемелердің әділ құнын бағалау кезінде басшылық келесідей жорамалдарды пайдаланды: (а) пайызсыз қаржылық міндеттемелер және белгіленген пайыздық мөлшерлемесі бар міндеттемелер үшін қаржылық міндеттемелер нарықтық мөлшерлемеге барынша жақындатылған тиімді пайыздық мөлшерлеме бойынша дисконтталды; (б) құбылмалы мөлшерлемесі бар қаржылық міндеттемелер үшін қаржылық міндеттемелердің әділ құны баланстық құннан онша ерекшеленбейді, өйткені ақшаның уақытша құнының әсері елеусіз.

Капиталды басқару

Компания Компанияның үздіксіз қызметін жалғастыру, инвесторлардың, кредиторлардың және нарықтың сенімін сақтау, акционерге қолайлы табыстылық деңгейін қамтамасыз ету, капиталдың құнын азайтуға мүмкіндік беретін капиталдың оңтайлы құрылымын қолдау, сондай-ақ бизнестің болашақ дамуын қамтамасыз ету қабілетін қамтамасыз ету үшін капиталдың тұрақты базасын қолдау саясатын іске асырады. Капитал компанияның барлық капиталы мен резервтерін қамтиды.

Компания кәсіпорындарының банктермен жасасқан кредиттік келісімдерінің міндетті шарттарына сәйкес, Компания оған қолданылатын заңдарды барлық жағынан сақтауы тиіс, оның қандай да бір активтеріне қатысты міндеттемелер құрмауы немесе жасалуына жол бермеуі немесе кредиттік келісімдерде көзделген жағдайларды қоспағанда, активтерді өткізбеуі тиіс, олар туындаған жағдайда, несие беруші банктерден сатып алуға, бірігуге және шығып кетуге рұқсат алмауы тиіс, сондай-ақ Компания ядролық қаруды таратпау туралы шартқа қол қойған және Атом энергиясы жөніндегі халықаралық агенттіктің мүшелері болып табылатын елдерде ғана орналасқан сатып алушыларға азаматтық мақсаттар үшін уранды сата алады. Бұдан басқа, Компания Компанияның шоғырландырылған ақпаратына негізделген бірнеше негізгі қаржылық көрсеткіштерді белгіленген деңгейде қолдауы тиіс:

- қаржылық борыштың өз капиталына қатынасы;

- салық, пайыздар, тозу және амортизация төлегенге дейін қаржылық борыштың пайдаға қатынасы (борыш/EBITDA).

Компанияда капиталды басқару үшін сыртқыларға ұқсас ішкі сандық мақсатты көрсеткіштер орнатылған.

Компания мақсаты қаржылық емес ұйымдар үшін борышты және қаржылық тұрақтылықты басқарудың бірыңғай қағидаттары мен тетіктерін қабылдау жолымен қаржылық тәуекелдерді басқару болып табылатын борышты және қаржылық тұрақтылықты басқару саясатын қолданады.

2019 және 2018 жылдар ішінде Компания кредиттер мен қарыздарға байланысты жоғарыда көрсетілген міндетті шарттарды қоса алғанда, капитал деңгейіне қойылатын барлық сыртқы талаптарды сақтады.

41 Қаржы құралдарының әділ бағасы

Әділ құнды бағалаудың нәтижелері әділ құн иерархиясының деңгейлері бойынша талданады және бөлінеді: (і) 1-деңгейге белсенді нарықтардағы бірдей активтер немесе міндеттемелер үшін белгіленетін бағалар (түзетілмейтін) бойынша бағалау жатады, (іі) 2-деңгейге – пайдаланылатын елеулі бастапқы деректердің барлығы активтер немесе міндеттемелер үшін тікелей (яғни, мысалы, бағалар) немесе жанама түрде (яғни, мысалы, бағадан туындылар) қадағаланатын болып табылатын бағалау әдісінің көмегімен алынған бағалаулар жатады; және (ііі) 3-деңгей бағалаулары қадағаланатын нарықтық деректерде негізгі емес болып табылады олар бақыланатын нарық мәліметтерде негізделмеген бағалаулар болып табылады (яғни, бақыланбайтын бастапқы мәліметтерге негізделген). Қаржылық құралдарды әділ баға иерархиясындағы қандай да бір санатқа жатқызған кезде басшылық пайымдауды пайдаланады.

Егер де әділ бағаны бағалауда елеулі түзетуді талап ететін бақыланатын мәліметтер пайдаланылса, онда ол 3-деңгейге жатқызылады. Пайдаланылатын мәліметтердің маңыздылығы әділ бағаны бағалаудың барлық жиынтығы үшін бағаланады.

Әділ құн бойынша бағаланбайтын, бірақ олар үшін әділ бағаның ашылуы жасалатын активтер мен міндеттемелер

Әділ құн бойынша бағаланбайтын, бірақ олар үшін әділ бағасын ашу жасалатын барлық активтер мен міндеттемелерді бағалау әділ құн иерархиясының 3-деңгейіне жатады.

Иерархияның 3-деңгейіндегі әділ бағаны бағалау ақша қаражатының дисконтталған ағындарыәдісінің көмегімен орындалған болатын. Құбылмалы пайыздық мөлшерлемесі бар туынды құралдардың әділ құны, белсенді нарықта белгілемесі жоқ, баланстық құнға тең қабылданған болатын. Белсенді нарықта белгілемесі жоқ белгіленген пайыздық мөлшерлемесі бар құралдың әділ құны ұқсас кредит тәуекелі мен ұқсас өтеу мерзімін болжамдайтын жаңа құралдар үшін қарыз алу нарығында қолданыстағы пайыздық мөлшерлемелерді қолданумен ақша қаражатының дисконтталған ағындары әдісіне негізделеді.

Амортизацияланған баға бойынша көрсетілетін қаржылық активтер

Құбылмалы пайыздық мөлшерлемесі бар құралдардың әділ құны әдетте олардың баланстық құнымен тең. Амортизацияланған баға бойынша көрсетілетін активтердің әділ құнын бағалау 3-деңгейге жатады. Белгіленген пайыздық мөлшерлемесі бар құралдардың бағалау әділ құны ұқсас кредит тәуекелі мен ұқсас өтеу мерзімі қарастырылатын жаңа құралдар үшін қарыз алу нарығында қолданыстағы пайыздық мөлшерлемелерді қолданумен ақша қаражатының дисконтталған ағындары әдісіне негізделеді. Пайдаланылатын дисконттау мөлшерлемесі контрагенттің кредит тәуекеліне байланысты. Өтеуге дейін ұсталатын инвестициялардың әділ құны сұранысқа баға белгілеу негізінде анықталды.

Амортизацияланған баға бойынша көрсетілетін міндеттемелер

Өзге міндеттемелердің әділ құны бағалау әдістерін пайдаланумен анықталады. Белгіленген пайыздық мөлшерлемесі және белгіленген өтеу мерзімі бар құралдардың есептік әділ құны ұқсас кредит тәуекелі мен ұқсас өтеу мерзімі қарастырылған жаңа құралдарға арналған пайыздық мөлшерлемелерді қолданумен күтілетін дисконтталған ақша ағындарына негізделеді. Талап ету бойынша өтелетін немесе алдын ала ескертілген жағдайда өтелетін міндеттемелердің («талап ету бойынша өтеуге жататын міндеттемелер») әділ құны міндеттемелерді өтеу туралы талап ықтимал мәлімделген бірінші күннен бастап дисконтталған талап ету бойынша төленетін сома ретінде есептеледі. Дисконттаудың пайдаланылатын мөлшерлемелері өтеу мерзімі мен міндеттеме валютасына байланысты жылдық 3.3%-дан бастап 6.3%-ға дейін өзгереді.

42 Қаржылық құралдарды бағалау категориялары бойынша ұсыну

ХҚЕС (IAS) 39 «Қаржылық құралдар» сәйкес Компания өзінің қаржылық активтерін келесідей анаттарға бөледі: (а) пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржылық активтер; (б) өзге жиынтық кіріс арқылы бағаланатын қаржылық активтер және (в) амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржылық активтер. Категория «пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қаржылық активтер» санатының екі ішкі санаты бар: (і) пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша міндетті түрде бағаланатын активтер және (іі) осы санатқа бастапқы мойындау кезінде немесе кейін жатқызылған активтер. Компанияның пайда немесе шығын арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын туынды қаржылық активтен басқа қаржылық активтерінің барлығы 2019 жылғы 31 желтоқсан бойынша амортизацияланған құн бойынша санатқа енгізіледі (9-ескерту).

2019 және 2018 жж. 31 желтоқсан бойынша Компанияның барлық қаржылық амортизацияланған құн бойынша көрсетілді.

43 Бизнесті сатып алу

Компания және Uranium One Inc «Қаратау» ЖШС және «Ақбастау» БК» АҚ-да 50%-дан қатысу үлесіне ие. 2018 жылы Компания және Uranium One Inc бірқатар құжаттарға қол қойып, қатысушылардың/акционерлердің барлық өндірілетін өнімді екі тарап үшін де әділ баға бойынша қатысу үлестеріне пропорционал түрде сатып алуы бойынша қатысушылардың/акционерлердің міндеттерін, сонымен қатар қызметті қаржыландыру ұсыну міндеттемелерін бекітті. Екі тараптың да кәсіпорындардың активтеріне құқықтары бар және олардың міндеттемелері бойынша жауап береді, тиісінше, 2018 жылдан бастап бұл кәсіпорындар бірлескен операциялар ретінде жіктелді. Компания өзінің бірлескен активтер, міндеттемелер, кірістер мен шығыстардағы тікелей құқығын 50% қатысу үлесіне пропорционал мойындады, бұл баптар Компанияның қаржылық есептілігінде жол бойынша шоғырландырылады. 2018 жылға дейін «Қаратау» ЖШС (50% қатысу үлесі) және «Ақбастау» БК» АҚ (50% акция) инвестициялар үлестік қатысу әдісі бойынша есепке алынды (26-ескерту).

«Қаратау» ЖШС және «Акбастау» БК» АҚ бірлескен кәсіпорындардан бірлескен операциялар құрамына ауыстырылуы бизнесті сатып алу ретінде есепке алынады. Тиісінше, бірлескен операцияларды есепке алу әдісіне көшу кезінде активтер мен міндеттемелерді мойындау ХҚЕС (IFRS) 3 сәйкес сатып алу әдісі бойынша жүзеге асырылады.

Компания бизнесті сатып алудан таза пайданы мойындады.

Миллион қазақстандық теңгеде	**2018**
Бірлескен кәсіпорындарға инвестициялардың сатып алған күнге дейінгі әділ құны	250,107
Азайту: Бірлескен кәсіпорындарға инвестициялардың баланстық құны	(1,705)
Бизнесті сатып алудан таза пайда жиыны	**248,402**

43 Бизнесті сатып алу (жалғасы)

Төменде табысталған өтемнің және оның құрамдастарының жалпы сомасының сатып алу күніне әділ құны көрсетілген:

Миллион қазақстандық теңгеде	**«Ақбастау» БК» АҚ**	**«Қаратау» ЖШС**	**Жиыны**
Ақша қаражатының төленген сомасы	-	-	-
Бұрын болған қатынастар бойынша міндеттемелер	(5,333)	(3,205)	(8,538)
Табысталған сыйақы жиыны	**(5,333)**	**(3,205)**	**(8,538)**
Бірлескен кәсіпорындарға инвестициялардың сатып алғанға дейінгі әділ құны	110,837	139,270	250,107
Табысталған сыйақының және сатып алған ұйымдардағы бұрын тиесілі болған үлестердің әділ құнының жиыны	**105,504**	**136,065**	**241,569**

Сатып алған активтер мен міндеттемелердің әділ құнын бағалауды тәуелсіз кәсіби бағалаушы жүргізді.

Табысталған өтемнің және сәйкестендірілетін сатылып алынған активтердің сомасы мен ұйымды сатып алу кезінде қабылданған міндеттемелер мен шартты міндеттемелердің арасындағы айырмашылықтар, төмендегі кестеде көрсетілгендей, «гудвил» сомасын мойындауға әкеледі. Кейінге қалтырылған салық 43,329 миллион теңге сомасында бизнесті сатып алу нәтижесінде есепке алынды (18 ескерту).

Төменде «Ақбастау» БК» АҚ үшін сатылып алынған активтер мен міндеттемелердің әділ құны туралы және гудвил туралы ақпарат көрсетілген (50% қатысу үлесіне пропорционал түрде):

Миллион қазақстандық теңгеде	**Әділ құн**
Ақша қаражаты және олардың баламалары	1,513
Дебиторлық берешек	5,924
Қорлар	1,206
Жер қойнауын пайдалану құқығы	91,790
Негізгі құралдар	4,425
Өндіріске дайындау шығындары, Барлау және бағалау активтері	6,273
Өзге активтер	1,385
Кейінге қалдырылған салық міндеттемелері	(18,520)
Кредиторлық берешек	(780)
Өзге міндеттемелер	(899)
Сатылып алынған таза сәйкестендірілетін активтердің әділ құны (топішілік берешектерді алып тастағанға дейінгі)	92,317
Азайту: топішілік берешектерді алып тастау	(5,333)
Сатылып алынған таза сәйкестендірілетін активтердің әділ құны	**86,984**
Сатып алумен байланысты гудвил	18,520
Табысталған сыйақы және сатып алған ұйымдағы бұрын тиесілі болған үлестің әділ құнының жиыны	**105,504**

43 Бизнесті сатып алу (жалғасы)

Бағалау нәтижесінде «Ақбастау» БК» АҚ активтерінің әділ құны, негізінен, жер қойнауын пайдалану құқығының әділ құнын бағалау есебінен 92,600 миллион теңгеге ұлғайды, оның нәтижесінде баланстық құн 95 миллион теңгеден 91,790 миллион теңгеге дейін ұлғайды. Негізгі құралдардың әділ құны 905 миллион теңгеге ұлғайды.

18,520 миллион теңге сомасындағы кейінге қалдырылған салық әділ құнның баланстық құннан асуы сомасына есептелді.

2018 жылғы 1 қаңтарға Компанияның уран сатып алу келісімшарты бойынша «Ақбастау» БК» АҚ алдында 5,420 миллион теңге сомасына кредиторлық берешегі болды, сонымен қатар тауарлар мен қызметтер жеткізу келісімшарттары бойынша 87 миллион теңге сомасында дебиторлық берешегі бар болды.

Төменде «Қаратау» ЖШС үшін сатылып алынған активтер мен міндеттемелердің әділ құны туралы және гудвил туралы ақпарат көрсетілген (50% қатысу үлесіне пропорционал түрде):

Миллион қазақстандық теңгеде	**Әділ құн**
Ақша қаражаты және олардың баламалары	372
Дебиторлық берешек	4,977
Қорлар	1,716
Жер қойнауын пайдалану құқығы	123,268
Негізгі құралдар	7,167
Өндіріске дайындау шығыстары және барлау және бағалау активтері	6,134
Өзге активтер	616
Кейінге қалдырылған салықтық міндеттемелер	(24,809)
Несиелер мен қарыздар	(2,235)
Кредиторлық берешек	(2,087)
Өзге міндеттемелер	(658)
Сатылып алынған таза сәйкестендірілетін активтердің әділ құны (топішілік берешектерді алып тастағанға дейінгі)	114,461
Азайту: топішілік берешектерді алып тастау	(3,205)
Сатылып алынған таза сәйкестендірілетін активтердің әділ құны	**111,256**
Сатып алумен байланысты гудвил	24,809
Табысталған сыйақы және сатып алған ұйымдағы бұрын тиесілі болған үлестің әділ құнының жиыны	**136,065**

Бағалау нәтижесінде «Қаратау» ЖШС активтерінің әділ құны, негізінен, жер қойнауын пайдалану құқығының әділ құнын бағалау есебінен, 124,123 миллион теңге сомаға ұлғайды, оның нәтижесінде баланстық құн 61 миллион теңгеден 123,270 миллион теңгеге дейін ұлғайды. Негізгі құралдардың әділ құны 914 миллион теңгеге ұлғайды.

24,809 миллион теңге сомасындағы кейінге қалдырылған салық әділ құнның баланстық құннан асуы сомасына есептелді.

2018 жылғы 1 қаңтарға Компанияның уран сатып алу келісімшарты бойынша «Қаратау» ЖШС алдында 4,027 миллион теңге сомасына кредиторлық берешегі болды, сонымен қатар тауарлар мен қызметтер жеткізу келісімшарттары бойынша 822 миллион теңге сомасында дебиторлық берешегі бар болды

44 Сегменттік ақпарат

Операциялық сегменттер шаруашылық қызметін жүзеге асыратын компоненттер болып табылады, бұл ретте олар табысты түрлендіре алады немесе шығыстармен байланысты болуы мүмкін, сегменттердің операциялық нәтижелері жүйелі түрде операциялық шешімдер үшін жауап беретін басшылықпен талданады, және операциялық сегменттер үшін бөлек қаржылық ақпарат бар. Операциялық шешімдер үшін жауап беретін басшы ұйымның ресурстарын бөлетін және қызметінің нәтижелерін бағалайтын бір адам немесе тұлғалар тобы болуы мүмкін. Операциялық шешімдер үшін жауап беретін басшының функцияларын Компанияның Басқармасы Төрағаның басшылығымен атқарады.

(а) Өткізілуінен әрбір сегмент табыс алатын өнімдер мен қызметтердің сипатталуы

Компания геологиялық барлау және уран өндіруден бастап, маркетинг пен сатуға дейінгі өндірістік тізбекке кірістірілген тік интеграцияланған бизнес және бір «Уран» сегменті болып табылады.

(б) Басшылық есептік сегменттерді анықтау үшін пайдаланатын факторлар

Операциялық шешімдер үшін жауапты басшылық қарайтын сегметтер бойынша қаржылық ақпаратқа:

- бизнес-бірліктер (сегменттер) бойынша кірістер мен шығыстар туралы ақпарат тоқсандық негізде ХҚЕС негізінде;
- активтер мен міндеттемелер, онымен қатар күрделі қаржы жұмсалымдары туралы ақпарат сегменттер бойынша тоқсандық негізде;
- ай сайынға және тоқсандық негізде талданатын операциялық деректер (өндіріс көлемі және қорлар деңгейі сияқты) және өткізу туралы деректер (өнім типі бойынша сатулардың көлемі, орташа бағалар сияқты).

(в) Операциялық сегменттердің пайдасын немесе шығынын, активтерін және міндеттемелерін бағалау

Операциялық шешімдер үшін жауапты басшылық әрбір сегменттің қызмет нәтижелерін жалпы маржа мен таза пайда негізінде бағалайды. Сегменттік қаржылық ақпарат ХҚЕС сәйкес дайындалған. Компания тұтасымен «уран» сегментіне жатқызылғандықтан, осы қаржылық есептілікте ұсынылған пайда немесе шығын және өзге жиынтық кіріс туралы есеп және қаржылық ахуал туралы есеп Компанияның сегменті бойынша қаржылық ақпаратпен сәйкес келеді.

(г) Өнімдер мен қызметтер бойынша кірістерді талдау

Компанияның кірістері 9-ескертуде өнімдер мен қызметтер бойынша талданған. Қаржылық кірістер мен шығыстар туралы ақпарат 17-ескертуде берілген.

(д) Географиялық ақпарат

Компанияның барлық негізгі активтері Қазақстан Республикасында орналасқан. Компанияның сатуларының елдер арасында тапсырыс берушінің тұрақты тұратын елі негізінде бөлінуі мынадай болды:

Миллион қазақстандық теңгеде	**2019 ж.**	**2018 ж.**
Қытай	164,825	118,828
Үндістан	38,283	79,521
Ұлыбритания (Джерси аралы мен Кайман аралдарын қоса)	39,829	65,637
Франция	50,837	21,740
АҚШ	12,715	8,907
Ресей	22,516	-
Швейцария	49,372	7,697
Австрия	10,131	-
Басқалары	14,568	14,963
Табыс жиыны	**403,076**	**317,293**

45 Акцияға пайда және бір акцияның баланстық құны

2019 жылғы қыркүйекте Компания «Қазақстан қор биржасы» АҚ («KASE») (бұдан әрі – «Биржа») ұйымдастырған бағалы қағаздар нарығында АҚШ долларына индекстелген 70 миллион дана облигацияны орналастыруды жүргізді. Компания мен Биржа арасында 2019 жылдың 19 қыркүйегінде мемлекеттік емес бағалы қағаздар листингі туралы шарт жасалды. Осы шартты, сондай-ақ листингілік ережелерді орындау шеңберінде, Компанияның әрбір есепті кезеңнің соңындағы жағдай бойынша қаржылық жағдай туралы есебінде листингілік қағидаларға сәйкес есептелген бір акцияның баланстық құны туралы деректерді, сондай-ақ кезең ішінде айналымдағы компания акционерлерінің үлесіне келетін пайданың немесе залалдың қатынасы ретінде есептелетін акцияға базалық пайданы көрсету қажет. Компанияда таратушы әлеуетті қарапайым акциялар жоқ, демек, акцияға бөлінген пайда акцияның базалық пайдасымен сәйкес келеді.

Акцияға пайда былайша есептеледі:

Миллион қазақстандық теңгеде	**2019 ж.**	**2018 ж.**
Қарапайым акциялардың иелеріне тиесілі кезең ішінде жалғасатын қызметтен түскен пайда (миллион қазақстандық теңгемен)	114,756	276,497
Қарапайым акциялардың иелеріне тиесілі кезеңдегі пайда (миллион қазақстандық теңгемен)	114,756	276,497
Айналыстағы жай акциялардың саны (мың)	259,357	259,357
Меншік иелеріне қатысты жалғасқан қызметтен түскен пайда негізінде есептелген қарапайым акцияға арналған базалық және көбейтілген пайда (акцияға теңгемен)	442	1,066
Меншік иелеріне жататын кезең ішіндегі пайда негізінде есептелген қарапайым акцияға арналған базалық және көбейтілген пайда (акцияға теңгемен)	442	1,066

Бір акцияның баланстық құны былайша есептеледі:

Миллион қазақстандық теңгеде	**2019 ж.**	**2018 ж.**
Компанияның жиынтық активтері (миллион қазақстандық теңгемен)	941,498	898,877
Материалдық емес активтер (миллион қазақстандық теңгемен)	(48,105)	(47,436)
Компанияның жиынтық міндеттемелері (миллион қазақстандық теңгемен)	(327,954)	(320,090)
	565,439	**531,351**
Айналыстағы жай акциялардың саны (мың)	259,357	259,357
Бір акцияның теңгерімдік құны (бір акцияға теңгемен)	2,180	2,049